

KADIN REFAHI VE SOSYAL HİZMET

Editörler

Sayra LOTFI

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Pr.

Selda MEYDAN

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Pr.

Fatih CEBECİ

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Pr.

© Copyright 2026

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Yayınevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-362-095-0	Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN
Kitap Adı Kadın Refahı ve Sosyal Hizmet	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Editörler Sayra LOTFI ORCID iD: 0000-0003-3352-0152	Yayıncı Sertifika No 47518
Selda MEYDAN ORCID iD: 0000-0003-1713-6265	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Fatih CEBECİ ORCID iD: 0000-0003-3866-5967	Bisac Code SOC025000
	DOI 10.37609/akya.4218

Kütüphane Kimlik Kartı
Kadın Refahı ve Sosyal Hizmet / ed. Sayra Lotfi, Selda Meydan, Fatih Cebeci.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2026.
388 s. : tablo. ; 160x235 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253620950

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Yayınevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Kadın refahı, günümüzde insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, sosyal adalet ve sosyal politika ile ilişkili çok boyutlu bir alan olarak önemini giderek artırmaktadır. Ekonomik dönüşümler, göç hareketleri, dijitalleşme, iklim krizi, afetler, yaşlanma, bakım sorumlulukları ve değişen toplumsal yapılar kadınların yaşam deneyimlerini yeniden şekillendirmekte; kadın refahının daha bütüncül, disiplinler arası ve hak temelli bir yaklaşımla ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Kadın çalışmaları, toplumsal cinsiyet ve kadın sorunlarına ilişkin alanyazında önemli bir bilgi birikimi bulunmakla birlikte, kadın refahını sosyal hizmet perspektifiyle kavramsal, kuramsal, yapısal ve uygulama boyutlarıyla bütüncül biçimde ele alan Türkçe kaynakların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu kitap, söz konusu gereksinimden hareketle hazırlanmış; kadın refahını sosyal hizmet perspektifiyle çok yönlü biçimde değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Kitap, kadın refahını farklı boyutlarıyla ele alan 20 bölümden oluşmaktadır. Kitapta, kadın refahının kavramsal ve kuramsal temelleri, kadın haklarının tarihsel gelişimi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadın yoksulluğu, şiddet, göç, ruh sağlığı, yaşlılık, bağımlılık, afetler ve kadınların yaşamını doğrudan etkileyen çok boyutlu sosyal sorunlar kadın refahı ekseninde ele alınmaktadır. Bunun yanında kadınlara yönelik sosyal politika mekanizmaları, sosyal koruma sistemleri, kurumsal uygulamalar, güçlendirme süreçleri ve kadınların refahını destekleyen sosyal hizmet müdahaleleri farklı boyutlarıyla tartışılmaktadır. Mikro, mezzo ve makro düzey sosyal hizmet uygulamaları; insan hakları, güçlendirme, sosyal adalet ve toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifleri doğrultusunda değerlendirilmektedir.

Bu yönüyle kitabın; akademisyenler, araştırmacılar, lisans ve lisansüstü öğrenciler, sosyal hizmet uzmanları, politika yapıcılar ve kadın refahı alanında çalışan tüm meslek elemanları için kuramsal ve uygulamaya dönük bir kaynak oluşturması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda kadınların güçlenmesini destekleyen daha kapsayıcı, eşitlikçi ve hak temelli politika ve uygulamalara katkı sunması hedeflenmektedir.

Bu kitabın hazırlanmasında bilgi ve deneyimlerini paylaşarak katkı sunan tüm bölüm yazarlarına içten teşekkürlerimizi sunarız. Çalışmanın kadın refahı alanında yürütülecek akademik çalışmalara, politika geliştirme süreçlerine ve uygulama alanlarına katkı sağlaması en büyük temennimizdir.

Kadınların güçlendiği, eşitsizliklerin azaldığı ve sosyal adaletin sağlandığı daha kapsayıcı toplumlara katkı sunabilmesi dileğiyle...

Editörler

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	KADIN REFAHINI ANLAMAK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİ	1
	<i>Selda MEYDAN</i>	
	<i>Fatih CEBECİ</i>	
BÖLÜM 2	KADIN HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	9
	<i>Yelda YILMAZ</i>	
	<i>Emel YURTSEVER</i>	
BÖLÜM 3	KADIN REFAHI ALANINDA KULLANILAN KURAMLAR.....	25
	<i>Merve KAYA BUZKIRAN</i>	
	<i>Merve KARAMAN</i>	
	<i>Beyza HATİPOĞLU ERKOÇ</i>	
BÖLÜM 4	KADINLARIN YAŞADIĞI SOSYAL SORUNLAR	
A.	TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ: BARINMA, EĞİTİME ERİŞİM, İSTİHDAM VE BAKIM YÜKÜ	47
	<i>Gizem ÇELİK ÖZKAN</i>	
B.	KADIN YOKSULLUĞU VE EKONOMİK EŞİTSİZLİK.....	69
	<i>Gizem Burcu BOLAT</i>	
	<i>Masoud SHEIKHI</i>	
C.	BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM VE RİSK DEĞERLENDİRMESİ ÇERÇEVESİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET	95
	<i>Derya BAYRI MENGİLLİ</i>	
D.	KADIN SUÇLULUĞU VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI	109
	<i>Görkem KELEBEK-KÜÇÜKARSLAN</i>	
	<i>Eda ÖNER</i>	

BÖLÜM 5	GÖÇ, MÜLTECİLİK VE KADIN.....	133
	<i>Çağla SALDUZ DORUK</i>	
	<i>Sayra LOTFI</i>	
BÖLÜM 6	KADIN RUH SAĞLIĞI PERSPEKTİFİNDEN ADÖLESAN GEBELİK VE TIBBİ SOSYAL HİZMET: ÇOK BOYUTLU BİR VAKA ANALİZİ.....	149
	<i>Aykut Oğuzcan KILIÇ</i>	
	<i>Zeynep ŞİMŞEK</i>	
BÖLÜM 7	AFETLERDE KADIN OLMAK.....	165
	<i>Sinem ARSLANKOÇ</i>	
	<i>Doğaç Niyazi ÖZÜÇELİK</i>	
BÖLÜM 8	YAŞLILIK VE KADIN	183
	<i>Gülnehal ALTUN</i>	
	<i>Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ</i>	
BÖLÜM 9	TÜRKİYE’DE KADIN MEVZUATI.....	205
	<i>Hüsnünur ASLANTÜRK</i>	
BÖLÜM 10	KADIN VE BAĞIMLILIK: FEMİNİST SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRME	221
	<i>Osman AKAY</i>	
BÖLÜM 11	KADIN REFAHI ALANINDA KURUMSAL YAPILAN- MA: MERKEZİ YÖNETİM, YEREL YÖNETİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	241
	<i>Hülya TÜRK</i>	
	<i>Hatun GÖK</i>	
BÖLÜM 12	KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ	263
	<i>Aylin ARICI</i>	
	<i>Hatice Selin IRMAK YAŞAR</i>	
BÖLÜM 13	TÜRKİYE’DE KADININ KONUMU: GÜNCEL BİR TARTIŞMA	279
	<i>Mira ASSADI</i>	

BÖLÜM 14	ULUSLARARASI BAĞLAMDA KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI	305
	<i>Betül ÇOLAK</i>	
BÖLÜM 15	KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: ŞÖNİM ÖRNEĞİ.....	329
	<i>Derya ALAÇAYIR</i> <i>Nur Banu ŞEN SEVİNÇ</i>	
BÖLÜM 16	KADIN REFAHININ YERELLEŞMESİ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN HAK-TEMELLİ "İBB KADIN" VİZYONU VE POLİTİKALARI	349
	<i>Özlem Gonca YALÇINKAYA AKDAĞ</i> <i>Nazlı Enif YAVUZ DİPŞAR</i> <i>Kezban ALACÜCÜK</i>	
BÖLÜM 17	KADIN DAYANIŞMASINDAN FEMİNİST MÜCADELEYE: MOR ÇATI DENEYİMİ	361
	<i>Açelya UÇAN</i> <i>Elif EGE</i> <i>Gülsun KANAT</i>	

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Osman AKAY

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Seydikemer Uygulamalı Bilimler
Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü*

Özlem Gonca YALÇINKAYA AKDAĞ

*Sosyal Hizmetler Dairesi Projeler
Koordinatörü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi*

Kezban ALACÜCÜK

*Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürü,
İstanbul Büyükşehir Belediyesi*

Dr. Derya ALAÇAYIR

Sosyal çalışmacı, Kocaeli ŞÖNİM

Öğr. Gör. Gülnihal ALTUN

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
Göhlisar Sağlık Hizmetleri Meslek
Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri
Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ARICI

*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet AD*

Arş. Gör. Sinem ARSLANKOÇ

*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Doç. Dr. Hüsnünur ASLANTÜRK

*Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Sosyal Hizmet AD*

Doç. Dr. Mira ASSADI

*İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Gizem Burcu BOLAT

*Doktora Öğrencisi İstanbul Üniversitesi-
Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*

Dr. Öğr. Üyesi Merve KAYA BUZKIRAN

*Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım
Hizmetleri*

Öğr. Gör. Dr. Fatih CEBECİ

*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Betül ÇOLAK

*İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari
ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet
Bölümü*

Nazlı Enif YAVUZ DİPŞAR

*Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı, İstanbul
Büyükşehir Belediyesi*

Çağla SALDUZ DORUK

*Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul
Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Doktora
Öğrencisi*

Elif EGE

Sosyolog (PhD), Serbest araştırmacı

Doç. Dr. Beyza HATİPOĞLU ERKOÇ

*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet AD.*

Hatun GÖK

*Uzman Sosyal Çalışmacı, Aile ve Sosyal
Hizmetler Bakanlığı*

Gülsun KANAT

Sosyal çalışmacı, Serbest danışman

Dr. Merve KARAMAN

Adalet Bakanlığı, Küçükçekmece Adli
Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü

Dr. Öğr. Üyesi Görkem KELEBEK-
KÜÇÜKARSLAN

*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat
Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Aykut Oğuzcan KILIÇ

*Uzman Sosyal çalışmacı, İstanbul Sağlık
Bilimleri Üniversitesi Kanuni Sultan
Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi*

Dr. Öğr. Üyesi Sayra LOTFI

*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Derya BAYRI MENGİLLİ

*İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal
Bilimler MYO, Sosyal Hizmet ve
Danışmanlık Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Selda MEYDAN

*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Yüksekokulu, Sosyal Hizmet
Bölümü*

Arş. Gör. Eda ÖNER

*Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet
Bölümü*

Doç. Dr. Gizem ÇELİK ÖZKAN

*Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü*

Prof. Dr. Doğaç Niyazi ÖZÜÇELİK

Haliç Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Nur Banu ŞEN SEVİNÇ

Uzman Sosyal çalışmacı, İstanbul ŞÖNİM

Dr. Öğr. Üyesi Masoud SHEIKHI

*İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Meslek Yüksekokulu*

Prof. Dr. Zeynep ŞİMŞEK

*İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri
Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Hülya TÜRK

*İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari
ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet
Bölümü*

Açelya UÇAN

Sosyolog (MA), Serbest araştırmacı

Prof. Dr. Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ

*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal
Hizmet Bölümü*

Doç. Dr. Hatice Selin IRMAK YAŞAR

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji AD.

Arş. Gör. Yelda YILMAZ

*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet
Bölümü*

Prof. Dr. Emel YURTSEVER

*İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet
Bölümü*

KADIN REFAHINI ANLAMAK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİ

Selda MEYDAN¹

Fatih CEBECİ²

GİRİŞ

Kadın kavramı, yalnızca biyolojik bir kategoriye işaret etmemekte; aynı zamanda sosyal ilişkiler, güç yapıları, kültürel normlar ve tarihsel süreçler içinde şekillenen dinamik bir sosyal konumu ve kimliği ifade etmektedir (WHO, 2021; Cookson vd., 2023; UN Women, 2026). Günümüzde toplumsal dönüşümler, ekonomik değişimler, göç hareketleri, iklim krizi, dijitalleşme ve değişen bakım dinamikleri kadınların yaşam deneyimlerini yeniden şekillendirmektedir. Bu değişim süreçleri, kadınların karşı karşıya kaldıkları fırsatları ve eşitsizlikleri farklı biçimlerde etkileyerek kadın refahının çok boyutlu bir perspektifle ele alınmasını gerekli kılmaktadır (OECD, 2024; UN Women, 2025b). Güncel literatür, toplumsal eşitsizliklerin yalnızca tek bir değişken üzerinden değil, birbiriyle ilişkili çoklu yapıların etkileşimiyle ortaya çıktığını vurgulamaktadır (Tombak İlhan, 2026). Bu nedenle kadınların deneyimlerini anlamak, yalnızca cinsiyet temelinde değil, farklı sosyal konumların kesişimi üzerinden değerlendirilmesini gerektirmektedir. Kadınların sosyal yaşam içerisinde karşı karşıya kaldıkları yapısal eşitsizlikler, ekonomik kırılganlıklar, şiddet, sağlık sorunları ve sosyal dışlanma gibi çok yönlü sorunlar, kadın refahının yalnızca bireysel değil aynı zamanda toplumsal bir

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, smeydan@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-1713-6265

² Öğr. Gör. Dr., İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, fatih.cebeci@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3866-5967

Sonuç olarak kadın refahı ve sosyal hizmet arasındaki ilişki, karşılıklı olarak birbirini güçlendiren dinamik bir yapıya sahiptir. Sosyal hizmet, kadınların refahını artırmaya yönelik müdahaleler geliştirirken; kadınların güçlenmesi de daha kapsayıcı, eşitlikçi ve sürdürülebilir sosyal hizmet sistemlerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda kadın refahı, sosyal hizmetin hem temel çalışma alanlarından biri hem de sosyal adalet hedefinin gerçekleştirilmesinde merkezi bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Kadın refahı, bireysel yaşam deneyimlerinin ötesinde; toplumsal eşitlik, insan hakları, sosyal adalet ve sürdürülebilir kalkınma ile ilişkili çok boyutlu bir yapıyı ifade etmektedir. Kadınların yaşam deneyimlerinin sınıf, yaş, etnisite, engellilik durumu ve diğer toplumsal konularla kesişen yapısı, kadın refahının bütüncül ve kesişimsel bir perspektifle ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu noktada sosyal hizmet; hak temelli yaklaşımı, güçlendirme odaklı uygulamaları ve mikro, mezzo ve makro düzeydeki müdahaleleri aracılığıyla kadın refahının geliştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Bu yönüyle kadın refahının güçlendirilmesi, yalnızca kadınların yaşam koşullarının iyileştirilmesine değil, aynı zamanda daha kapsayıcı ve eşitlikçi toplumların inşasına da katkı sunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Amitay, G., & Yassour-Borochowitz, D. (2025). Feminist community social work during COVID-19. *Journal of Social Work*, 25(6), 826–845. <https://doi.org/10.1177/14680173251336088>
- Anam, B. E. (2024). Understanding gender in development: Core concepts, theories, and contemporary issues. *International Journal of Advanced Research in Public Policy, Social Development and Enterprise Studies*, 5(1), 284–310. <https://doi.org/10.48028/ijprds/ijarppsdes.v5.i1.20>
- Aulia, S. S., Marzuki, Suyato, & Arpanudin, I. (2024). Women in gender equality movement: A systematic literature review. *Frontiers in Sociology*, 9, Article 1432383. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2024.1432383>
- Bohren, M., Iyer, A., Barros, A., Williams, C. R., Hazfiarini, A., Arroyave, L., et al. (2024). Towards a better tomorrow: Addressing intersectional gender power relations to eradicate inequities in maternal health. *eClinicalMedicine*, 67, Article 102180. <https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2023.102180>
- Cookson, T. P., Fuentes, L., Kuss, M. K., & Bitterly, J. (2023). *Social norms, gender and development: A review of research and practice*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/10/discussion-paper-social-norms-gender-and-development-a-review-of-research-and-practice>
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Gupta, S., Wei, M., Tzempelikos, N., & Shin, M. M. (2024). Women empowerment: Challenges and opportunities for sustainable development goals. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 27(4), 608–630. <https://doi.org/10.1108/QMR-11-2023-0160>

- Haman, O. B. (2025). Women and intersectional barriers in social exclusion. *Women's Studies International Forum*, 112, Article 103142. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2025.103142>
- International Federation of Social Workers. (2025). *Women*. <https://www.ifsw.org/women/>
- Iyer, A., Sen, G., Rao Seshadri, S., Snow, R., Ataullahjan, A., Liang, M., Baird, S., Drake, J. K., Sharafi, L., & Bhutta, Z. (2026). Women's health and well-being over the life course: Conceptual framing supported by a scoping review. *BMJ Open*, 16(2), e107988. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2025-107988>
- Kabeer, N. (2005). Gender equality and women's empowerment: A critical analysis of the third millennium development goal 1. *Gender & Development*, 13(1), 13–24. <https://doi.org/10.1080/13552070512331332273>
- Knaifel, E., & Rubinstein, L. (2024). Intersectionality and caregiving: The exclusion experience and coping resources of immigrant women caring for a family member with severe mental illness. *Qualitative Health Research*, 35(6), 611–625. <https://doi.org/10.1177/10497323241271996>
- Laine, E., & Anis, M. (2024). Female-specific perspectives in social work research in sub-Saharan Africa: Literature review. *Nordic Social Work Research*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2024.2373736>
- Lwamba, E., Shisler, S., Ridlehoover, W., Kupfer, M., Tshabalala, N., Nduku, P., Langer, L., Grant, S., Sonnenfeld, A., Anda, D., Eysers, J., & Snilstveit, B. (2022). Strengthening women's empowerment and gender equality in fragile contexts towards peaceful and inclusive societies: A systematic review and meta-analysis. *Campbell Systematic Reviews*, 18(1), e1214. <https://doi.org/10.1002/cl2.1214>
- Martopullo, I., Neves, P. A., Baird, S., Liang, M., Keats, E. C., et al. (2024). Understanding progress and challenges in women's health and wellbeing in exemplar countries: A time-series study identifying positive outliers. *The Lancet Global Health*, 12(12), e2012–e2023. [https://doi.org/10.1016/S2214-109X\(24\)00364-4](https://doi.org/10.1016/S2214-109X(24)00364-4)
- Mor Çatı Women's Shelter Foundation. (2023). *Feminist approaches to social work in the struggle against male violence: World experiences conference book*. Mor Çatı Women's Shelter Foundation. <https://en.morcati.org.tr/wp-content/uploads/2023/07/feminist-approaches-to-social-work-in-the-struggle-against-male-violence-world-experiences-conference-book.pdf>
- Nussbaum, M. C. (2000). *Women and human development: The capabilities approach*. Cambridge University Press.
- Nyahunda, L. (2021). Social work empowerment model for mainstreaming the participation of rural women in the climate change discourse. *Journal of Human Rights and Social Work*, 6, 120–129. <https://doi.org/10.1007/s41134-020-00148-8>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). *Harnessing the green and digital transitions for gender equality: Policy insights from the 2024 OECD Forum on Gender Equality* (OECD Public Governance Policy Papers No. 61). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/860d0901-en>
- Sen, A. (1999). *Development as freedom*. Alfred A. Knopf.
- Staab, S., Williams, L., Tabbush, C., & Turquet, L. (2024). *Harnessing social protection for gender equality, resilience and transformation*. UN Women.
- Taylor, D., Vseteckova, J., & Wainwright, J. (2025). Care, poverty and inequalities. *International Journal of Care and Caring*, 9(3), 425–433. <https://doi.org/10.1332/23978821Y2025D000000127>
- Tinner, L., & Alonso Curbelo, A. (2024). Intersectional discrimination and mental health inequalities: A qualitative study of young women's experiences in Scotland. *International Journal for Equity in Health*, 23, 45. <https://doi.org/10.1186/s12939-024-02133-3>
- Tombak İlhan, B. (2026). An intersectional perspective on education in Türkiye: Gen-

- der, social class, and school type. *European Educational Research Journal*. <https://doi.org/10.1177/14749041261429800>
- Turner, S. G., & Maschi, T. M. (2015). Feminist and empowerment theory and social work practice. *Journal of Social Work Practice*, 29(2), 151–162. <https://doi.org/10.1080/02650533.2014.941282>
- Udegbulem, O. C. (2025). Women empowerment and community development: Voices and perspectives of marginalised women in Nigeria. *Integral Research*, 2(8), 135–148.
- United Nations. (2024). *World social report 2024*. https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/DESA-World-Social-Report_2024_FINAL_WEB.pdf
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2024). *World Population Prospects 2024, Online Edition*. <https://population.un.org/wpp/downloads>
- United Nations Development Programme. (2022). *Gender equality strategy 2022–2025*.
- UN Women. (2024). *Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2024*. UN Women.
- UN Women. (2025a). *Executive Board of the United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women: Annual report*. <https://docs.un.org/en/UNW/2025/2>
- UN Women. (2025b). *How gender inequality and climate change are interconnected*. <https://www.unwomen.org/en/articles/explainer/how-gender-inequality-and-climate-change-are-interconnected>
- UN Women. (2025c). *IANWGE intersectionality-informed gender analysis toolkit*. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2025-07/ianwge-intersectionality-informed-gender-analysis-toolkit-en.pdf>
- UN Women. (2026). *Ideologies, institutions and power: Addressing discriminatory social norms*. UN Women.
- Women Against Violence Europe. (2023). *WAVE country report 2023: Reality check on data collection and European services for women and children survivors of violence*. WAVE Network. https://wave-network.org/wp-content/uploads/WAVE_CountryReport2023.pdf
- World Bank Group. (2024). *World Bank Group gender strategy 2024–2030: Accelerate gender equality to end poverty on a livable planet*. World Bank. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documentsreports/documentdetail/099061124182033630>
- World Health Organization (WHO). (2021). *Gender and health*. <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/gender-and-health>
- Zhu, N., Gawel, A., & Toikko, T. (2025). Impacts of women's political and economic empowerment on social protection expenditures in the EU. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 45(13–14), 113–129. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-04-2025-02>

KADIN HAKLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Yelda YILMAZ¹
Emel YURTSEVER²

GİRİŞ

İnsan hakları, bireylerin onurlu bir yaşam sürdürmelerini güvence altına alan evrensel ve devredilemez hak ve özgürlükler bütünüdür. Bu haklar, niteliklerine ve işlevlerine göre sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik haklar şeklinde sınıflandırılmaktadır. Sosyal haklar bireylerin temel sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olup; eğitim, sağlık, istihdam gibi alanlarda sunulan hizmetlerden yararlanmalarını güvence altına almaktadır (Şenkal ve Doğan, 2012). 1950’de Roma’da imzalanan ve Türkiye tarafından 1954 yılında onaylanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sosyal hakların korunması açısından oldukça önemli görülmektedir (Bayra, 2023). Siyasal haklar, bireylerin devlet yönetimine katılımını ve kamusal karar alma süreçlerinde etkin rol oynamalarını sağlayan haklardır. Bu haklar arasında seçme ve seçilme hakkı, siyasi parti kurma ve üye olma özgürlüğü, ifade ve örgütlenme özgürlüğü yer almaktadır. Siyasal haklar, bireylerin siyasal iradelerini ortaya koymalarına, toplumsal katılım mekanizmalarına dahil olmalarına ve haklarını savunma kapasitelerini güçlendirmelerine imkân sağlamaktadır (Duygun ve Şahin, 2024). Kültürel haklar, bireylerin kendi kültürel kimliklerini yaşama, geliştirme ve gelecek nesillere aktarma haklarını kapsamaktadır. Bunun yanı sıra, bilimsel araştırma, sanat ve edebiyat gibi alanlarda özgürlükleri gü-

¹ Arş. Gör., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, yelda.yilmaz@izu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0129-5130

² Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, emel.yesilkayali@izu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2616-2641

SONUÇ

Kadın haklarının tarihsel gelişimi hem dünyada hem de Türkiye’de, toplumsal dönüşümlerin en belirgin yansımalarından biri olmuştur. Kadınların hak mücadelesi, tarih öncesi dönemlerden itibaren farklı toplumsal yapılara bağlı olarak değişim göstermiştir. Kadın haklarının tarihsel gelişimi ise yalnızca hukuki düzenlemelerle değil, toplumsal, siyasal ve kültürel faktörlerin etkileşimiyle şekillenmiştir. Bununla birlikte, birçok ülkede toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin devam ettiği, kadınların şiddet, ayrımcılık ve temsilde yetersizlik gibi sorunlarla mücadele ettiği görülmektedir. Bugün itibarıyla gelineen noktada, kadınların eşitlik mücadelesi devam etmekte; elde edilen kazanımların korunması ve yeni hak alanlarının açılması için hem dünyada hem de Türkiye’de çok boyutlu çabalara ihtiyaç duyulmaktadır. Kadın haklarının ilerleyişi, aynı zamanda toplumsal adaletin, demokrasi kültürünün ve insan haklarının gelişmesinin temel göstergelerinden biri olarak önemini korumaktadır. Bu ilerleyiş, yalnızca hukuki ve siyasal kazanımlarla sınırlı kalmamış; kadın refahının sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin azaltılması için sosyal hizmet disiplininin tarihsel ve güncel rolünü de doğrudan şekillendirmiştir.

KAYNAKLAR

- Acemoglu, D., Autor, D. H., & Lyle, D. (2004). Women, war, and wages: The effect of female labor supply on the wage structure at midcentury. *Journal Of Political Economy*, 112(3), 497-551.
- Akkurt, M., & Şinoforoğlu, T. (2020). Rönesans’tan Aydınlanma’ya beden eğitimi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 14-30.
- Alpdoğan, F. F., & Çetintaş, A. (2024). Osmanlı İmparatorluğu’nun XIX. Yüzyıldaki modernleşme çabaları: Sosyal hastalıklar ve dönemin reçeteleri. *Journal Of History School*, 17(LXXI), 2009-2040.
- Altaweel, M. (2019). Southern Mesopotamia: Water and the rise of urbanism. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Water*, 6(4), E1362.
- Apak, D., & Ömeroğlu, A. T. (2023). Türkiye’deki ilk kadın milletvekillerinin gazete temsilleri. *Akademik Hassasiyetler*, 10(Cumhuriyet Özel Sayısı), 457-489.
- Arslan, F. (2015). 21. yüzyılda kadın hakları. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3).
- Arslan, F., & Ünlü, D. G. (2023). Feminist aktivizmin sesinin duyurulması sürecinde yeni medya: Olanaklar ve engellere dair uzman görüşleri üzerinden bir değerlendirme. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (38), 6-29.
- Aulia, S. S., Marzuki, Suyato, & Arpannudin, I. (2024). Women in gender equality movement: A systematic literature review. *Frontiers In Sociology*, 9, 1432383.
- Aydınbaş, G., & Ünlüoğlu, M. (2022). Yapısal kırımla durumunda kadınların işgücüne katılımındaki belirleyiciler üzerine bir zaman serisi analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (74), 1-21.

- Bakacak, A. G., Akalın, E., & Öktem, P. (2019). Türkiye'ye farklı ülkelerden göç etmiş kadınların sağlık hizmetlerine erişimi üzerine nitel bir alan araştırması. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 36(2), 383-399.
- Basar, F., & Demirci, N. (2018). Domestic violence against women in Turkey. *Pakistan Journal Of Medical Sciences*, 34(3), 660.
- Bayra, E. (2023). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yoluyla sosyal ve ekonomik hakların dolaylı olarak korunması üzerine değerlendirmeler. *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(1), 63-113.
- Birleşmiş Milletler. (1948). İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- Blom, I. (2012). Structures and agency: A transnational comparison of the struggle for women's suffrage in the nordic countries during the long 19th century. *Scandinavian Journal Of History*, 37(5), 600-620.
- Bölükbaşı, Ö. (2022). Genel olarak İstanbul Sözleşmesi ve sözleşmenin 6284 sayılı kanun ile karıştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 109-134.
- Budak, C. (2022). Anayasa Mahkemesi'nin SE kararı ışığında kadına yönelik şiddeti ve kadın cinayetlerini önlemede idarenin sorumluluğu. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 140-166.
- Çavuşoğlu, S. (2021). Bir kadının topuk sesleri: Cam tavan sendromu yönüyle bir film analizi. *İş ve İnsan Dergisi*, 8(2), 239-255.
- Çeken, M. (2023). Tapınak şövalyelerinde kadın. *Belleten*, 87(308), 23-51.
- Chernikov, V. V., & Goncharenko, O. K. (2021). The problems of violence against women in international law. *Vestnik Saint Petersburg UL*, 803.
- Dalaman, Z. B., & Demirtaş, M. (2022). Türkiye'de dizi sektöründe dijital aktivizm bağlamında değişen çalışma koşulları. *Electronic Turkish Studies*, 17(6).
- Dişbudak, C., & Bozkulak, S. (2010). Sosyal ve ekonomik haklar: Sözler ve sınırlar. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (42), 83-110.
- Domenico, D. M., & Jones, K. H. (2007). Career aspirations of women in the 20th Century. *Journal of Career and Technical Education*, 22(2), 18-25.
- Duygun, A. M., & Şahin, B. (2024). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bağlamında kültürel yaşama katılma hakkı (İHEB Madde 27). *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 91-149.
- Edinsel, S., & Akdemir, M. A. (2023). Cumhuriyetin yüzüncü yılında Birleşmiş Milletler sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında Türkiye işletmelerinde cinsiyet eşitliği ve cam tavan sendromu. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 22(Cumhuriyet'in 100. Yılı), 434-452.
- Eren, E. (2024). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin türk eğitim politikaları bağlamında yeniden üretimi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 36-56.
- Eryentü, M., & Kandal, S. C. "Woman" in high school sociology course books at atatürk period. *Sciences*, 13(3), 5234-5247.
- Eyrek, A. (2023). Feminists' social media protests and the digital public sphere in Turkey. In *Women's Activism Online And The Global Struggle For Social Change* (Pp. 63-80). Cham: Springer International Publishing.
- Gün, F. (2024). İslam'da kadın sorunlarına kelimâ bir bakış. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (23), 103-123.
- Halaçoğlu, D. (2021). İş Kanunu kapsamında ücretlendirmede ayrımcılığın toplumsal cinsiyet bakış açısı ile incelenmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 79(1), 177-205.
- Hoi, N. K., & Xuan, W. J. (2023). Breaking barriers: An examination of gender inequality and discrimination in Malaysia's workplace. *International Journal Of Academic Research In Business And Social Sciences*, 13(5), 1113-1127.

- Kafkasyalı, E. G. (2023). CEDAW'dan İstanbul Sözleşmesine kadın hakları ve türkü iç hukukuna etkileri. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 150-173.
- Kanter, B. (2012). Meşrutiyet döneminde kadın hakları savunuculuğunda gelenekçi bir yazar: Avanzade Mehmet Süleyman. *Erdem*, (63), 127-152.
- Karabetyan, L. (2023). Cumhuriyet'ten günümüze siyasi yönetimde kadının değerlendirilmesi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 22 (Cumhuriyet'in 100. Yılı), 563-578.
- Karaçalı Taze, H., & Dilek, G. (2018). "Kendinizi bizim yerimize koyup düşünmenizi istiyorum" 1: Kadın haklarının öğretimi üzerine bir tarihsel empati çalışması.
- Karagöz, B. (2016). Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne kalan bir mesele: Kadınların konumu. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (29), 33-45.
- Karakök, T. (2025). Orta Çağ Anadolu'sunda kadının toplum hayatındaki yeri ve önemi. *Universal Journal Of History And Culture*, 7(1), 41-57.
- Karakulak, M. (2024). XVIII. Yüzyıl Amasya'sında hukuk, kadın ve şiddet. *Vakıfivis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 332-361.
- Kaya, Ş. (2018). Kadın ve sosyal medya. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 563-576.
- Kılınççeker, Ö., & Gök, S. (2019). Türk kadının siyasete giriş süreci ve ilk kadın sayılay Mihri İffet Pektaş. *Mecmua*, (8), 48-84.
- Kızıllırmak, C. K. (2020). 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da öngörülen mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbirler. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(3), 1139-1168.
- Mete, G. (2022). Türkiye'de kadın hareketleri çerçevesinde STK'larda kadın liderlerinin özellikleri. *APJEC-Academic Platform Journal Of Education And Change*, 5(2), 251-264.
- Naik, A., & Sharma, A. K. (2022). Impact of various social movements in advocating for change in the 21st Century. *Journal Of Social Justice Studies*, 10.
- Oral, C. (2023). Türk romanında mekânın cinsiyet algısı üzerindeki etkisi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 142-155.
- Owusu Adjah, E. S., & Agbemafle, I. (2016). Determinants of domestic violence against women in Ghana. *BMC Public Health*, 16(1), 368.
- Pekmez, E. (2024). Feminizm yaklaşımları bağlamında kadın haklarının değerlendirilmesi: İzlanda örneği. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 1-24.
- Peltekoğlu, F. B., & Eyvel, K. K. (2024). Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarında iletişim: Kadın Hakları Odaklı STK'ların iletişim düzeyi üzerine bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 17-36.
- Şahan, Ö., & Akbulut, Ş. (2020). Dünya'da ve Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınlarda sağlığa ve spora yansması. *Mediterranean Journal Of Sport Science*, 3(1), 229-235.
- Şahin, M., & Kaya, N. E. (2016). Valide sultanların kurduğu vakıfların kadına yönelik sosyal hizmetleri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 36-65.
- Şakar, M., & Kağnıcı, D. Y. (2023). Beden eğitimi derslerinde sosyal adalet paradigması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (55), 295-307.
- Seçkin, A. (2023). Osmanlı Devleti'nde temel hak ve hürriyetlerin anayasal nitelikteki yasal metinlere yansması. *Akademik Tarih ve Araştırmalar Dergisi*, 6(8), 81-133.
- Şemşek, V. (2020). Osmanlı Döneminde kadının yeri üzerine. *International Journal Of Social And Humanities Sciences*, 4(3), 191-200.
- Sen, S., & Bolsoy, N. (2017). Violence against women: Prevalence and risk factors in Turkish sample. *BMC Women's Health*, 17(1), 100.
- Senkal, A., & Doğan, M. (2012). Sosyal politika ve sosyal haklar; vatandaşlık haklarının yeniden kavramsallaştırılması arayışı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 63-80.

- Söylemez, M., & Kaya, A. (2021). Hamileliğe özgü doğum öncesi stresin çalışma hayatından ayrılma niyeti etkisinde algılanan örgütsel desteğin rolü. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, (23), 71-85.
- Tezcan, V. (2023). Aydınlanma aklı ve çağı. *Premium E-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 7(34), 1179-1190.
- Tosun, A. (2024). Yerel seçimlerde kadın temsilci sorunsalı: 2019 ve 2024 yerel seçimlerinin karşılaştırılması. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 149-169.
- Üste, R. (2017). Yerel seçimlerin cinsiyeti: Seçimler ve kadın temsili. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 18(1), 101-131.
- Yalçın, B. (2024). Osmanlı'da kadın hakları. *Ulusal ve Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, 5(4), 590-607.
- Yıldırım, Y. (2019). Fransız Devrimi'nde yurttaşlık ve etkilerine dair bir değerlendirme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 251-271.
- Yılmaz, N. (2025). Türkiye'de kadınlara yönelik sosyal politikalar. *Ases Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1).
- Yüksel, S. R. (2014). Türk Medenî Kanunu bakımından kadın-erkek eşitliği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 175-200.
- Yürtür, G., & Yıldırım, N. (2024). Türkiye'nin kızlar için ilk tıp okulu: İstanbul (Arnavutköy) Amerikan Kız Koleji tıp bölümü. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 14(3), 511-524.

KADIN REFAHI ALANINDA KULLANILAN KURAMLAR

Merve KAYA BUZKIRAN¹

Merve KARAMAN²

Beyza HATİPOĞLU ERKOÇ³

GİRİŞ

Sosyal hizmet disiplini, doğası gereği mikro, mezo ve makro düzeyde yürütülen müdahaleler aracılığıyla sosyal adaletin sağlanmasını amaçlamakta (International Federation of Social Workers, 2014); insan hakları temelli yaklaşımı doğrultusunda ayırım gözetmeksizin tüm bireylerin haklara eşit erişimini savunurken, yapısal eşitsizlikler nedeniyle dezavantajlı konumda bulunan ve desteklenmesi gereken grupların güçlendirilmesini öncelikli bir hedef olarak benimsemektedir. Uluslararası Sosyal Hizmet Federasyonu'nun [International Federation of Social Workers] (2014) sosyal hizmet tanımı, bireylerle birlikte yapıları da müdahale alanı olarak konumlandırarak bu yaklaşımın normatif çerçevesini ortaya koymaktadır. Kadın refahı, sosyal hizmet disiplini açısından yalnızca belirli risk gruplarına yönelik müdahalelerle sınırlı bir uygulama alanı olarak değil; toplumsal eşitsizliklerin, güç ilişkilerinin ve sosyal politika tercihlerinin kesişiminde yer alan kuramsal bir inceleme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Phillips, 2015). Bu çerçevede kadınların toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler nedeniyle refah

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri, mervekaya@ksu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7084-1372

² Dr., Adalet Bakanlığı, Küçükçekmece Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, mervekaraman@adalet.gov.tr, ORCID iD: 0000-0002-3210-3325

³ Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet AD, beyzahatipoglu@windowslive.com, ORCID iD: 0000-0002-0035-6782

Feminist sosyal hizmet yaklaşımı, kadınların güçlenmesini hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ele alarak sosyal hizmetin temel değerleriyle örtüşen bir eşitlik ve adalet perspektifi sunmaktadır. Yapısalcı ve eleştirel yaklaşımlar, kadınların refah sistemleriyle ilişkilerinde karşılaştıkları kırılganlıkların yalnızca bireysel tercihlerden değil, toplumsal normlar ve kurumsal yapıların etkileşiminden kaynaklandığını göstermektedir. Toplumsal cinsiyet kuramı ise kimlik, iktidar ve kültür ilişkilerini yeniden tanımlayarak, sosyal hizmet uygulamalarının birey merkezli değil, söylem ve yapı odaklı biçimde geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Yaşam seyri perspektifi, refah politikalarının yalnızca müdahale edici değil, önleyici ve süreklilik arz eden bir bakış açısıyla ele alınması gerektiğini vurgularken; kesişimsellik kuramı, toplumsal cinsiyetin sınıf, etnisite, göçmenlik ve yaş gibi değişkenlerle kesiştiği alanlarda daha kapsayıcı politikalar geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, kadın refahı alanında kullanılan kuramlar, sosyal hizmet uygulamalarını bireyden topluma, mikro düzeyden makro düzeye taşıyan güçlü bir kuramsal temel sunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının bu kuramsal yaklaşımları kullanarak geliştireceği müdahaleler, yalnızca bireysel güçlenmeye değil; aynı zamanda toplumsal adalet, eşitlik ve dönüşüme hizmet edecektir.

KAYNAKLAR

- Abbas, S., Zainab, F., Mehtab, H., Fatima, A., & Nasir, M. (2025). Defying patriarchy: A radical feminist view of resilience in Garcia's *We are not born submissive*. *Contemporary Journal of Social Science Review*, 3(3), 2100–2111.
- Afyonoğlu, M. F. (2020). Sosyal Çalışmada Kesişimsellik. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 699–725. <https://doi.org/10.33417/tsh.689618>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2025). *Kadına yönelik şiddetle mücadele V. ulusal eylem planı (2026–2030)*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Akış, A. G., & Korkmaz Yaylagül, N. (2021). Yaşam seyri perspektifi ve yaşlılık. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 276–309. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.867560>
- Akkan, B. (2023). Toplumsal yeniden üretim kuramı ve kız çocuklarının ev içi bakım emeği. *Mülkiye Dergisi*, 47(1), 118–139.
- Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: Erkek egemen bir toplumda kadın olmak. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1), 53–72.
- Ashari, A. (2025). Dimensions of gender construction and its implications in promoting women's empowerment policies. *Jurnal Administrasi*, 12(1), 65–70. <https://doi.org/10.71309/administrare.v12i1.8489>
- Avcil, C. (2020). Kadın bedeni üzerinde denetim aracı olarak namus cinayetleri: Türkiye örneği. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 4(3), 137–150.
- Aydoğmuş Ördem, Ö. (2020). Kadın bedeni ve biyo-iktidar/biyo-politika söylem düzeni. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 12(2), 32–44. <https://doi.org/10.46655/federgi.842845>

- Bhandari, M. P. (2024). Feminisms in social sciences. In *Women and society* (pp. 1–25). IntechOpen. <https://doi.org/10.5772/intechopen.111652>
- Bhasin, K. (1993). *What is patriarchy?* Kali for Women.
- Bracke, P., Delaruelle, K., Dereuddre, R., & Van de Velde, S. (2020). Depression in women and men, cumulative disadvantage and gender inequality in 29 European countries. *Social Science & Medicine*, 267, 113354. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113354>
- Bricker-Jenkins, M., & Hooyman, N. (1986). Feminist social work practice in clinical settings. *Social Work*, 31(1), 29–35. <https://doi.org/10.1093/sw/31.1.29>
- Blackstone, A. M. (2003). Gender roles and society. In J. R. Miller, R. M. Lerner, & L. B. Schiamberg (Eds.), *Human ecology: An encyclopedia of children, families, communities, and environments* (pp. 335–338). Springer.
- Buğra, A., & Keyder, Ç. (2006). The Turkish welfare regime in transformation. *Journal of European Social Policy*, 16(3), 211–228. <https://doi.org/10.1177/0958928706065593>
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Büyükyörük, N. (2021). An overlook to older women's poverty. *Current Perspectives on Health Sciences*, 2(1), 1–6.
- Cho, S., Crenshaw, K. W., & McCall, L. (2013). Toward a field of intersectionality studies: Theory, applications, and praxis. *Signs*, 38(4), 785–810. <https://doi.org/10.1086/669608>
- Collins, P. H. (2000). *Black feminist thought: Knowledge, consciousness, and the politics of empowerment* (2nd ed.). Routledge.
- Connell, R. (2022). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar*. Ayrıntı.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139–167.
- Değirmencioglu, N. (2024). Destruction of female body by femininity: An analysis on De Beauvoir, Foucault, Bordo and Atwood. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 14(27), 315–330. <https://doi.org/10.33207/trkede.1344900>
- Doğancı, H. K., & Tuncay, T. (2020). Tarihsel süreçte kadının aile içindeki konumunun feminist sosyal hizmet yaklaşımı temelinde değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1324–1351. <https://doi.org/10.33417/tsh.687922>
- Dominelli, L. (2002a). *Anti-oppressive social work theory and practice*. Red Globe Press. <https://doi.org/10.1007/978-1-4039-1400-2>
- Dominelli, L. (2002b). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Erol, A. (2021). Toplumsal cinsiyet kavramı bağlamında feminist yaklaşımların bir analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 53, 31–54. <https://doi.org/10.53568/yyusbed.1003401>
- Foucault, M. (1978). *The history of sexuality: Volume 1, an introduction*. Pantheon Books.
- Gasior, K., Avram, S., & Popova, D. (2025). Invisible gaps: Women's individual poverty risks and the gendered failings of the adult worker model. *Economic Systems*. <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2025.101363>
- Hankivsky, O. (Ed.). (2012). *An intersectionality-based policy analysis framework*. Institute for Intersectionality Research and Policy, Simon Fraser University.
- Hankivsky, O., Grace, D., Hunting, G., Giesbrecht, M., Fridkin, A., Rudrum, S., Ferlatte, O., & Clark, N. (2014). An intersectionality-based policy analysis framework: Critical reflections on a methodology for advancing equity. *International Journal for Equity in Health*, 13, Article 119. <https://doi.org/10.1186/s12939-014-0119-x>
- Herbst-Debby, A., & Achouche, N. (2023). Double jeopardy: Gendered social policy for two risky life periods in six welfare state contexts. *Women's Studies International Forum*, 100, 102814. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2023.102814>
- Herbst-Debby, A., Endeweld, M., & Kaplan, A. (2021). Differentiated routes to vulnerability:

- Marital status, children, gender and poverty. *Advances in Life Course Research*, 49, Article 100418. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2021.100418>
- International Federation of Social Workers. (2014). *Global definition of social work*. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Joseph, J., Jauhola, M., Shanbhogue Arvind, L., & Gadhavi, S. (2021). Wounded attachments to disaster recovery: Gendered structural violence and everyday life, Indian experiences explored. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 59, 102242. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2021.102242>
- Karim, M. H. A., & Azlan, A. A. (2019). Modernism and postmodernism in feminism: A conceptual study on the developments of its definition, waves and school of thought. *Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH)*, 4(1), 1–14. <https://doi.org/10.47405/mjssh.v4i1.154>
- Kerber, L. K. (1988). Separate spheres, female worlds, woman's place: The rhetoric of women's history. *The Journal of American History*, 75(1), 9–39. <https://doi.org/10.2307/1889653>
- Leopold, L., van Valkengoed, I. G. M., & Engelhardt, H. (2023). Education and age trajectories of chronic conditions: Are tests of the cumulative advantage and disadvantage hypothesis biased by underreporting? *Social Science & Medicine*, 334, 116134. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2023.116134>
- Lundy, C. (2004). *Social work and social justice: A structural approach to practice*. Broadview Press.
- McClain, L. C., & Hacker, B. (2022). Liberal feminist jurisprudence: Foundational, enduring, adaptive. In D. L. Brake, M. Chamallas, & V. Williams (Eds.), *The Oxford handbook of feminism and law in the United States* (pp. 1–28). Oxford University Press. https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/1153
- Mullaly, B. (2010). *Challenging oppression and confronting privilege: A critical social work approach* (2nd ed.). Oxford University Press.
- Mullaly, B., & Dupré, M. (2019). *The new structural social work: Ideology, theory, and practice* (4th ed.). Oxford University Press.
- Orloff, A. S. (1993). Gender and the social rights of citizenship: The comparative analysis of gender relations and welfare states. *American Sociological Review*, 58(3), 303–328. <https://doi.org/10.2307/2095903>
- Ökten, Ş. (2009). Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 302–312.
- Pachinger, M. (2005). *Sozialistischer und marxistischer Feminismus*. Arbeitsgruppe Marxismus.
- Payne, M. (2021). *Modern social work theory* (5th ed.). Oxford University Press.
- Phillips, R. (2015). Feminist research and social work. In J. D. Wright (Ed.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences* (2nd ed., Vol. 8, pp. 935–941). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.28033-1>
- Rajapandi, M., Hariharasudan, A., Gurusamy, K., & Pandeewari, D. (2022). The analytical reading discourse of liberal feminism in Bernardine Evaristo's *Girl, Woman, Other* through black women in different generations. *World Journal of English Language*, 12(2), 47–54. <https://doi.org/10.5430/wjel.v12n2p47>
- Ridgeway, C., & Smith-Lovin, L. (1999). The gender system and interaction. *Annual Review of Sociology*, 25, 191–216.
- Rotman, D. L. (2006). Separate spheres? Beyond the dichotomies of domesticity. *Current Anthropology*, 47(4), 666–674.
- Rutagumirwa, S. K., & Bailey, A. (2022). "It's all about being a woman": Intersections of multiple (dis)advantages experienced by older women in Tanzania. *Journal of Aging Studies*, 61, 101021. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2022.101021>
- Sancar, S. (2012). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti: Erkekler devlet, kadınlar aile kurar*. İletişim Yayınları.

- Sarıgöl, P. (2020). Kesişimsellik teorisi ve farklılıkların feminizmi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 3(6), 331–352. <https://doi.org/10.35235/uicd.715735>
- Stewart, P. J. (2014). Socialist feminism. In M. T. Gibbons (Ed.), *The encyclopedia of political thought* (pp. 3503–3507). John Wiley & Sons. <https://doi.org/10.1002/9781118474396.wbept0956>
- Vukoičić, J. (2013). Radical feminism as a discourse in the theory of conflict. *Sociološki Diskurs*, 3(5), 33–49.
- Weinberg, M. (2008). Structural social work: A moral compass for ethics in practice. *Critical Social Work*, 9(1). <https://doi.org/10.22329/csw.v9i1.5761>
- Walby, S. (1990). *Theorizing patriarchy*. Blackwell.
- Winter, B. (2018). Patriarchy. In J. M. Ryan (Ed.), *Core concepts in sociology*. Wiley.
- Xue, B., Tinkler, P., Zaninotto, P., & McMunn, A. (2020). Girls' transition to adulthood and their later life socioeconomic attainment. *Advances in Life Course Research*, 46, 100352. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2020.100352>
- Zalewski, M. (2000). *Feminism after postmodernism: Theorising through practice*. Routledge.

KADINLARIN YAŞADIĞI SOSYAL SORUNLAR

A. TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ: BARINMA, EĞİTİME ERİŞİM, İSTİHDAM VE BAKIM YÜKÜ

Gizem ÇELİK ÖZKAN¹

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsiyet farkı gözetmeksizin hak, fırsat ve yükümlülükler bakımından eşit olmak anlamına gelmektedir. ILO'ya göre toplumsal cinsiyet eşitliği “kadınların ve erkeklerin, toplumun benimsediği cinsiyet rolleri ve önyargıları dikkate alınmaksızın kaynaklara ulaşma ve bu kaynakları özgürce kullanma bakımından eşit haklara sahip olmaları” anlamına gelmektedir (Atlı ve Tulunay Ateş, 2023, 22). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise, kadın ve erkeklerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanlarda haklara ve fırsatlara eşit biçimde erişememesi olarak tanımlanmaktadır (UN Women, 2019). Bu tanımda her ne kadar cinsiyetlerin genelini kapsayan bir eşitsizlik söylemi söz konusu olsa da erkek egemen yapıların baskın olduğu bir düzende kadının ikincil konuma itilmesi ve çeşitli haklardan erkekler oranında yararlanamaması erkeklerin yaşadığı eşitsizliklerin ötesinde bir sosyal sorundur. Bu da kadın refahı bağlamında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin eğitim, istihdam, barınma ve bakım yükü gibi

¹ Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, gizem.celik@bilecik.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6775-0525

KAYNAKLAR

- Ağören, V. (2017). Bakım sigortası ve Türkiye için model önerisi. *Sosyal Güvence Dergisi*, 6(12), 1-26. <http://doi.org/10.21441/sguz.2017.57>.
- Akar, Ç., Çelikel, A., & Gündüz, B. (2024). Gender inequality in unpaid domestic work: A comparative analysis of Türkiye and OECD countries. *International Journal of Computational and Experimental Science and ENgineering (IJCESN)*, 10(4), 1907-1916. <https://doi.org/10.22399/ijcesen.742>.
- Alhas, F. (2021). Gizemli bir yükseliş: Cam uçurum. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 64-74.
- Anadolu Ajansı. (2021, 10 Şubat). *TİHEK bekar erkeğe ev kiralamayan emlakçı ve ev sahibine 'ayrımıcılık' gerekçesiyle ceza verdi*. Erişim tarihi: 27 Eylül 2025, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/tihek-bekar-erkege-ev-kiralamayan-emlakci-ve-ev-sahibine-ayrimcilik-gerekcesiyle-ceza-verdi/>
- Aracı, Ö. (2020). Progress of countries in work life balance: A comparative perspective. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 64, 1-18.
- Arslan Cansever, B., & Önder Erol, P. (2016). Bir toplumsal hareketlilik aracı olarak kız çocuklarının eğitimi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 379-400.
- Azcona, G., Bhatt, A., Duerto Valero, S., Uteng, T.P. (2020). *Harsh Realities: Marginalized Women in Cities of the Developing World*. UN Women & Institute of Transport Economics. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2020/Harsh-realities-Marginalized-women-in-cities-of-the-developing-world-en.pdf>
- Atlı, K. M., & Tulunay Ateş, Ö. (2023). Toplumsal cinsiyet eşitliğine dair yapılan çalışmaların incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 21-36.
- Bakan, İ., Erşahan, B., & Kiraz, E. (2022). Yönetici olarak kadınlara karşı tutum. *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 2(2), 124-140.
- Başerler Berber, Z. (2021). Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme yolları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3), 1215-1223.
- Caner, A., Güven, C., Ökten, Ç., & Sakallı, S. O. (2015). Gender roles and the education gender gap in Turkey. *Social Indicators Research*, 129, 1231-1254. DOI 10.1007/s11205-015-1163-7
- Çoban, S. (2023). Bakım rejimleri ve Türkiye'de bakım emeği. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 40(2), 455-465.
- Çolak, İ., & Tüzel İşeri, E. (2022). Kadınların okulu terk etme nedenleri ve kız çocuklarının eğitimine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 64, 24-50.
- Derin, N. (2020). Dünyadan ve Türkiye'den örneklerle cam tavan sendromu. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 137-154.
- Folbre, N., Gornick, J. C., Connolly, H., & Munzi, T. (2010, June 29-30). *Women's employment, unpaid work and economic wellbeing: A cross-national analysis*. Paper presented at the "Status of the Middle Class: Lessons from the Luxembourg Income Study" Conference, Luxembourg. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, https://www.lisdatacenter.org/conference/papers/folbre-et-al.pdf?utm_source=chatgpt.com
- Fraser, N. (2016). Contradictions of capital and care. *New Left Review*, 100(100), 99-117. <https://doi.org/10.64590/nt2>
- Frey, V., Alajääskö, L., & Thomas, J. (2024). *Gendered perceptions of social protection across OECD countries* (OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 311). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f3e002c2-en>
- Gözüm, P. (2024). Türkiye'de kadın istihdamı: Sorunlar ve fırsatlar. *Bitlis Eren Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 109-125.

- Gümüş, S., & Gümüş, E. (2013). Achieving gender parity in primary school education in Turkey via the campaign called “Haydi Kızlar Okula” (Girls, Let’s Go to School). *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 17-26.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü & The DHS Program. (2014). *Turkey Demographic and Health Survey 2013 (FR352)*. Erişim tarihi: 22 Eylül 2025, <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR352/FR352.pdf>
- Halaçlı, B., & Karaalp-Orhan, H. S. (2022). Türkiye’de cinsiyete dayalı ücret eşitsizliği: İşveren yönlü bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 61, 65-90.
- International Labour Organization (ILO). (2024a, 29 Ekim). *Unpaid care work prevents 708 million women from participating in the labour market*. Erişim tarihi: 22 Eylül 2025, <https://www.ilo.org/resource/news/unpaid-care-work-prevents-708-million-women-participating-labour-market>
- International Labour Organization (ILO). (2024b). *ILO-STAT: Women*. Erişim tarihi: 29 Eylül 2025, <https://ilostat.ilo.org/topics/women/>
- Işık, A. (2018). Türkiye’de madde bağımlılığıyla mücadelede bir sosyal politika uygulaması olarak okul sosyal hizmetinin önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 208-228.
- Işıldak, M. (2025, 23 Mayıs). *Breaking barriers: How Turkey’s gendered labor market shapes women’s future jobs*. Modern Diplomacy. Erişim tarihi: 27 Eylül 2025, <https://moderndiplomacy.eu/2025/05/23/breaking-barriers-how-turkeys-gendered-labor-market-shapes-womens-future-jobs/#:~:text=Women%20in%20Turkey%20are%20significantly,pay%20sectors>
- İlhan Tunç, A. (2009). Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri: Van ili örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 237-269.
- İnce Yenilmez, M. (2019). Female employment and care economy in Turkey. *Journal of Sociological Research (Sosyoloji Araştırmaları Dergisi)*, 22(1), 69-95.
- Kabeer, N. (1999). Resources, agency, achievements: Reflections on the measurement of women’s empowerment. *Development and Change*, 30(3), 435-464.
- Kabeer, N. (2005). Gender equality and women’s empowerment: A critical analysis of the third Millennium Development Goal. *Gender & Development*, 13(1), 13-24.
- Küçükçavuş, M. A. (2012). A critical assessment on the Conditional Cash Transfer Programme in the context of gendered poverty in Turkey. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 12(29), 45-62.
- Madra, A. (2022). Türkiye’de kız çocukların eğitimi: Engeller, müdahaleler ve olanaklar. *Eğitim Reformu Girişimi & Suna’nın Kızları*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://sunaninkizlari.org/wp-content/uploads/2024/12/Turkiyede-Kiz-Cocuklarin-Egitimi.pdf>
- Munoz-Boudet, A. M., & Aran, M. (2015, 25 Eylül). *Investing in women and the next generation: The case for expanding childcare in Turkey*. World Bank Blogs – Let’s Talk Development. Erişim tarihi: 22 Eylül 2025, <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/investing-women-and-next-generation-case-expanding-childcare-turkey>
- Nadir, U., & Aktan, M. C. (2015). Okul sosyal hizmeti ve okul SHU’nun rollerine ilişkin bir tartışma: Kurgusal bir vaka sunumu. *Sağlık ve Toplum*, 25(3), 78-88.
- Özdemir, M. Ç. (2018). Türkiye’de zaman kullanımının analizi. Multidisciplinary Studies-4 (Social Sciences), Paris France. Volume I, First Edition, September 2018 /Podgorica. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://sesam.sakarya.edu.tr/sites/sesam.sakarya.edu.tr/file/mcozdemir.pdf>
- Pinheiro, E., & Espiñeira, L. (2023, 25 Ekim). *Recognising the unpaid care economy for a gender equal future*. *Equal Measures 2030*. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://equalmeasures2030.org/blogs/recognising-the-unpaid-care-economy-for-a-gender-equal-future/>
- Sainsbury, D. (1999). “Gender and social-democratic welfare states”. İçinde D. Sainbury (Ed.), *Gender and welfare state regimes* (pp.75-114). Oxford: Oxford University Press.
- Savaşkan, E. (2019). Kadın yöneticiler açısından toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerine kavramsal bir çalışma. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 1-23.
- Sırma, M., & İpek, M. (2024). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sosyal hizmet uzmanlarının alan

- uygulamalarına yansımaları: Diyarbakır örneği. *Aydın Sağlık Dergisi*, 10(1), 19-46.
- Sohaimi, N. S., Ismail, N. S. A., Makhroja, M. N., Sahib, N., & Zuhairi, A. (2025). Exploring women's housing challenges: Legal and policy solutions for women's access to adequate housing. *Jurnal IUS Kajian Hukum dan Keadilan*, 13(1), 21–37. <https://doi.org/10.29303/ius.v13i1.1643>
- Tan, M. G. (2007). "Women, Education and Development in Turkey". İçinde M. Carlson, A. Rabo & F. Gök (Eds.), *Education in 'Multicultural' Societies – Turkish and Swedish Perspectives* (Vol. 18, pp. 107-122). Swedish Research Institute in Istanbul.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2025, 26 Eylül). *Sosyal Yardım Programlarımız*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://www.aile.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/>
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2020). *Şartlı Nakit Transferi Programı*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/02/sartli-nakit-transferi-programi.pdf>
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü. (2025). *Ulusal İstihdam Stratejisi 2025-2028*. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://www.csbg.gov.tr/Media/t0bomvck/ulusal-istihdam-stratejisi-2025-2028.pdf>
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022, 30 Ekim). *Cumhuriyet tarihinin en büyük sosyal konut projesine başvuru için son gün 31 Ekim / Bakanlık Faaliyetleri*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://csb.gov.tr/cumhuriyet-tarihinin-en-buyuk-sosyal-konut-projesine-basvuru-icin-son-gun-31-ekim-bakanlik-faaliyetleri-36277>
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2022, 22 Ekim). *Kız çocuklarının okullaşma oranları rekor seviyeye ulaştı*. Erişim tarihi: 27 Eylül 2025, <https://www.meb.gov.tr/kiz-cocuklarinin-okullasma-oranlari-rekor-seviyeye-ullasti/haber/27958/tr>
- T.C. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (TKGM). (2014). İllere göre cinsiyet ayrıntısında konut satış sayıları, 2014-2024. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/Get-Kategori?p=Insaat-ve-Konut-116>
- Tekgöz Obuz, A. (2025). Türkiye'de okul sosyal hizmeti alanına odaklanan araştırmaların betimsel içerik analizi. *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı 102, 125-146.
- The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2025). *OECD Economic Surveys: Türkiye 2025*. Erişim tarihi: 22 Eylül 2025, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-turkiye-2025_d01c660f-en.html
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024a). *Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre sıralı yüzdelik gruplar ve hanehalkı tipine göre fertlerin dağılımı, 2006-2024* [Veri seti]. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Gelir-Dagilimi-Istatistikleri-2024-53712>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024b). *İşgücü İstatistikleri, 2023*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2023-53521>
- Türkiye'nin Mühendis Kızları. (2025). *TMK hakkında*. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://www.turkiyeninmuhendiskizlari.com/tmk-hakkinda.php>
- Rabenhorst, C. S., & Bean, A. (2011). *Gender and property rights: A critical issue in urban economic development*. Urban Institute & International Housing Coalition. <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/27491/412387-Gender-and-Property-Rights.PDF>
- Uğurlu, T., & Balun, B. (2025). Türkiye'de barınma hakkına yönelik temel problemler ve alternatif yaklaşımlar. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 34(3), 121-150.
- UNESCO. (2019). *Global education monitoring report – Gender report: Building bridges for gender equality*. UNESCO Publishing. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://media.elcompanies.com/files/e/estee-lauder-companies/universal/our-commitments/focus-area/unesco%20global%20education%20monitoring%20report%202019%20building%20bridges%20for%20gender%20equality.pdf#:~:text=,improve%20girls%27%20education%2C%20including>
- UNESCO. (2023, 31 Ocak). *Gender equality & empowerment* [Thematic factsheet]. Erişim tarihi: 22

- Eylül 2025, <https://www.unesco.org/en/gender-equality-empowerment>
- UNICEF. (2025, Nisan). *Gender equality: Education and skills*. Erişim tarihi: 28 Eylül 2025, <https://data.unicef.org/topic/gender/gender-disparities-in-education/>
- UN Women. (2019). *Progress of the world's women 2019–2020: Families in a changing world*. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2019/Progress-of-the-worlds-women-2019-2020-en.pdf>
- Villa, M. (2017, 11 Ocak). *Women own less than 20% of the world's land. It's time to give them equal property rights*. *World Economic Forum*. Erişim tarihi: 26 Eylül 2025, <https://www.weforum.org/stories/2017/01/women-own-less-than-20-of-the-worlds-land-its-time-to-give-them-equal-property-rights/>
- World Population Review. (2024). *Gender equality by country: Educational attainment gaps and more*. Erişim tarihi: 27 Eylül 2025, <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gender-equality-by-country#:~:text=Educational%20Attainment%20gaps%20are%20relatively,one%20global%20region%20to%20another>

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Acar Savran, G., & Tura Demiryontan, N. (2008). *Kadın Görünmeyen Emeği*. (4. baskı). İstanbul: Yordam Kitap.
- Connell, R. W. (2022). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. (5.Basım). (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayın Grubu.
- De Beauvoir, S. (2019). *İkinci Cinsiyet*. (G. Acar Savran, Çev.). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Dominelli, L. (2024). *Feminist Sosyal Hizmet*. (G. Çelik Özkan, Çev.). Ankara: Nika Yayınevi.
- Fine, C. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Yanılsaması*. (K. Tanrıyar, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Hooks, b. (2000). *Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika* (Z. Demirsu & O. Günay, Çev.). İstanbul: BGST Yayınları.
- Kandiyoti, D. (2007). *Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler*. (2.Basım). (A. Bora, F. Sayılan, Ş. Tekeli, H. Tapınç, F. Özbay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. İstanbul: Dipnot Yayınları.
- Senotier, D., Laborie, F., Hirata, H., & Le Doaré, H. (Yay. Hazır.). (2015). *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*. (G. Acar Savran, Çev.). İstanbul: Dipnot Yayınları.
- Wollstonecraft, M. (2023). *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi*. (D. Hakyemez, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

B. KADIN YOKSULLUĞU VE EKONOMİK EŞİTSİZLİK

Gizem Burcu BOLAT¹

Masoud SHEIKHI²

GİRİŞ

Kadın refahının ekonomik boyutu incelenirken genellikle işgücüne katılım ve gelir dağılımı göstergeleri merkeze alınmaktadır. Mevcut literatür, bu olgunun makro ölçekte ülke grupları ve işgücü dinamikleri ekseninde analiz edilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, kadının ekonomik konumunun istihdama katılım ve gelir adaletsizliği çerçevesinde çözümlenmesi, sorunun gerçek boyutlarını kavrayabilmek adına temel bir zemin oluşturur. Ne var ki kadın yoksulluğu ve cinsiyete dayalı ekonomik eşitsizlik, salt finansal yoksunluğa indirgenemeyecek denli çok katmanlı ve yapısal bir olgudur.

Yoksulluk; ekonomik, psikolojik, sosyal ve politik yoksunlukları barındıran çok boyutlu bir kırılganlık hali olarak kabul edilmekte ve bu alanlardaki dezavantajların birbirini tetiklemesiyle derinleşen genel bir marjinalleşmeye yol açmaktadır (Saatcioglu & Corus, 2014). Bu bağlamda yoksulluk, bireyin temel kontrol, bağlantı ve anlam yapılarını yıkan travmatik bir deneyim olarak da kavramsallaştırılabilir (Herman, 1992; Imad, 2024). Dolayısıyla kadınların yoksulluk deneyimini anlamak, kişisel sıkıntıları yapısal güç ilişkileri bağlamında konumlandıran eleştirel bir yaklaşımı zorunlu kılar (Krumer-Nevo & Komem,

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, gizemburcu.bolat@ogr.iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2442-5658

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, msheikhi@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3493-8307

KAYNAKLAR

- Abramovitz, M., & Sherraden, M. S. (2016). Case to cause: Back to the future. *Journal of Social Work Education*, 52(S1), S89-S98. Doi:10.1080/10437797.2016.1174638
- Acar-Savran, G. (2012). *İkinci Basma Önsöz*. G. Acar-Savran, & N. T. Demiryontan (Dü) içinde, Kadının Görünmeyen Emegi: Maddeci Bir Feminizm Üzerine (s. 9-16). İstanbul: Yordam Kitap Basın ve Yayın.
- Adams, A. E., Sullivan, C. M., Bybee, D., & Greeson, M. R. (2008). Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 14(5), 563-588. Doi:10.1177/1077801208315529
- Administration for Children and Families. (2024). Trauma Recovery and Empowerment Model. Eylül 15, 2025 tarihinde The Title IV-E Prevention Services Clearinghouse: <https://prevention-services.acf.hhs.gov/programs/901/show#:~:text=TREM%20is%20a%20group%20intervention,two%20or%20three%20group%20leaders>. adresinden alındı
- Akıncı, Ş. (2016). Edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde karşılaşılan bazı meseleler ve çözüm önerileri. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 165-190.
- Aldan, A. (2021). Rising female labor force participation and gender wage gap: Evidence from Turkey. *Social Indicators Research*, 155(3), 865-84. Doi:10.1007/s11205-021-02631-9.
- Alptekin, D. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği örüntüsünde kadının yoksulluğu ve yoksunlukları*. A. Topgıoğlu, G. Aksan, & D. Alptekin (Dü) içinde, Yoksulluk ve Kadın (s. 7-14). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Alvis, L., Kibble, C. D., Douglas, R. D., Giang, C., Johns, T., Oosterhoff, B., & Kaplowa, J. B. (2025). Exploring intersections between trauma and discrimination in youth of color seeking mental health services. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 64(8), 921-933. Doi:10.1016/j.jaac.2024.10.018
- Beeber, L. S., Perreira, K. M., & Schwartz, T. (2008). Supporting the mental health of mothers raising children in poverty: How do we target them for intervention studies? *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1136, 86-100. Doi:10.1196/annals.1425.008
- Belle, D. (1990). Poverty and women's mental health. *American Psychologist*, 385-389. doi:10.1037//0003-066X.45.3.385
- Bixby, L. E. (2024). Intersectional inequalities: How socioeconomic well-being varies at the intersection of disability, gender, race-ethnicity, and age. *Research in Social Stratification and Mobility*, 91, 100938. Doi: 10.1016/j.rssm.2024.100938
- Blair, C., Raver, C., Granger, D., Mills-Koonce, R., Hibel, L., & Investigators, T. F. (2011). Allostatic load and allostatic load in the context of poverty in early childhood. *Development and Psychopathology*, 23(3), 845-857. Doi:10.1017/S0954579411000344
- Blau, F. D., & Lawrence M. Kahn. (2017). The gender wage gap: Extent, trends, and explanations. *Journal of Economic Literature*, 55(3), 789-865. Doi:10.1257/jel.20160995.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Harper & Row Publishers.
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. J. G. Richardson (Dü.) içinde, Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education (s. 241-258). Greenwood Press.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss "Volume I: Attachment"*. Basic Books.
- Brooks-Gunn, J., & Duncan, G. J. (1997). The effects of poverty on children. *The Future of Children*, 7(2), 55-71. <https://www.jstor.org/stable/1602387> adresinden alındı
- Brown, R. L., & Moloney, M. E. (2018). Intersectionality, work and well-being: The effects of gender and disability. *Gender & Society*, 33(1), 94-122. Doi: 10.1177/0891243218800636
- Bulanda, J., & Johnson, T. B. (2015). A trauma-informed model for empowerment programs targeting vulnerable youth. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 33, 303-312. Doi: 10.1007/s10560-015-0427-z

- Burnham, L., & Theodore, N. (2012). Home economics: The invisible and unregulated world of domestic work. *National Domestic Workers Alliance*. <https://www.domesticworkers.org/reports-and-publications/home-economics-the-invisible-and-unregulated-world-of-domestic-work/> adresinden alındı
- Buz, S. (2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 53-65.
- Cahn, E. S. (2004). *No More throw-away people: The co-production imperative*. USA: Essential Books.
- Cohen, P.N., and Matt L. Huffman. (2007). Working for the woman? Female managers and the gender wage gap. *American Sociological Review*, 72(5), 681-704. Doi:10.1177/000312240707200502.
- Conger, R. D., & Donnellan, M. B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development. *The Annual Review of Psychology*, 58, 175-199. Doi:10.1146/annurev.psych.58.110405.085551
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), Article 8. <http://chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8> adresinden alındı
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299. <http://www.jstor.org/stable/1229039> adresinden alındı
- Çebi, E., & Sarıköse, M. (2021). Toplumsal cinsiyet bağlamında annelerin gözünden kız çocuğu: Mersin ili örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 9(27), 192-213. Doi:10.33692/avrasyad.950766
- Dedeoğlu, S. (2012). *Türkiye’de refah devleti, toplumsal cinsiyet ve kadın istihdamı*. S. Dedeoğlu, & A. Y. Elveren (Dü) içinde, *Türkiye’de Refah Devleti ve Kadın* (s. 211-229). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Delphy, C. (2016). *Close to home: A materialist analysis of women’s oppression* (2 b.). Verso Books.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave.
- Ecevit, Y. (2011). *Türkiye’de kadın emeği konulu çalışmaların feminist tarihçesi*. S. Sancar içinde, *Birkaç Arpa Boyu...21. Yüzyıla Girerken Türkiye’de Feminist Çalışmalar* (s. 121-167). Koç Üniversitesi Yayınları.
- Elson, D. (1999). Labor Markets as gendered institutions: Equality, efficiency and empowerment issues. *World Development*, 27(3), 611-627.
- Elveren, A.Y., Valentine M. Moghadam, & Dudu, S. (2022). Militarization, women’s labor force participation, and gender inequality: Evidence from global data. *Women’s Studies International Forum*, 94, 102621. doi:10.1016/j.wsif.2022.102621.
- Engelman, R. (2009). *State of world population 2009: Facing a changing world: women, population and climate*. R. Kollodge (Dü.) içinde UNFPA.
- ERG. (2024). *Eğitim izleme raporu*. K. Kesbiç, Ö. Korlu, E. G. Gencer, G. N. Terzi, & B. M. Arık içinde Eğitim Reformu Girişimi.
- Farmer, P. (2004). An Anthropology of structural violence. *Current Anthropology*, 45(3), 305-325. Doi:<https://doi.org/10.1086/382250>
- Federici, S. (2012). *Revolution at point zero: Housework, reproduction, and feminist struggle*. New York: PM Press.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., . . . Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The adverse childhood experiences (ACE) study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14(4), 245-258. Doi:[https://doi.org/10.1016/s0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/s0749-3797(98)00017-8)
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Herder and Herder.
- Friedman, G. (2014). Workers without employers: shadow corporations and the rise of the gig economy. *Review of Keynesian Economics*, 2(2), 171-188.

- González, F. A. I., & Virdis, J. M. (2021). Global development and female labour force participation: evidence from a multidimensional perspective. *Journal of Gender Studies*, 31(3), 289-305. Doi: 10.1080/09589236.2021.1949581
- Gutierrez, L. M., & Lewis, E. A. (1999). *Empowering women of color*. Columbia University Press.
- Haahr-Pedersen, I., Perera, C., Hyland, P., Vallières, F., Murphy, D., Hansen, M., . . . Cloitre, M. (2020). Females have more complex patterns of childhood adversity: implications for mental, social, and emotional outcomes in adulthood. *European Journal of Psychotraumatology*, 11, 1708618. Doi: 10.1080/20008198.2019.1708618
- Hafeez, S., Gupta, C., & Sprajcer, M. (2022). Stress and the gig economy: it's not all shifts and giggles. *Industrial Health*, 61, 140-150. doi:<https://doi.org/10.2486/indhealth.2021-0217>
- Hatiboğlu, B. (2009). *Yoksul ailelerle sosyal hizmet: Sokakta çalışan çocuklar örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Heinen, J., & Portet, S. (2002). *Political and social citizenship: An examination of the case of Poland*. M. Molyneux, & S. Razavi (Dü) içinde, *Gender Justice, Development, And Rights* (s. 141-169). Oxford University Press.
- Herman, J. (1992). *Trauma and recovery*. New York: Basic Books.
- Hooper, L. M. (2007). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal: Counseling And Therapy For Couples And Families*, 15(3), 217-223. Doi:10.1177/1066480707301290
- Humphrey, M. (2016). A master's research paper. International Development, Community and Environment (IDCE), 36. https://commons.clarku.edu/idce_masters_papers/36 adresinden alındı
- Hunt, A., & Samman, E. (2019). Gender and the gig economy: Critical steps for evidence-based policy. Overseas Development Institute. <https://odi.org/en/publications/gender-and-the-gig-economy-critical-steps-for-evidence-based-policy/> adresinden alındı
- Hyde, E., Greene, M. E., & Darmstad, G. L. (2020). Time poverty: Obstacle to women's human rights, health and sustainable development. *Journal of Global Health*, 10(2), 020313. Doi:10.7189/jogh.10.020313
- Imad, M. (2024). Intersections of trauma: War, systemic racism and higher education. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 56(1), 31-37. Doi:10.1080/00091383.2024.2297631
- IOE. (2020). IOE Position Paper: Harnessing female talent for the digital economy. International Organisation of Employers. <https://www.ioe-emp.org/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=146996&token=e5427c1ae2fcc136692b0638e8a1b5ffde466981> adresinden alındı
- Jansson, B. S. (2021). *Becoming an effective policy advocate: From policy practice to social justice* (8. b.). Cengage Learning.
- Josephson, J. (2002). The intersectionality of domestic violence and welfare in the lives of poor women. *Journal of Poverty*, 6(1), 1-20. Doi:10.1300/J134v06n01_01
- Kabeer, N. (2015). Gender, poverty, and inequality: a brief history of feminist contributions in the field of international development. *Gender & Development*, 23(2), 189-205. Doi:10.1080/13552074.2015.1062300
- Karakoç, S. (2024). *Kadın yoksulluğu ve ebelik yaklaşımları*. A. Bilgili (Dü.) içinde, *Sağlık Bilimlerinde Akademik Araştırma ve Değerlendirmeler II* (s. 327-332). Gaziantep: Özgür Yayınları. Doi: 10.58830/ozgur.pub566
- Karşıyakalı, B., Köksal, S., & Seymen, D. A. (2024). Kadın yoksulluğu ve sosyal dayanışma kooperatifleri. *Efil Journal of Economic Research*, 7(4), 96-129.
- Kavşut, F. (2015). Tek ebeveyn olan kadınların sosyal dışlanmışlık sorunu: Ankara örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 50(1), 48-67.

- Klasen, S., Le, T. T. N., Pieters, J., & Santos Silva, M. (2021). What drives female labour force participation? Comparable micro-level evidence from eight developing and emerging economies. *The Journal of Development Studies*, 57(3), 417-442. Doi: 10.1080/00220388.2020.1790533
- Krumer-Nevo, M., & Komem, M. (2013). Intersectionality and critical social work with girls: Theory and practice. *British Journal of Social Work*, 1-17. Doi:10.1093/bjsw/bct189
- Lambert, J. (2013). *Digital storytelling: Capturing lives, creating community*. Routledge.
- Lee, H., Kim, Y., & Terry, J. (2020). Adverse childhood experiences (ACEs) on mental disorders in young adulthood: Latent classes and community violence exposure. *Preventive Medicine*, 134, 106039. Doi: 10.1016/j.ypmed.2020.106039
- Leuze, K., & Strauß, S. (2016). Why do occupations dominated by women pay less? How 'female-typical' work tasks and working-time arrangements affect the gender wage gap among higher education graduates. *work, Employment and Society*, 30(5), 802-820. Doi: 10.1177/0950017015624402 (Original work published 2016)
- Levine, P. A. (2010). *In an unspoken voice: How the body releases trauma and restores goodness*. California: North Atlantic Books.
- Lewis, O. (1966). *La vida: A puerto rican family in the culture of poverty: San Juan and New York*. New York: Random House.
- Lister, R. (2004). *Poverty*. Polity Press.
- Luther, R., Dhruvarajan, V., Jama, I. A., Kotani, Y., Mazigh, M., Jaya, P. S., & Spencer, L. (2015). *Resilience and triumph: Immigrant women tell their stories*. Canada: Second Story Press.
- Macdonald, C. L. (2015). *Ethnic logics: Race and ethnicity in nanny employment*. M. Duffy, A. Armenia, & C. L. Stacey (Dü) içinde, *Caring on the Clock: The Complexities and Contradictions of Paid Care Work* (s. 153-164). Rutgers University Press.
- Manyika, J., Lund, S., Bughin, J., Robinson, K., Mischke, J., & Mahajan, D. (2016). *Independent work: Choice, necessity, and the gig economy*. McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/~/media/mckinsey/featured%20insights/employment%20and%20growth/independent%20work%20choice%20necessity%20and%20the%20gig%20economy/independent-work-choice-necessity-and-the-gig-economy-executive-summary.pdf> adresinden alındı
- Marks, C., Pearson, J. L., Zúñiga, M. L., Martin, N., Werb, D., & Smith, L. R. (2021). Articulating the trauma-informed theory of individual health behavior. *stress and health. Journal of the International Society for the Investigation of Stress*, 38(1), 154-162. Doi:10.1002/smi.3068
- Masin-Moyer, M., Kim, J. C., Engstrom, M., & Solomon, P. (2020). A scoping review of the trauma recovery and empowerment model (TREM). *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(3), 699-715. Doi: 10.1177/1524838020967862
- McEwen, B. S. (1998). Stress, adaptation, and disease. Allostasis and allostatic load. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 840, 33-44. Doi: 10.1111/j.1749-6632.1998.tb09546.x
- McEwen, B. S., & Stellar, E. (1993). Stress and the Individual: Mechanisms leading to disease. *Archives of Internal Medicine*, 153(18), 2093-2101.
- McLoyd, V. C. (1990). The impact of economic hardship on black families and children: psychological distress, parenting, and socioemotional development. *Child Development*, 61(2), 311-346. Doi: 10.1111/j.1467-8624.1990.tb02781.x
- Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2018). A theoretical and clinical framework for parental burnout: The balance between risks and resources (BR2). *Frontiers in Psychology*, 9, 886. Doi:10.3389/fpsyg.2018.00886
- Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*. New York : Times Books .
- Murali, V., & Oyeboode, F. (2004). Poverty, social inequality and mental health. *Advances in Psychiatric Treatment*, 10, 216-224. Doi: 10.1192/apt.10.3.21
- National Research Council and Institute of Medicine. (2009). *Depression in Parents, Parenting,*

- and Children Opportunities to Improve Identification, Treatment, and Prevention. The National Academies Press.
- Oakley, A. (1974). *The sociology of housework*. London: Martin Robertson.
- OECD. (2025a). Labour force participation rate [Data set]. OECD Data Explorer. Retrieved October 7, 2025, from [https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_LFS%40DF_IALFS_LF_WAP_Q&df\[ag\]=OECD.SDD.TPS&df\[vs\]=1.0&dq=.LF_WAP._Z.Y.M%2BEY15T64..Q&lom=LASTNPERIODS&lo=7&to\[TIME_PERIOD\]=false](https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_LFS%40DF_IALFS_LF_WAP_Q&df[ag]=OECD.SDD.TPS&df[vs]=1.0&dq=.LF_WAP._Z.Y.M%2BEY15T64..Q&lom=LASTNPERIODS&lo=7&to[TIME_PERIOD]=false)
- OECD. (2025b). Gender wage gap [Data set]. OECD Data Explorer. Retrieved October 7, 2025, from [https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&fs\[0\]=Topic%2C1%7CEmployment%23JOB%23%7CBenefits%252C%20earnings%20and%20wages%23JOB_BW%23&pg=0&fc=Topic&bp=true&snb=21&vw=ov&df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EARNINGS%40GENDER_WAGE_GAP&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=1.1&dq=....._T&pd=2015%2C&to\[TIME_PERIOD\]=false](https://data-explorer.oecd.org/vis?lc=en&fs[0]=Topic%2C1%7CEmployment%23JOB%23%7CBenefits%252C%20earnings%20and%20wages%23JOB_BW%23&pg=0&fc=Topic&bp=true&snb=21&vw=ov&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EARNINGS%40GENDER_WAGE_GAP&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=1.1&dq=....._T&pd=2015%2C&to[TIME_PERIOD]=false)
- Özdemir, M. Ç. (2018). Türkiye’de Zaman Kullanımının Analizi. IV.Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Sempozyumu, (s. 293-315). Paris. <https://sesam.sakarya.edu.tr/sites/sesam.sakarya.edu.tr/file/mcozdemir.pdf> adresinden alındı
- Öztürk-Akkuş, Ş. (2023). *Parentification and psychological distress in adulthood: the moderating effect of differentiation of self*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Palmer, M. (2011). Disability and poverty: A conceptual review. *Journal of Disability Policy Studies*, 21(4), 210-218. Doi:10.1177/1044207310389333
- Pathiranaage, H. S. (2024). Precarious employment in the gig economy: Understanding the roles of employed poor. *Open Journal of Business and Management*, 12, 2288-2307. Doi: 10.4236/ojbm.2024.124117
- Payne, M. (2014). *Modern social work theory* (4. b.). Palgrave Macmillan.
- Peng, Q., Yang H., & Li J. (2025). Gender gap in working Span, employment, and labor productivity. *Economic Modelling*, 152, 107302. Doi:10.1016/j.econmod.2025.107302.
- Postmus, J. L., Hoge, G. L., Breckenridge, J., Sharp-Jeffs, N., & Chung, D. (2018). Economic abuse as an invisible form of domestic violence: A multicountry review. *Trauma, Violence & Abuse*, 1-23. Doi:10.1177/1524838018764160
- Rodgers, Y. V. (2023). Time poverty: Conceptualization gender differences and policy solutions. *Social Philosophy and Policy*, 40(1), 79-102. Doi:10.1017/S0265052523000389
- Root, M. (1992). *Reconstructing the impact of trauma on personality*. L. Brown, & M. Ballou (Dü) içinde, *Personality and psychopathology: feminist reappraisals* (s. 229-266). New York: Guilford Press.
- Rosenblat, A., & Stark, L. (2016). Algorithmic labor and information asymmetries: A case study of Uber’s drivers. *International Journal of Communication*, 10(27), 3758-3784. Doi: 10.2139/ssrn.2686227
- Saatcioglu, B., & Corus, C. (2014). Poverty and intersectionality: A multidimensional look into the lives of the impoverished. *Journal of Macromarketing*, 34(2), 122-132.
- Saha T. & Singh P. (2025), Role of labor market dynamics in influencing global female labor force participation. *Journal of Economic Studies*, 52(1), 17-37. Doi: 10.1108/JES-11-2023-0633
- Salabeeb, D. (1996). The strengths perspective in social work practice: Extensions and cautions. *Social Work*, 41(3), 296-305. <https://www.jstor.org/stable/23718172> adresinden alındı
- SAMHSA. (2014). SAMHSA’s Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. HHS Publication No. (SMA) 14-4884.
- Satz, D. (1992). Markets in women’s reproductive labor. *Philosophy & Public Affairs*, 21(2), 107-131. <https://www.jstor.org/stable/2265229> adresinden alındı

- Sharp-Jeffs, N. (2015). *Money matters: Research into the extent and nature of financial abuse within intimate relationships in the UK*. UK: London Metropolitan University. <https://repository.londonmet.ac.uk/1481/1/Money-Matters.pdf> adresinden alındı
- Sherraden, M. S., Huang, J., Frey, J. J., Birkenmaier, J., Callahan, C., Clancy, M. M., & Sherraden, M. (2015). Financial Capability and Asset Building for All. American Academy of Social Work and Social Welfare. <https://grandchallengesforsocialwork.org/wp-content/uploads/2016/01/WP13-with-cover.pdf> adresinden alındı
- Slabbert, I. (2016). Domestic violence and poverty: Some womens experiences. *Research on Social Work Practice*, 1-8. Doi:10.1177/1049731516662321
- Spade, D. (2020). *Mutual aid building solidarity during this crisis (and the Next)*. Verso.
- Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. New York: Bloomsbury Academic.
- Stark, E. (2023). *Coercive control: How men entrap women in personal life* (2. b.). Oxford University Press. Doi:10.1093/oso/9780197639986.001.0001
- Stylianou, A. M. (2018). Economic abuse within intimate partner violence: A review of the literature. *Violence and Victims*, 33(1), 3-22. Doi: 10.1891/0886-6708.VV-D-16-00112
- Sue, D. W. (2010). *Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Şahin-Altıntaş, M. (2022). Yasal mal rejiminde mal kaçırımların psiko-sosyal etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hukuk Sayısı*, 21(44), 885-908. Doi:10.46928/iticus-be.1033412
- Tarshish, N., David, P., & Krumer Nevo, M. (2025). Social work advocacy: Towards a trauma informed model. *Clinical Social Work Journal*, 53, 220-231. Doi: 10.1007/s10615-024-00942-1
- Temkin, S. M., Barr, E., Moore, H., Caviston, J. P., Regensteiner, J. G., & Clayton, J. A. (2023). Chronic conditions in women: the development of a National Institutes of health framework. *BMC Women's Health*, 23(1), 162. Doi: 10.1186/s12905-023-02319-x
- Thompson, M. P., Kingree, J. B., & Desai, S. (2004). Gender differences in long-term health consequences of physical abuse of children: data from a nationally representative survey. *American Journal of Public Health*, 94(4), 599-604. Doi:10.2105/ajph.94.4.599
- Ticona, J., & Mateescu, A. (2018). Trusted strangers: Carework platforms' cultural entrepreneurship in the on-demand economy. *New Media & Society*, 1-21. Doi:10.1177/1461444818773727
- Toksöz, G. (2012). *Kalkınmada kadın emeği*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Toksöz, G., & Ünlütürk-Ulutaş, Ç. (2011). *Göç kadımlaşıyor mu? Türkiye'ye yönelen düzensiz göçe ilişkin yazma toplumsal cinsiyet ve etnisite temelinde bakış*. S. Sancar içinde, Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar (s. 167-190). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Uçar, C. (2011). *Kadın yoksulluğu ile mücadelede sosyal politika araçları ve etkinlikleri*. Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- UN Women. (2015). Progress of The World's Women 2015-2016: Transforming Economies, Realizing Rights. UN Women.
- van der Kolk, B. (2014). *The body keeps the score*. New York: Viking Penguin.
- Waring, M. (1988). *If women counted: A new feminist economics*. San Francisco: Harper Collins Publishers.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. W.W. Norton & Company.
- Wingfield, A. H., & Skeete, R. (2016). *Maintaining hierarchies in predominantly white organizations: A theory of racial tasks as invisible labor*. M. G. Crain, W. R. Poster, & M. A. Cherry (Dü) içinde, *Invisible Labor: Hidden Work in the Contemporary World*. University of California Press.
- Winnicott, D. W. (1965). *The maturational processes and the facilitating environment: Studies in the theory of emotional development*. New York: International Universities Press.
- Wood, A. J., Graham, M., Lehdonvirta, V., & Hjorth, I. (2019). Good gig, bad gig: Autonomy and

- algorithmic control in the global gig economy. work, *Employment and Society*, 33(1), 56-75. Doi:10.1177/0950017018785616
- Yehuda, R., & Lehrner, A. (2018). Intergenerational transmission of trauma effects: putative role of epigenetic mechanisms. *World Psychiatry*, 17(3), 243-257. Doi:10.1002/wps.20568
- Zeynel-Bingöl, Z. (2024). *Genç yetişkinlerdeki anne kaynaklı ebeveynleşme deneyiminin güvenli bağlanma, psikolojik sağlamlık ve duygusal yoksunluk üzerindeki rolü: baba katılımı ve sosyal destek ile düzenleyici ilişkiler*. Doktora Tezi. İstanbul: T.C. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Zimmerman, C., Hossain, M., Kiss, L., Hoey, J., Weneden, K., Watts, C., . . . Baillot, H. (2009). Asylum-Seeking Women, Violence & Health: Results from a Pilot Study in Scotland and Belgium. London School of Hygiene & Tropical Medicine (LSHTM) and Scottish Refugee Council (SRC).

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

Kitaplar

- Collins, P. H., & Bilge, S. (2020). *Kesişimsellik*.
- Dedeoğlu, S., & Elveren, A. Y. (Der.). (2012). *Türkiye’de Refah Devleti ve Kadın*.
- Federici, S. (2012). *Caliban ve Cadı: Kadınlar, Beden ve İlksel Birikim*.
- Herman, J. L. (2016). *Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları, Ev içi İstismardan Siyasi Teröre*.
- Levine, P. A. (2013). *Kaplanı Uyandırmak: Travmayı İyileştirmek*.
- Standing, G. (2014). *Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf*.
- Toksöz, G. (2012). *Kalkınmada Kadın Emeği*.
- van der Kolk, B. (2018). *Beden Kayıt Tutar: Travmanın İyileşmesinde Beyin, Zihin ve Beden*.

Makaleler

- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299.
- Farmer, P. (2004). An anthropology of structural violence. *Current Anthropology*, 45(3), 305-325.

C. BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM VE RİSK DEĞERLENDİRMESİ ÇERÇEVESİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Derya BAYRI MENGİLLİ¹

GİRİŞ

Yaşamın herhangi bir anında ortaya çıkabilen kadına yönelik şiddet, kadınları ve kız çocuklarını orantısız biçimde etkileyen, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden beslenen bir toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimi olarak tanımlanmaktadır. Bu şiddet türü, fiziksel, psikolojik, zihinsel, cinsel ve üreme sağlığı üzerinde olumsuz etkiler yaratan, küresel ölçekte önemli bir halk sağlığı sorunu olarak da kabul edilmektedir (WHO, 2017; Stubbs vd., 2022). Kadına yönelik şiddet tipolojisinin çerçevesi sınırlandırılmasa da genel olarak aile içi, toplum içi ve devlet tarafından uygulanan şiddet şeklinde aşağıdaki gibi ele alınmaktadır (Council of Europe and Committee of Ministers, 2002);

- » Aile içi şiddet: fiziksel, psikolojik ve cinsel saldırganlık, tecavüz ve cinsel istismar, ensest, eşe tecavüz, namus adına işlenen suçlar, kadınların genital ve cinsel organlarının kesilmesi, zorla evlendirme vb.
- » Toplum genelinde görülen şiddet: tecavüz, cinsel istismar, iş yaşamında, kurumlarda veya başka ortamlarda cinsel taciz ve yıldırma, cinsel ve ticari sömürü amacıyla cinsel turizm.
- » Devlet veya çalışanları tarafından işlenen şiddet; silahlı çatışmalarda insan haklarının ve kadın haklarının ihlali, zorla yerinden etme, sistematik tecavüz, cinsel kölelik, zorla gebelik ve cinsel ve ekonomik sömürü amacıyla insan ticareti.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, dmengilli@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4991-0510

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM]*, 2009. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. adresinden alındı
- Angelari, M. (1997). Hate crime statutes: A promising tool for fighting violence against women. K. J. Maschke içinde, *Pornography, sex work, and hate speech* (s. 405–448). Taylor and Francis.
- Bianet. (2025, 13 Ekim). Uzaklaştırma kararına rağmen saldırdı: Suzan Elik ağır yaralı, fail hâlâ aranıyor. <https://bianet.org/haber/uzaklastirma-kararina-ragmen-saldir-di-suzan-elik-agir-yarali-fail-hala-araniyor-312519>
- Bölükbaşı, Ö. (2022). Genel Olarak İstanbul Sözleşmesi ve Sözleşmenin 6284 Sayılı Kanun İle Karşılaştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 109-134. doi:<https://doi.org/10.53881/hiad.1051072>
- CEDAW. (1992). *General Recommendation 19*. <https://www.refworld.org/legal/resolution/ce-daw/1992/en/96542> adresinden alındı
- CEDAW. (2017). *General Recommendation 35*. <https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based> adresinden alındı
- Commission, E. (2015). *Roadmap on a possible EU Accession to the Istanbul Convention*. https://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_010_istanbul_convention_en.pdf adresinden alındı
- Council of Europe, C. o. (2002). *Recommendation 5 of the Committee of Ministers to member states on the protection of women against violence*. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805e2612 adresinden alındı
- DeKeseredy, W. (2011). *Violence Against Women*. University of Toronto Press.
- Experts, G. G. (2023). GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence). (2023). GREVIO's 5th General Report on GREVIO's Activities. Council of Europe. <https://rm.coe.int/5th-general-report-on-grevio-s-activities/1680b1f78f> adresinden alındı
- Fried, S. T. (2003). Violence against women. *Health and Human Rights Journal*. 6(2), 88-111. doi:<https://doi.org/10.2307/4065431>
- Galtung, G. (1969). Violence, Peace and Peace Research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191.
- Gerstenfeld, P. B. (2018). *Hate crimes: causes, controls, and controversies*. Sage Publication.
- İstanbul Sözleşmesi*. (2011). Council of Europe. (2011). Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention). adresinden alındı
- Manjoo, R. (2013). *The need for a holistic response in the quest to eliminate violence against women and*. <https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw57/panels/Panel2-paper-rashida-manjoo.pdf> adresinden alındı
- Mann, L., & Tosun, Z. (2020). *Assessing and Managing Risks in Cases of Violence Against Women and Domestic Violence Strengthening Risk Assessments, the Risk-Management System and Inter-Agency Coordination in Turkey*. <https://rm.coe.int/trk-2021-assessing-and-managing-risks-in-cases-of-vaw-and-domestic-vio/1680a2a7cb> adresinden alındı
- McPhail, B. (2003). Gender-bias hate crimes: A review. B. Perry içinde, *Hate and bias crime: A reader* (s. 271). Routledge.
- Meurens, N. D. (2020). *Tackling violence against women and domestic violence in Europe, the European Parliament's Committee on Women's Rights and Gender Equality (FEMM)*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658648/IPOL_STU\(2020\)658648_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658648/IPOL_STU(2020)658648_EN.pdf) adresinden alındı
- Milliyet. (2025). <https://www.milliyet.com.tr/milliyet-tv/eski-esini-hakkinda-uzaklastirma-karari-aldir-di-gun-oldurdu-video-7451587> adresinden alındı

- Necula, M. R. (2020). The Effects of Violence Against Women, Logos Universality Mentality Education Novelty. 8(1), 73-84. doi:10.18662/lumenlaw/8.1/38
- Russu N. P., P. A. (2006). Gender-based violence: concepts, methods, and findings. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 178-205. doi:10.1196/annals.1385.024
- Scriver, S. (2015). *Conceptualising Violence: A Holistic Approach to Understanding Violence against Women and Girls*. https://www.researchgate.net/publication/290344003_Conceptualising_Violence_A_Holistic_Approach_to_Understanding_Violence_against_Women_and_Girls adresinden alındı
- Stubbs, A. S. (2022). The Effect of Intimate Partner Violence on the Physical Health and Health-Related Behaviors of Women: A Systematic Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(4). doi:10.1177/1524838020985541
- Taştan, C. (2022). *Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olaylarında Risk Derecelendirme Algoritması*. Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Taştan, C., & Küçükler, Y. (2019). *Kadına Yönelik Ölümcül Şiddet; Vakalar, Maktuller ve Failler* (ISBN:978-605-7822-30-7 b.). Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- TKDF. (2023). *Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi*. <https://turkiye.unfpa.org/tr/tkdf-ev-ici-siddet-raporu-2023>. adresinden alındı
- UNODC. (2021). *Global Estimates*. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/statistics/crime/UN_BriefFem_251121.pdf adresinden alındı
- Violence Against Women and Girls – Strategic Threat Risk Assessment*,. (2023). <https://www.npcc.police.uk/SysSiteAssets/media/downloads/our-work/vawg/violence-against-women-and-girls---strategic-threat-risk-assessment-2023.pdf> adresinden alındı
- WHO. (2017). *Violence against women*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> adresinden alındı

D. KADIN SUÇLULUĞU VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Görkem KELEBEK-KÜÇÜKARSLAN¹

Eda ÖNER²

GİRİŞ

Genel olarak suç, kanunlarda hukuka aykırı olduğu belirtilen ve işlendiğinde cezai yaptırımı bulunan eylemler bütünü olarak tanımlanır. Toplumsal normlara uyulmadığında bu davranışlar “sapkın” olarak nitelendirilir. Her toplum kendi sosyal ve kültürel dokusuna uygun kurallar geliştirir; bu kuralları ihlal eden ve toplumsal düzeni zedeleyen eylemler suç olarak kabul edilir (Efe, 2017, s.27; İçli, 2007, s.23). Suç olgusunu açıklayan kuramlar; bireysel, psikolojik, biyolojik ve özellikle sosyolojik perspektifler üzerinden gelişmiştir. Sosyolojik yaklaşımlar, suçun savaş, göç, yoksulluk ve kentleşme gibi geniş sosyal sorunlarla ilişkisini ortaya koyarak ceza adaletine bakışta paradigmatik bir değişime neden olmuştur. Sosyal yapı, süreç, öğrenme ve çatışma kuramları ile etiketleme teorileri, suçun birey-toplum ilişkisinde nasıl ve neden ortaya çıktığını analiz eder (Soytürk, 2013, s.17). Buna karşın modern ceza adaleti kurumlarının tarihi, egemen ataerkil düzenin izlerini taşır; suçluluk ve mağduriyet tanımları uzun süre erkek deneyimi üzerinden kurgulanmış, kadın failliği ise akademik ve uygulayıcı alanlarda marjinalize edilmiştir. Kriminoloji disiplininin erken dönem çalışmaları genellikle “suçlu”yu erkek, “mağdur”u kadın olarak tasvir etmiş; kadın failliği çoğunlukla

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, gkelebek@cumhuriyet.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8280-1092

² Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, edaoner@sdu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8316-1939

KAYNAKLAR

- Akgün, R. (2017). *Adam Öldürme Suçundan Cezaevine Giren Kadımları Suça Götüren Nedenler ve Cezaevi Sürecinin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akgün, R. (2018). Grup çalışmasının kadın hükümlülerin sosyal sorun çözme becerilerine etkisi. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 4(9), 129-137.
- Akgün, R. (2020). Cezaevi sosyal hizmeti. D. Elitez ve B. Gönültaş (Ed.), *Adli sosyal hizmet: Yaklaşım ve müdahale* (3. basım, s. 377-386). Nobel Akademik Yayıncılık
- All Party Parliamentary Group on Women in the Penal System. (2016). *Is this the end of women's centres?*. Howard League for Penal Reform. <https://howardleague.org/publications/is-this-the-end-of-womens-centres/>
- Buz, S., & Ayyıldız, A. A. (2019). Sosyal hizmette toplum merkezleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 187-212. <https://doi.org/10.33417/tsh.516802>
- Carlen, P., & Worrall, A. (2013). *Analysing women's imprisonment* (1st digital ed.). Willan. <https://doi.org/10.4324/9781843924210>
- Cawthorn, A. (2025). *Social work in criminal justice: Rehabilitation and reintegration*. Indiana Wesleyan University. <https://www.indwes.edu/articles/2025/08/social-work-in-criminal-justice>
- Chesney-Lind, M. (2006). Patriarchy, crime, and justice: Feminist criminology in an era of backlash. *Feminist criminology*, 1(1), 6-26.
- Chesney-Lind, M., & Pasko, L. (2013). *The female offender: Girls, women, and crime*. Sage Publications.
- Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği. (2025). *Hapishane istatistikleri*. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği. <https://cisst.org.tr/hapishane-istatistikleri/>
- Cole, K. L., Sarlund-Heinrich, P., & Brown, L. S. (2007). Developing and assessing effectiveness of a time-limited therapy group for incarcerated women survivors of childhood sexual abuse. *Journal of Trauma & Dissociation*, 8(2), 97-121. https://doi.org/10.1300/J229v08n02_07
- Corston, J. (2007). *The Corston Report: A report by Baroness Jean Corston of a review of women with particular vulnerabilities in the criminal justice system*. Home Office.
- Çalışkan, A. (2022). Suça ilişkin makro veriler üzerinden kadın suçluluğunun analizi: Türkiye özelinde dönemsel tespitler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (71), 144-167.
- Çebi, M. (2023). *Eski hükümlülerin istihdamı ve entegrasyonu kapsamında ABD ve Türkiye üzerine karşılaştırmalı bir analiz*. [Uzmanlık tezi, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü].
- Dominelli, L. (2017). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Duman, E. (2016). *Türkiye'de kadın mahpus olmak*. A. Algan ve M. Eren (Eds.). TCPS Kitaplığı Yayınları.
- Duman, E., Doğan, D., & Akarsu, M. (2019). *Türkiye'de kadın mahpus olmak* (1st ed., A. Algan, M. Eren, & H. B. Demirbaş, Eds.). Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği.
- Duyan, V. (2003). Sosyal hizmetin işlev ve rolleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 14(2), 1-22.
- Efe, Ü. (2017). Hapishanelerde son durum ve insan hakları. T. Koç (Ed.), *Türkiye'de mahpus olmak 2: Konferans kitabı* içinde (s. 26-44). TCPS Kitaplığı. <https://cisst.org.tr/wp-content/uploads/2025/07/turkiyede-mahpus-olmak-2-konferans-kitabi.pdf>
- Eskiçorapçı, E. (2022). Türkiye'de kadın suçluluğunun feminist sosyal hizmet bağlamında incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 1-16.
- Fair, H., & Walmsley, R. (Nisan, 2024). *World prison population list*. Institute for Criminal Policy Research. https://www.prisonstudies.org/sites/default/files/resources/downloads/world_prison_population_list_14th_edition.pdf

- Gönültaş, M. B. (2020). Adli sosyal hizmet: Adalet Mekanizmasındaki yeri ve önemi. D. Elitez ve B. Gönültaş (Ed.), *Adli sosyal hizmet: yaklaşım ve müdahale* içinde (3. basım, s. 2-12). Nobel Akademik Yayıncılık
- Healey, K. M. (1999). Case management in the criminal justice system, *National Institute of Justice*, 2(2), 1-12.
- İçağasıoğlu Çoban, A. ve Akgün, R. (2011). Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalan Kadın Hükümlülerin Psikososyal Durumlarının Saptanması ve Sosyal Desteklerinin Belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2).
- İçli, T. (2007). *Kriminoloji* (7. baskı). Seçkin Yayınları.
- İlbars, Z. (2007). Suç antropolojisi: Kadın ve suç. *Antropoloji*, (22), 1-13.
- Johnson, H. (2004). *Drugs and crime: A study of incarcerated female offenders*. Australian Institute of Criminology Research and Public Policy Series. <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/rpp063.pdf>
- Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi [KEİG] (2018). *Kadın kooperatifleri kılavuzu*. Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi Platformu Yayın Dizisi. https://www.keig.org/wp-content/uploads/2018/11/kooperatif_kilavuz_keigWeb.pdf
- Karataş, K. (1996). Genç işsizliği: Ekonomik, toplumsal ve ruhsal sonuçları. *Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi*, (13), 16-22. <https://www.shuder.org/Resimler/7b73b1ce-8f74-4c10-97e1-7360d47aff5813-sosyal-hizmet-dergisi-sy-13-1996pdf.pdf>
- Karataş, Z. (2022). Adli sosyal hizmet müdahalesi: Yaklaşımlar ve yöntemler. D. Elitez ve B. Gönültaş (Ed.), *Adli sosyal hizmet: Yaklaşım ve müdahale* içinde, (4.baskı, s.284-301). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kelebek, G. (2017). Sığınma Evinden Ayrılan Kadınların Sürdürülebilir Yaşamları. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 79-87
- Kılıç, M. (2024). Ceza infaz kurumlarında anneleriyle yaşayan 0-6 yaş arası çocukların gelişimini etkileyen faktörler ve sosyal hizmet müdahalesi. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 16-32.
- Latessa, E., & Allen, H. E. (1982). Halfway houses and parole: A national assesment. *Journal of Criminal Justice*, 10(2), 153-163.
- Martin, J. (2001). Social work direct practice with women prisoners. *Australian Social Work*, 54(2), 37-45.
- Ministry of Justice UK. (2025, 30 Ocak). *Statistics on women and the criminal justice system 2023*. Ministry of Justice United Kingdom. <https://www.gov.uk/government/statistics/women-and-the-criminal-justice-system-2023/statistics-on-women-and-the-criminal-justice-system-2023-html>
- Ögel, K., Koç, C., Aksoy, A., Basabak, A., & Evren, C. (2012). *Sigara, alkol ve madde bağımlılığı tedavi programı (SAMBA)*. İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Österman, L., & Masson, I. (2016). *Making restorative justice work for women who have offended: A restorative justice council research report*. Restorative Justice Council. https://oro.open.ac.uk/84622/1/rjc_report_-_research_report_web.pdf
- Özgürlük İçin Hukukçular Derneği. (2023, 23 Kasım). *Kadın hapisaneleri ve siyasi kadın mahpuslar: Hak ihlalleri raporu*. Özgürlük İçin Hukukçular Derneği. <https://ozgurlukicininhukukcular.org/tr/detay/kadin-hapishaneleri-ve-siyasi-kadin-mahpuslar-hak-ihlalleri-raporu#>
- Peterson, J. R. (2025). Critical and feminist approaches to criminology. J. R. Peterson & T. VanderPyl (Ed.), *Introduction to criminology: An equity lens* içinde. Open Oregon Educational Resources. <https://openoregon.pressbooks.pub/criminologyintro1e/>
- Pollack, S. (2004). Anti-oppressive social work practice with women in prison: Discursive reconstructions and alternative practices. *British Journal of Social Work*, 34(5), 693-707.
- Sever, M. & Zengin, O. (2020). Suçun önlenmesinde sosyal hizmet mesleğinin rolü. D. Elitez ve B.

- Gönültaş (Ed.), *Adli sosyal hizmet: Yaklaşım ve müdahale içinde* (3. basım, s. 203-215). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sağlam, Ö. (2025). Travma temelli terapide sosyal hizmet uzmanlarının rolü: Terapötik yeterliliklerin kuramsal ve etik açıdan incelenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1-10.
- Salihoglu, S., & Erdoğan, T. (2013). Prison as a reproduction field of femininity: A study on the women convicts of the open penal execution institution in Turkey. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 571-590.
- Saruç, S. (2014). Türkiye’de kadın hükümlüler: Kadın hükümlülerin profili ve suçluluğa etki eden olguların analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 61-88.
- Saygılı, S., & Aliustaoglu, F. S. (2009). Şiddet içerikli suç işleyen kadın olguların değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 23(1), 24-29.
- Sivri, G. (2022, 18 Mayıs). Suç ve kadın I: Kişiliksizleştirilen “fail” kadınlar ve imdada yetişen feminist kriminoloji. *5Harfliler*. <https://www.5harfliler.com/suc-ve-kadin-i-kisiliksizlestirilen-fail-kadinlar-ve-imdada-yetisen-feminist-kriminoloji/>
- Soytürk, S. (2013). *Hükümlü ve tutukluların sosyal hizmetlerinin değerlendirilmesi: Karaman M Tıbbi Kapalı-Açık Cezaevi örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Tunç, M. (2013). Feminist grup çalışması: Temeli, kapsamı ve süreci. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 209-230.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2021, Kasım). *Ceza infaz kurumu istatistikleri*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2020-37202#:~:text=Ceza%20infaz%20kurumlar%C4%B1n%C4%B1n%2031%20Aral%C4%B1k,O%C4%B1n%C4%B1%20ise%20kad%C4%B1nlar%20olu%C5%9Fturdu>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025, 6 Mart). *İstatistiklerle kadın, 2024*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0statistiklerle-Kad%C4%B1n-2024-54076&dil=1>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2008). *Handbook for prison managers and policymakers on women and imprisonment*. United Nations. https://digitallibrary.un.org/record/642000?ln=zh_CN
- Ünlütürk Ulutaş, Ç. (2009). Yoksulluğun kadınlaşması ve görünmeyen emek. *Çalışma ve Toplum*, 2(21), 25-40.
- Widra, E., & Kajstura, A. (2025, Eylül). *States of women’s incarceration: The global context 2025*. Prison Policy Initiative. <https://www.prisonpolicy.org/global/women/2025.html#bargraph>,
- Women Against Violence Europe. (2023). *WAVE country report 2023: The status and value of women’s specialist services in preventing and tackling gender-based violence against women*. Women Against Violence Europe.
- World Population. (2025, Eylül). *Crime rate by country 2025*. World Population Review. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/crime-rate-by-country>
- Zaitzow, B. H. (2004). Pastel fascism: Reflections of social control techniques used with women in prison. *Women’s Studies Quarterly*, 32(3/4), 33-48.

GÖÇ, MÜLTECİLİK VE KADIN

Çağla SALDUZ DORUK¹Sayra LOTFI²

GİRİŞ

Göç, her zaman nüfus değişiminin önemli bir nedeni olmuştur. Ülkeler içinde insanlar daha iyi iş bulmak ve sosyoekonomik koşullarını iyileştirmek için kırsal alanlardan kentsel alanlara göç ederken, benzer bir örüntü düşük gelirli ülkelerden yüksek gelirli ülkelere yönelen göçlerde de çoğunlukla finansal nedenlerle görülmektedir. Son yıllarda göçün belirleyici dinamikleri arasında, küresel ölçekte artış gösteren savaşlar ve silahlı çatışmalar önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu göçten etkilenen insanların büyük bir kısmını kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır (Adanu ve Johnson, 2009). Nitekim son birkaç on yıldır kadınlar, dünya göçmen nüfusunun yaklaşık yarısını meydana getirmektedir (Zlotnick, 2003). Erkeklerden farklı olarak kadınlar, hem ev sahibi toplumdan kaynaklanan ırkçılığa hem de kendi toplulukları da dahil olmak üzere cinsiyetçiliğe maruz kalarak keskin ayrımcılık deneyimleri yaşayabilmektedir. Bu durum, belirgin bir şekilde sosyal eşitsizliğe ve sağlık eşitsizliklerine yol açmaktadır. Bazı kadınlar ise kısıtlayıcı toplumsal cinsiyet normlarından kaçmak amacıyla göç etmektedir (Albuquerque ve ark., 2025). Kadın haklarında ilerlemeler kaydedilmiş olsa da işgücü piyasası, eğitim ve siyasi katılım gibi birçok alanda kadınlar hâlâ önemli

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Doktora Öğrencisi, cagla.salduz@ogr.iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9441-9253

² Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, slotfi@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3352-0152

- » Kadınların güçlenmesinin önündeki en büyük engellerden biri olan dil bariyerleri, kayıt dışılık ve hizmetlere erişim güçlükleri azaltılmalı; dil eğitimi, bilgilendirme çalışmaları ve kayıt süreçlerinin kolaylaştırılması öncelikli hale getirilmelidir.
- » Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası aktörler arasında etkili iş birliği ve koordinasyon mekanizmaları kurulmalı; hizmetlerin sürekliliği güvence altına alınarak geçici ve parçalı uygulamaların doğurduğu mağduriyetler en aza indirilmelidir.
- » Göçmen kadınların eğitim, istihdam ve toplumsal yaşama katılımı desteklenmeli, bu süreçlerde toplumsal cinsiyet eşitliği merkeze alınmalıdır. Kadınların karar alma süreçlerine katılımı, yalnızca bireysel güçlenmelerini değil, aileleri ve toplulukları üzerinde de olumlu etkiler yaratmaktadır.

Sonuç itibarıyla, göçmen ve mülteci kadınların refahını korumak ve güçlenmelerini sağlamak, ancak feminist sosyal hizmet ilkelerine dayalı, hak temelli ve çok düzeyli politikalarla mümkündür. Bu tür bütüncül yaklaşımlar hem bireyler hem de toplum için daha eşitlikçi ve adil bir geleceğin inşasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adanu, R. M. K., & Johnson, T. R. B. (2009). Migration and women's health. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 106(2), 179-181. Doi: 10.1016/j.ijgo.2009.03.036
- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Albuquerque, J. V. D., Peiris-John, R., Saini, P., Hetrick, S., Ramalho, R., Uy, I., & Sharma, V. (2025). Mental health and wellbeing of ethnic migrant women and girls in Aotearoa New Zealand: A scoping review. *New Zealand Medical Journal Te ara tika o te hauora hapori*, 138(1616), 69-98.
- Bhugra, D., Gupta, S., Schouler-Ocak, M., et al. (2014). EPA guidance mental health care of migrants. *European Psychiatry*, 29(2), 107-115. Doi: 10.1016/j.eurpsy.2014.01.003
- Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi [BM DESA]. (2025). *International migrant stock*. <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>
- Birleşmiş Milletler Kadın Birimi [UN Women]. (2021). *Kanuttan eyleme: Kadın göçmenlere ve kız çocuklarına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele* [Politika notu].
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [BMMYK]. (2003). *Koruma gündemi* (3. baskı). Birleşmiş Milletler.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2025). *Global trends report 2024*. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/global-trends-report-2024.pdf>
- Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi. (1951). *1951 Cenevre Sözleşmesi*. <https://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>
- Buz, S. (2006). *Kadın ve göç ilişkisi: Sığınan ve sığınmacı kadınlar* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Buz, S. (2009). Göç ve kadın: Göç sürecinde kadınların deneyimleri. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5(17), 43-52.

- Buz, S., & Dikmen, A. (2021). Zorunlu göçe maruz kalan bireylerin psikososyal iyilik hali. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 227–250. Doi: 10.33417/tsh.728689
- Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2014). *The age of migration: International population movements in the modern world* (5th ed.). Guilford Press.
- Coşkun, E. (2017). Türkiye’de kağıtsız göçmen kadınlar ve sosyal hizmetler. *Çalışma ve Toplum*, 3(54), 1219-1315.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Identity politics, intersectionality, and violence against women. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241-1299. Doi: 10.2307/1229039
- Çubukçu, S. (2013). *Göçmen kadın emeği: Türkiye’de ev içi hizmetler sektörü* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Delara, M. (2016). Social determinants of immigrant women’s mental health. *Advances in Public Health*, 2016, Article ID 9730162. Doi: 10.1155/2016/9730162
- Deran, E. (2015). Türkiye’de sığınmacı sorunu ve sosyal hizmet müdahalesi. *TavsiyeEdiyorum.com*. http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_14869.htm
- Ehrenreich, B., & Hochschild, A. R. (2003). *Global woman: Nannies, maids and sex workers in the new economy*. Granta Books.
- Gaye, A., & Jha, S. (2011). Measuring women’s empowerment through migration. *Diversities*, 13, 49-66.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025a). *Uluslararası koruma*. <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-koruma>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025b). *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya: 2016 yılından itibaren ülkesine gönüllü geri dönüş yapan Suriyeli sayısı 1 milyona ulaştı*. <https://www.goc.gov.tr/icisleri-bakani-ali-yerlikaya-2016-yilindan-itibaren-ulkesine-gonullu-geri-donus-yapan-suriyeli-sayisinin-1-milyona-ulastigini-acikla-merkezicerik>
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025c). *Geçici koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- International Labour Organization [ILO]. (2023). *ILO global estimates on international migrant workers: International migrants in the labour force* (4th ed.). International Labour Office.
- İlkkaracan, İ., & İlkkaracan, P. (1998). 1990’lar Türkiye’sinde kadın emeği ve istihdam. *Toplum ve Bilim*, 77, 7–31.
- Karakartal, H., & Şaşman Kaylı, D. (2023). Toplumsal cinsiyet perspektifinden göç ve genç mülteci kadınların kendi kaderini tayin hakkı. *Kadın / Woman* 2000, 24(1), 1–26. Doi: 10.33831/jws.v24i1.363
- Kofman, E., Phizacklea, A., Raghuram, P., & Sales, R. (2000). *Gender and international migration in Europe*. Routledge.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentleşme ve kentsel değişim*. Ekim Kitabevi Yayınları.
- Sert, D. Ş., & Ozan, Ö. (2024). *Çoklu kıskaç altında: Göçmen ve mülteci kadınların sorunları üzerine güncel bir değerlendirme*. Göç Araştırmaları Derneği (GAR). <https://gocarastirmalaridernegi.org>
- Silva, P., & Pereira, H. (2023). Promoting psychosocial well-being and empowerment of immigrant women: A systematic review of interventions. *Behavioral Sciences*, 13(7), 579. Doi: 10.3390/bs13070579
- Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD-ASAM), ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women). (2018). *Türkiye’de geçici koruma altındaki Suriyeli kadın ve kız çocuklarının ihtiyaç analizi*. <https://www.raporlar.org/wp-content/uploads/2018/09/SGDD-Suriyeli-Kadınların-ihhtiyac-analizi-2018.pdf>
- Straiton, M. L., Powell, K., Reneftot, A., & Diaz, E. (2016). Managing mental health problems among immigrant women attending primary health care services. *Health Care for Women International*, 37(1), 118-139. Doi: 10.1080/07399332.2015.1077844
- Şeker, D., & Uçan, G. (2016). Göç sürecinde kadın. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 199-214. Doi: 10.18026/cbusos.36200

- Topak, E., & Çamur, G. (2022). Göçün kadına etkileri ve sosyal hizmet. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 75-88. Doi: 10.47115/jshs.1090505
- Thébaud, S., Kornrich, S., & Ruppanner, L. (2019). Good housekeeping, great expectations: Gender and housework norms. *Sociological Methods & Research*, 50, 1186-1214.
- Uluslararası Göç Örgütü [IOM]. (2013). *Göç terimleri sözlüğü* (R. Perruchoud & J. R. Cross, Ed.; 2. baskı, No. 31). Uluslararası Göç Hukuku. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf
- Uluslararası Göç Örgütü. (2020). *Addressing women migrant worker vulnerabilities in international supply chains*. IOM.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2025). *World migration report 2024: Chapter 6*. <https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-6/introduction>
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu [YUKK]. (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>
- Zlotnick, H. (2003). The global dimensions of female migration. *Migration Information Source: Data Insight*. Migration Policy Institute.

KADIN RUH SAĞLIĞI PERSPEKTİFİNDEN ADÖLESAN GEBELİK VE TIBBİ SOSYAL HİZMET: ÇOK BOYUTLU BİR VAKA ANALİZİ

Aykut Oğuzcan KILIÇ¹
Zeynep ŞİMŞEK²

Adölesan gebeliği, çocuk istismarı ve kadının insan hakları bağlamında ele alınması gereken çok boyutlu bir toplumsal sorundur. Bu olgunun yalnızca biyolojik bir üreme süreci olarak değil, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevreyle etkileşim içinde şekillenen biyopsikososyal açıdan değerlendirilmesi, sosyal hizmetin “bireyi sosyal çevresi içinde anlama” yaklaşımı açısından yaşamsal öneme sahiptir.

GİRİŞ

Kadın refahı, kadınların fiziksel bütünlüğünün korunduğu, ruhsal iyilik hâlinin desteklendiği, eğitim, sağlık, güvenlik ve ekonomik kaynaklara eşit biçimde erişimi ifade eden çok boyutlu bir alandır. Kadın refahı alanında sosyal hizmet disiplini, kadınların toplumsal yaşamda karşılaştığı eşitsizliklerin giderilmesi ve güçlendirilmesi için bireye, aileye, gruplara ve topluma yönelik sosyal hizmet müdahalelerini yürütmektedir. Sosyal hizmet uzmanları kadınların haklarına erişimini savunarak, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın azaltılması ve daha kapsayıcı bir refah sisteminin kurulması için kamu kurumları, sivil toplum ve yerel topluluklarla birlikte çalışmaktadırlar. Özellikle şiddetin önlenmesi, üreme

¹ Uzman Sosyal çalışmacı, İstanbul Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi, aykutoguzcan.kilic@saglik.gov.tr, ORCID iD: 0000-0002-5522-9385

² Prof. Dr., İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, zeynep.simsek@bilgi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-4572-7137

KAYNAKLAR

- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*, Beşinci Baskı (DSM-5). Çev.: Köroğulu, E, Hekimler Yayın Birliği, Ankara. (29-33)
- Blakemore, S.-J., & Mills, K. L. (2014). Is adolescence a sensitive period for sociocultural processing? *Annual Review of Psychology*, 65, 187–207. <https://doi.org/10.1146/annurev-psy-010213-115202>
- Casey, B. J., Galván, A., & Somerville, L. H. (2016). Beyond simple models of adolescence to an integrated circuit-based account: A commentary. *Dev Cogn Neurosci. Developmental Cognitive Neuroscience*, 17: 128-30.37, 100642. <https://doi.org/10.1016/j.dcn.2015.12.006>.
- Casey BJ, Heller AS, Gee DG, Cohen AO.(2019). Development of the emotional brain. *Neurosci Lett.* 6;693:29-34. <https://doi.org/10.1016/j.neulet.2017.11.055>.
- Çam, O., & Çuhadar, D. (2011). Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylerde Damgalama Süreci ve İçselleştirilmiş Damgalama. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(3):136-140.
- Darroch, J. E., Woog, V., Bankole, A., & Ashford, L. S. (2016). *Adding it up: Costs and benefits of meeting the contraceptive needs of adolescents*. New York: Guttmacher Institute.
- Eroğlu, M. Z., & Özpoyraz, N. (2010). Bipolar bozuklukta koruyucu tedavi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2(2), 206–236. <https://doi.org/10.18863/pgy.133444>
- Gültekin, B. K., Kesebir, S., & Tamam, L. (2014). Türkiye’de Bipolar Bozukluk/Bipolar Disorder in Turkey. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 199. doi: 10.5455/cap.20130920014550
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. Ankara: HÜNEE.
- Healy, K. (2014). *Social work theories in context: Creating frameworks for practice* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- Karabekiroğlu, K., Cakin-Memik N., Özcan-Ozel, O., Toros,F, Öztıp, D., Özbaran, B., Cengel-Kultur, E., Akbaş, S., Nur Taşdemir, G., Ayaz, M., Aydın, C., Bildik, T., Erermiş, S., Yaman, A.K. (2009). DEHB ve Otizm ile ilgili bilgi düzeyleri ve damgalama: sınıf öğretmenleri ve anababalarla çok merkezli bir çalışma. *Klinik Psikiyatri*, 12, 79-89.
- Kılıç, A.O. (2022) *Kesişimsellik Bağlamında Psikiyatrik Hastalık ve Toplumsal Cinsiyet Deneyimleri: Sosyal Hizmet Perspektifinden Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi
- Laurenzi CA, Gordon S, Abrahams N, du Toit S, Bradshaw M, Brand A, Melendez-Torres GJ, Tomlinson M, Ross DA, Servili C, Carvajal-Aguirre L, Lai J, Dua T, Fleischmann A, Skeen S. (2020). Psychosocial interventions targeting mental health in pregnant adolescents and adolescent parents: a systematic review. *Reprod Health.* 14;17(1):65 Doi: 10.1186/s12978-020-00913-y.
- Logie CH, Okumu M, Mwima SP, Kyambadde P, Hakiza R, Kibathi IP, Kironde E, Musinguzi J, Kipenda CU. (2019). Exploring associations between adolescent sexual and reproductive health stigma and HIV testing awareness and uptake among urban refugee and displaced youth in Kampala, Uganda. *Sex Reprod Health Matters.* Dec;27(3):86-106. <https://doi.org/10.1080/26410397.2019.1695380>.
- National Association of Social Workers. (2021). *Standards for social work practice in health care settings*. Washington, DC: NASW Press.
- Nguyen, L.D., Nguyen, L.H., Ninh, L.T. et al. (2022). Women’s holistic self-care behaviors during pregnancy and associations with psychological well-being: implications for maternal care facilities. *BMC Pregnancy Childbirth* 22, 631. <https://doi.org/10.1186/s12884-022-04961-z>.
- Nişancı, A. (2019). Ruh Sağlığı Alanında İyileşme Yaklaşımı ve Psikiyatrik Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 231-259. <https://doi.org/10.33417/tsh.516844>
- Özbay, A., & Kayhan, Z. (2024). Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunun (DEHB) Nedenleri ve Tedavi Yöntemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 23(89), 394-406. <https://doi.org/10.17755/esosder.1283141>.

- Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2018). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri.
- Patton, G. C., Sawyer, S. M., Santelli, J. S., et al. (2016). Our future: A Lancet commission on adolescent health and wellbeing. *The Lancet*, 387(10036), 2423–2478. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)00579-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(16)00579-1)
- Sadock, B. J., Sadock, V. A., & Ruiz, P. (2015). *Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry (11th ed.)*. Philadelphia: Wolters Kluwer.
- Sağlık Bakanlığı. (2014). *Tophum Ruh Sağlığı Merkezleri Hakkında Yönerge*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.
- SAMHSA. (2014). *SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach (HHS Publication No. SMA-14-4884)*. U.S. Department of Health and Human Services. <https://store.samhsa.gov/product/sma14-4884>
- Sully EA, Biddlecom A, Daroch J, Riley T, Ashford L, Lince-Deroche N et al. (2020). *Adding It Up: Investing in Sexual and Reproductive Health 2019*. New York: Guttmacher Institute.
- Şimşek Z, Okten S, Yıldırımkaaya G, Kara B, Ercetin G. (2015). A call to action: Overcoming Health inequality; comparative health indicators and service needs of seasonal agricultural migratory families in Turkey. *The Turkish Journal of Occupational / Environmental Medicine and Safety*. 1(2):35-55.
- Şimşek Z, Kayı I, Yıldırımkaaya G. (2017). Lay Health worker training program for Syrian refugees in Turkey. *European Journal of Public Health, Volume 27, Issue suppl_3, 1., ckx187.256*. [Doi:10.1093/eurpub/ckx187.256](https://doi.org/10.1093/eurpub/ckx187.256).
- Şimşek Z. (2019). A Macro Level Social Work Practice; Health Promotion Program for Improving the Health Status of Seasonal Agricultural Workers in Turkey. *Turkish Journal of Applied Social Work*; 2(2): 110-124
- Tel, H., & Pınar, Ş. E. (2012). Ayaktan İzlenen Psikiyatri Hastalarında İçselleştirilmiş Damgalama ve Benlik Saygısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3(2):61-66. [Doi: 10.5505/phd.2012.09719](https://doi.org/10.5505/phd.2012.09719)
- Todhunter L, Hogan-Roy M, Pressman EK. (2022). Complications of Pregnancy in Adolescents. *Semin Reprod Med*. 40(1-02):98-106. <https://doi.org/10.1055/s-0041-1734020>
- Türk Ceza Kanunu. (2004). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu. *Resmî Gazete*, 12.10.2004.
- UNICEF. (2021). *Towards Ending child marriage: A profile of progress*. New York: UNICEF. <https://data.unicef.org/resources/towards-ending-child-marriage/>
- UNFPA. (2022). *State Of World Population 2022: Seeing The Unseen: the case for action in the neglected crisis of unintended pregnancy*. <https://digitallibrary.un.org/record/3968680?ln=en&sv=pdf>
- Vanderkruik R, Gonsalves L, Kapustianyk G, Allen T, Say L. (2021). Mental health of adolescents associated with sexual and reproductive outcomes: a systematic review. *Bull World Health Organ*. 2021 May 1;99(5):359-373K. <https://doi.org/10.2471/BLT.20.254144>.
- World Health Organization. (2011). *Guidelines on preventing early pregnancy and poor reproductive outcomes among adolescents in developing countries*. Geneva, World Health Organization,
- World Health Organization. (2013). *Mental health action plan 2013–2020*. Geneva.
- World Health Organization. (2023). *World health statistics 2023: Monitoring health for the SDGs*. Geneva.
- World Health Organization. (2024). *Adolescent pregnancy*. Geneva. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>
- Yüksel, N. (2014). “Şizofreni Spektrumu ve Diğer Psikotik Bozukluklar”, İçinde N. Yüksel (Ed.), *Ruhsal Hastalıklar*, Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi, ss.323-376.

AFETLERDE KADIN OLMAK

Sinem ARSLANKOÇ¹
Doğaç Niyazi ÖZÜÇELİK²

GİRİŞ

Afetler, meydana geldikleri toplumlarda tüm bireyleri doğrudan ya da dolaylı biçimde etkileyen kriz durumları olarak tanımlanmakta; bu krizlerin olumsuz etkilerinin giderilmesi ise insani müdahaleleri zorunlu kılmaktadır (Zakour, 1997). Ancak bu müdahalelerin planlanması ve uygulanması sürecinde, afetlerin yalnızca fiziksel etkilerine odaklanmak çoğu zaman yeterli olmamaktadır. İnsani müdahale süreçlerinde “toplumsal cinsiyet sorunlarına dikkat edin” çağrısı çoğunlukla göz ardı edilmekte veya önemsiz görülmektedir (IASC, 2006). Oysa toplumsal cinsiyet perspektifinin dikkate alınması, afet süreçlerinde cinsiyete dayalı farklılıkların, ihtiyaçların, kapasitelerin ve katkıların sistematik biçimde tanınması ve değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Zira afetler, kadınları, erkekleri ve hatta kız ile erkek çocuklarını, içinde bulundukları toplumsal roller, kaynaklara erişim düzeyleri ve sorumlulukları çerçevesinde farklı biçimlerde etkilemektedir (World Bank, 2021). Bu bağlamda, kadınlar ve kız çocukları afetlerden erkeklere kıyasla daha fazla etkilenmekte, bu durumun temel nedenleri arasında biyolojik farklılıkların ve toplumsal cinsiyet rollerinin olduğu görülmektedir (Işık, 2024). Nitekim, ilgili literatür bu gerçekliği desteklemektedir. Örneğin, Neumayer ve

¹ Arş. Gör., İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, sinem.arslankoc@medipol.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8003-9356

² Prof. Dr., Haliç Üniversitesi, Tıp Fakültesi, dogacniyaziozucelik@halic.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7752-0667

KAYNAKLAR

- Akbalık, E. (2013). Türk atasözlerinde cinsiyet algısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 82-90.
- Aker, T. A. (2006). 1999 Marmara depremleri: epidemiyolojik bulgular ve toplum ruh sağlığı uygulamaları üzerine bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(3), 204-212.
- Alston, M. (2013). Environmental social work: Accounting for gender in climate disasters, *Australian Social Work*, 66(2), 218-233, Doi:10.1080/0312407X.2012.738366
- Anter, Y. (2021). Toplumsal cinsiyet. İçinde M. Y. Alptekin (Ed.), *Dünden bugüne sosyoloji* (ss. 381-402). Nobel Yayıncılık.
- Arsılançoğlu, S., Saldız Doruk, Ç., & Koçak., O. (2024). Deprem bölgesindeki psiko-sosyal hizmetlerin değerlendirilmesi. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(1), 108-127. Doi: 10.35341/afet.1306045
- Bankoff, G. (2006, 11 Haziran). *The tale of the three pigs: Taking another look at vulnerability in the light of the Indian Ocean Tsunami and Hurricane Katrina*. Social Science Research Council. <https://items.ssrc.org/understanding-katrina/the-tale-of-the-three-pigs-taking-another-look-at-vulnerability-in-the-light-of-the-indian-ocean-tsunami-and-hurricane-katrina/>
- Bauwens, J., & Naturale, A. (2017). The Role of social work in the aftermath of disasters and traumatic events. *Clinical Social Work Journal*, 45, 99-101.
- Cebeci, F., & Akay, O. (2024). Afetlerde sosyal hizmet. D.N. Özüçelik & T. Artan. (Ed.), *Afetlerde sosyal hizmet içinde* (s. 57-64). İstanbul: İÜÜ Üniversite Yayınevi.
- Center for Disaster Philanthropy. (2025). *Women and girls in disasters*. Center for Disaster Philanthropy. <https://disasterphilanthropy.org/cdp-resource/women-and-girls-in-disasters/>
- Chen, J., Wang, X., Sun, Z. et al. (2024). Intergenerational transmission of parental child-rearing gender-role attitudes and its influence on gender roles in single-parent families. *BMC Psychology*, 12, 96. Doi: 10.1186/s40359-024-01594-z
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği [CEİD]. (2025). *Afet yönetimi ve toplumsal cinsiyet eşitliği haritalama ve izleme çalışması (Türkiye’de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi Projesi Faz III)*. Ankara: CEİD Yayınları. ISBN: 978-625-7666-49-7
- Cvetković, V. M., Roder, G., Öcal, A., Tarolli, P., & Dragičević, S. (2018). The role of gender in preparedness and response behaviors towards flood risk in Serbia. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15(12), 2761. Doi: 10.3390/ijerph15122761
- Çelebi Boz, F., & Şengün, H. (2017). Afet ve kalkınma ilişkisinde kadın. *International Journal of Social Science*, 59, 359-374. Doi: 10.9761/JASSS7224
- Deitz, S. L. (2015). *Disaster and gender in Southern Illinois* (Simon Review Paper No. 41). Paul Simon Public Policy Institute, Southern Illinois University Carbondale.
- Demirci, K., & Avcu, T. (2021). Afet süreçlerinde kadınların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri: İzmir ili örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 11(1), 86-105.
- Dotto, G. P. (2019). Gender and sex-time to bridge the gap. *EMBO Molecular Medicine*, 11(5), e10668. Doi: 10.15252/emmm.201910668
- Dökmen, Z. Y. (2015). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal ve psikolojik açıklamalar* (6. bs.). Remzi Kitabevi.
- Düger, Y., & Yaman, M. (2022). Doğal afetler bağlamında kadına yönelik cinsiyet temelli insan hakları ihlalleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 931-952.
- Eagly, A.H., Nater, C., Miller, D.I., et al. (2020). Gender stereotypes have changed: A cross-temporal meta-analysis of U.S. public opinion polls from 1946 to 2018. *The American Psychologist*, 75(3), 301-315.
- Ecevit, Y. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin temel kavramları* (Eğitim materyali). Cinsiyet Eşitliğini İzleme Derneği (CEİD). <https://www.ceid.org.tr>
- Ekmek ve Gül. (2023). *Deprem bölgesinde kadınların yaşadığı sorunlar raporu*. Ekmek ve Gül Kadın Portalı. <https://ekmekvegul.net/gundem/emek-partisi-6-ay-deprem-bolgesi-raporunu-acikladi-kadin-sagligi-acisindan-tehlike-canlari-caliyor>

- Erman, A., De Vries Robbe, S. A., Thies, S. F., Kabir, K., & Maruo, M. (2021). *Gender dimensions of disaster risk and resilience: Existing evidence* (Rapor No. 35202). Washington, DC: World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/80f2e-78e-f04f-5a59-86a6-9cfe6bcd7b87/content>
- EŞİK Platformu. (2023, Mart 18). 6 Şubat 2023 depremleri: Toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısından geleceğe notlar [Rapor]. Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK). https://esik.org.tr/s/2547/i/ESIK_DepremRaporu_TCE_BakisAcisindan_GelecegeNotlar.pdf
- Gaillard, J. C., Gorman-Murray, A., & Fordham, M. (2017). Sexual and gender minorities in disaster, *Gender, Place & Culture*, 24(1), 18-26.
- Giray, F., ve Aydın, E. (2019). Toplumsal cinsiyete dayalı ekonomik ayrımcılık. *B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 38(1), 25-57
- Goldie, T. (2014). *The man who invented gender: Engaging the ideas of John Money*. UBC Press.
- Göktaş, Ö. (2020). Çocuk oyuncaklarındaki toplumsal cinsiyet olgusu. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 29-34.
- Göktürk, Ş. (2021). Toplumsallaşma. İçinde M. Y. Alptekin (Ed.), *Dünden bugüne sosyoloji* (ss. 125-149). Nobel Yayıncılık.
- Inter-Agency Standing Committee [IASC] (2006). *Women, girls, boys and men: Different needs – equal opportunities. Gender handbook in humanitarian action*. IASC. <https://www.humanitarianinfo.org/iasc/gender>
- Işık, E. (2024). Afet ve kadın: Toplumsal cinsiyete dayalı zarar görbilirlik, afet yönetimi, ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetleri. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 7(2), 882-909. Doi: 10.33708/ktc.1506810
- Işık, Ö., Özer, N., Sayın, N., Mishal, A., Gündoğdu, O., & Özçep, F. (2015). Are women in Turkey both risks and resources in disaster management? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12, 5758-5774; Doi:10.3390/ijerph120605758
- K.C., L., & Hilhorst, D. (2022). Gendered experience of disaster: Women's account of evacuation, relief and recovery in Nepal. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 72, Article 102840.
- Karaaslan, L. (2023). *Evli engelli kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yaşam deneyimlerinin ekolojik yaklaşıma göre incelenmesi* (Doktora tezi, Ankara Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kaufman, M. R., Eschliman, E. L., & Karver, T. S. (2023). Differentiating sex and gender in health research to achieve gender equity. *Bulletin of the World Health Organization*, 101(10), 666–671. Doi: 10.2471/BLT.22.289310
- Kolay Çepni, Ş., & Yavuz, Z. N. (2025). Afetlerde kadın sağlığı, toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 36(2), 321-346. Doi: 10.33417/tsh.1519749
- Kul Parlak, N., ve Batur Başar, T. (2024). Afetler ve kadınlar. D.N. Özüçelik & T. Artan. (Ed.), *Afetlerde sosyal hizmet içinde* (s. 94-106). İstanbul: İÜC Üniversite Yayınevi.
- Marshall, B. L. (2000). *Configuring gender: explorations in theory and politics*. Canada: Canadian Copyright Licensing Agency (CANCOPY).
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Çev. Osman Akınbay, Derya Kömürçü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mommersteeg, P. M., van Valkengoed, I., Lodder, P., Juster, R. P., & Kupper, N. (2024). Gender roles and gender norms associated with psychological distress in women and men among the Dutch general population. *Journal of Health Psychology*, 29(8), 797-810. Doi: 10.1177/13591053231207294
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2022). *Sex, gender, and health: Implications for research and policy*. In *Measuring Sex, Gender Identity, and Sexual Orientation* (Chapter 2). The National Academies Press. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK581050/>

- Neumayer, E., & Plümper, T. (2007) The gendered nature of natural disasters: The impact of catastrophic events on the gender gap in life expectancy, 1981-2002, *Annals of the Association of American Geographers*, 97(3), 551-566.
- Okai, A. (2022, 24 Mart). *Women are hit hardest in disasters, so why are responses too often gender-blind?* United Nations Development Programme. https://www.undp.org/blog/women-are-hit-hardest-disasters-so-why-are-responses-too-often-gender-blind?utm_source
- Önal, F. G., & Marangoz, B. (2025). How gender-sensitive disaster management is addressed in the turkish parliament: A qualitative study from feminist bioethics perspective. *BMC Women's Health*, 25, 348. Doi: 10.1186/s12905-025-03629-y
- Özaydın, Y., & Görgün Baran, A. (2024). 2011 Yılı Van Depremi'nde geçici barınma alanlarında kalan kadınların gündelik yaşamda karşılaştıkları zorluklar. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 578-596. Doi: 10.32600/huefd.1483741
- Özdemir, H., & Doğanürk, M. (2023). Uluslararası kılavuz ilkeler ışığında depreme müdahalede toplumsal cinsiyet eşitliğine dair bir inceleme. Çetinkaya, E. (Ed.), *Tüm yönleriyle depremler ve etkileri içinde* (131-146). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özüçelik, D. N. (2024). Afet bilgisi. D.N. Özüçelik & T. Artan. (Ed.), *Afetlerde sosyal hizmet içinde* (s. 1-14). İstanbul: İÜC Üniversite Yayınevi.
- Pincha, C. (2008). *Gender sensitive disaster management: A toolkit for practitioners*. Earthworm Books for Oxfam America and NANBAN Trust.
- Pittaway, E., Bartolomei, L., & Rees, S. (2007). Gendered dimensions of the 2004 tsunami and a potential social work response in post-disaster situations. *International Social Work*, 50(3), 307-319. Doi: 10.1177/0020872807076042
- Roy, D., & Mukherjee, M. (2024). Challenges and opportunities for women in disaster risk management. *IDRIM Journal*, 14(2), 228-240. <https://doi.org/10.5595/001c.123771>
- Saad, R. (2021). Women and DRR in urban slums-building resilience through development. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 60, 102264.
- Sarı Karademir, B., & Sahin, S. B. (2025). Gender and disaster management in Turkey: a strategic-relational analysis of the state response to the February 2023 earthquakes. *Southeast European and Black Sea Studies*, 1-19. Doi: 10.1080/14683857.2025.2473169
- Scott, J. W. (2010). *Toplumsal cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi* (D. Demirler & F. Dinçer, Çev.). *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, 12, 112-138.
- Sultana, F. (2010). Living in hazardous waterscapes: Gendered vulnerabilities and experiences of floods and disasters, *Environmental Hazards*, 9(1), 43-53, Doi: 10.3763/ehaz.2010.SI02
- Tarasow, T., Gentrup, S. & Heppt, B. (2024). Egalitarian gender role attitudes give girls the edge: Exploring the role of students' gender role attitudes in reading and math. *Social Psychology of Education*, 27, 3425-3452. Doi: 10.1007/s11218-024-09913-3
- Tosun, M. (2024). Afetler ve toplumsal cinsiyet sorunu: Kadınların afetlerdeki rolü ve eşitsizlikler. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 581-614. Doi: 10.21798/kadem.2024.164
- Tuncay, T. (2004). *Afetlerde sosyal hizmet: 1999 yılı Marmara ve Bolu-Düzce depremleri sonrasında gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları*. Ankara: Özbay Ofset Matbaacılık.
- Tushabe, M., Kyambade, M., Gerald, K., & Birungi, F. (2023). Work-life balance, gender role beliefs, gender participation and women's representation in leadership positions in public universities: A Case of Makerere University. *Asian Research Journal of Arts & Social Sciences*, 21(4), 9-21.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Rol*. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- UNDP. (2016). *Training module 2: Gender, climate change adaptation and disaster risk reduction*. United Nations Development Programme. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/publications/Gender_Climate_Change_Training%20Module%202%20Adaptation%20DRR.pdf

- UNDRR. (2015). *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*. Birleşmiş Milletler Ofisi.
- UNISDR, UNDP, & IUCN. (2009). *Making disaster risk reduction gender-sensitive: Policy and practical guidelines*. Geneva: United Nations International Strategy for Disaster Reduction. https://www.unisdr.org/files/9922_MakingDisasterRiskReductionGenderSe.pdf
- USA for UNFPA. (2025). *Women and climate change: How our unstable world affects sexual and reproductive health*. <https://www.usaforunfpa.org/women-and-climate-change/>
- Vatandaş, S. (2020). Toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargıları bağlamında kadının medyada temsilatırılması. *Adryaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(36), 747-784.
- Wisner, B., Blaikie, P., Cannon, T., & Davis, I. (2004). *At risk: Natural hazards, people's vulnerability and disasters* (2nd ed.). Routledge.
- World Bank. (2021). *Gender dimensions of disaster risk and resilience: Existing evidence* [Çevrimiçi rapor]. The World Bank. Erişim tarihi: 14 Eylül 2025, <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/80f2e78e-f04f-5a59-86a6-9cfe6bcd7b87/content>
- Yapıcı, A. (2020). *Toplumsal cinsiyet, din ve kadın* (2. bs.). İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Yüregir, T. Z. (2016, Nisan 16-17). *Marmara depremi ve kadınlara yönelik şiddet ve taciz örnekleri*. İçinde A. Düzkan (Ed.), *Afet ve acil durumlarda kadın çalıştay: Sonuç kitabı* (s. 31-39). Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği.
- Zakour, M. J. (1997). Disaster research in social work. *Journal of Social Service Research*, 22(1-2), 7-25, Doi: 10.1300/J079v22n01_02

YAŞLILIK VE KADIN

Gülnehal ALTUN¹
Melek ZUBAROĞLU YANARDAĞ²

GİRİŞ

Yaşlılık, yalnızca biyolojik değişimlerle sınırlı olmayan; toplumsal, kültürel ve ekonomik yönleriyle değerlendirilmesi gereken çok boyutlu bir süreçtir (Ekinci vd., 2021). Kadınlar açısından bu süreç, toplumsal cinsiyet rolleri, bakım sorumlulukları, aile içindeki konum ve ekonomik yaşamda karşılaşılan engellerle birleştiğinde özgün bir görünüm kazanmaktadır. Bu nedenle kadınların yaşlılık deneyimi, hem mevcut toplumsal eşitsizliklerin bir sonucu hem de bu eşitsizliklerin yeniden üretildiği bir alan olarak ortaya çıkmaktadır (Weßel, 2022).

Dünya genelinde 50 yaş ve üzerindeki kadınlar, kadın nüfusunun yaklaşık %27'sini oluşturmaktadır (WHO, 2024). Hızlı nüfus yaşlanması ve ileri yaşlarda kadınların erkeklerden daha uzun yaşam beklentisine sahip olması nedeniyle bu oranın önümüzdeki yıllarda artacağı öngörülmektedir. Nitekim 2030 yılına gelindiğinde, 50 yaş üzerindeki 2,3 milyar kişinin %54'ünü kadınların, 80 yaş ve üzerindekiilerin ise %60'ını oluşturması beklenmektedir (Morgan vd., 2024). Birleşmiş Milletler projeksiyonları da bu tabloyu desteklemekte; 2050'de yaşlı kadınların küresel yaşlı nüfusun %54'ünü oluşturacağı öngörülmektedir (Birleşmiş Milletler, 2019). Türkiye bağlamında ise 2021–2023 döneminde doğuşta bekle-

¹ Öğr. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Gölhisar Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, galtun@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9339-1343

² Prof. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mzyanardag@mehmetakif.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3425-483X

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023, 28 Şubat). 2022 idare faaliyet raporu. https://www.aile.gov.tr/media/129482/ashb_2022-idare-faaliyet-raporu.pdf
- Alzheimer Derneği. (2021). Türkiye’de 600.000 aile Alzheimer hastalığı ile mücadele ediyor. Türkiye Alzheimer Derneği. <https://www.alzheimerderneği.org.tr/turkiyede-600-000-aile-alzheimer-hastaligi-ile-mucadele-ediyor/>
- Aoki, Y., Brown, H. W., Brubaker, L., Cornu, J. N., Daly, J. O., Cartwright, R. (2017). Urinary incontinence in women. *Nature Reviews Disease Primers*, 3(1), 17097. <https://doi.org/10.1038/nrdp.2017.97>
- Barreto, M., Doyle, D. M., & Maes, M. (2025). Researching gender and loneliness differently. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1544(1), 55–64. <https://doi.org/10.1111/nyas.15283>
- Barrett, A. E., & Toothman, E. L. (2018). Multiple “old ages”: The influence of social context on women’s aging anxiety. *The Journals of Gerontology: Series B, Psychological Sciences and Social Sciences*, 73(8), e154–e164. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbx027>
- Bayraktar, R. & Uçanok, Z. (2002). Menopoza ilişkin yaklaşımların ve kültürlerarası çalışmaların gözden geçirilmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(5), 51–60. ISSN: 1303-0256
- Birleşmiş Milletler. (2019). *World Population Ageing 2019* (Department of Economic and Social Affairs, Population Division). <https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Report.pdf>
- Bixby, L. E. (2024). Intersectional inequalities: How socioeconomic well-being varies at the intersection of disability, gender, race-ethnicity, and age. *Research in Social Stratification and Mobility*, 91, 100938. <https://doi.org/10.1016/j.rssm.2024.100938>
- Browne, C. V., Takamura, J. C., & Seo, J. Y. (2022). Global gender inequality, older women, and the call for change in the United States. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 37(4), 339–353. <https://doi.org/10.1007/s10823-022-09462-2>
- Butterworth, S. (2022, November 25). *Mental health considerations in older women*. *The Pharmaceutical Journal*. <https://pharmaceutical-journal.com/article/ld/mental-health-considerations-in-older-women>
- Caetano, S., Silva, C., & Vettore, M. V. (2013). Gender differences in the association of perceived social support and social network with self-rated health status among older adults: A population-based study in Brazil. *BMC Geriatrics*, 13(1), 122. <https://doi.org/10.1186/1471-2318-13-122>
- Cameron, E., Ward, P., Mandville-Anstey, S. A., & Coombs, A. (2018). The female aging body: A systematic review of female perspectives on aging, health, and body image. *Journal of Women & Aging*, 31(1), 3–17. <https://doi.org/10.1080/08952841.2018.1449586>
- Caputo, J., Pavalko, E. K., & Hardy, M. A. (2016). The long-term effects of caregiving on women’s health and mortality. *Journal of Marriage and Family*, 78(5), 1382–1398. <https://doi.org/10.1111/jomf.12332>
- Cepellos, V. (2021). Feminization Of Aging: A Multifaceted Phenomenon Beyond The Numbers Rae-Revista De Administração De Empresas. *Journal Of Business Management*. 61(2) | 1-7.
- Çelik, F. (2024). Reklamlarda Kadın Temsili Araştırmalarının Sistemik Literatür İncelemesi. *Medeniyet ve Toplum Dergisi*, 8, 86-112.
- Choi, E., Han, K. M., Chang, J., Lee, Y. J., Choi, K. W., Han, C., & Ham, B. J. (2021). Social participation and depressive symptoms in community-dwelling older adults: Emotional social support as a mediator. *Journal of Psychiatric Research*, 137, 589-596. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2020.10.043>

- De Boer, M., & Halsema, A. (2024). Mimicking myths of menopause: A critical phenomenological perspective on ageing and femininity in fiction TV shows. *Philosophy & Social Criticism*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/01914537241232586>
- Di Gessa, G., Bordone, V., & Arpino, B. (2020). Becoming a grandparent and subjective well-being: Does it matter which child becomes a parent? *Social Science & Medicine*, 252, 112917. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbz135>. PMID: 31628843; PMCID: PMC7664312.
- Debus, G., & Kästner, R. (2015). Psychosomatic aspects of urinary incontinence in women. *Geburtshilfe und Frauenheilkunde*, 75(2), 165-169. <https://doi.org/10.1055/s-0034-1396257>
- Dong, X., Ling, H., Yang, T., & Wang, K. (2023). Grandchild care and life satisfaction of older adults: Empirical evidence from China. *Frontiers in Psychology*, 14, 1081559. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1081559>
- Ekinci, A., Bağlı, M., & Yavuzer, H. (2021). Yaşlılık sosyolojisi ve Türkiye’de yaşlılık çalışmaları bağlamında İsmail Tufan [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. <http://hdl.handle.net/20.500.11787/8110>
- Edge, C. E., Cooper, A. M., & Coffey, M. (2017). Barriers and facilitators to extended working lives in Europe: A gender focus. *Public Health Reviews*, 38, Article 2. <https://doi.org/10.1186/s40985-017-0053-8>
- Enßle, F., & Helbrecht, I. (2020). Understanding diversity in later life through images of old age. *Ageing & Society*, 40(11), 2534-2555. <https://doi.org/10.1017/S0144686X20000194>
- Emmanuel, M., & Joshua, C. (2025, August). *Neurocognitive and social dimensions of grandmotherhood*. Federal University Oye Ekiti.
- Genç, N. B., Aluç, S. S., Ergül, Ş., & Nalbantoğlu, İ. (2023). Kadın yoksulluğu üzerine nitel bir araştırma. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 193-211.
- Gong, J., Harris, K., Lipnicki, D. M., Castro-Costa, E., Lima-Costa, M. F. (2023). Sex differences in dementia risk and risk factors: Individual-participant data analysis using 21 cohorts across six continents from the COSMIC consortium. *Alzheimer's & Dementia*, 19, 3365-3378. <https://doi.org/10.1002/alz.12962>
- Gómez, M. V., & Lebrusán, I. (2022). Urban ageing, gender and the value of the local environment: The experience of older women in a central neighbourhood of Madrid, Spain. *Land*, 11(9), 1456. <https://doi.org/10.3390/land11091456>
- Gül, H. (2022). Modernleşme Sürecinde Yaşlılık Sorunlarına İlişkin Sosyolojik Bir Değerlendirme. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 11(2), 928-943. <https://doi.org/10.15869/itobiad.957272>
- Hadiwardjo, H., & Damayanti, R. (2024). Biopsychosocial factors associated with depression in the elderly: A systematic literature review [Version 2; peer review: 1 approved, 1 approved with reservations]. *F1000Research*, 11, 1068. <https://doi.org/10.12688/f1000research.121710.2>
- Haffeejee, F., Maharajh, R., & Sibiya, M. N. (2023). Exploring the lived experiences of vulnerable females from a low-resource setting during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(22), 7040.
- Haslam, C., Cruwys, T., & Haslam, S. A. (2014). “The we’s have it”: Evidence for the distinctive benefits of group engagement in enhancing cognitive health in aging. *Social Science & Medicine*, 120, 57-66. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.08.037>
- Hooper, S. C., Marshall, V. B., Becker, C. B., LaCroix, A. Z., Keel, P. K., & Kilpela, L. S. (2022). Mental health and quality of life in postmenopausal women as a function of retrospective menopause symptom severity. *Menopause*, 29(6), 707-713. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000001965>
- Huang, Y.-C. K., & Braun, K. L. (2025). Elderhood and Healthy Aging from an Indigenous Perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 22(1), 123. <https://doi.org/10.3390/ijerph22010123>

- Ilankoon, I. M. P. S., Samarasinghe, K., & Elgán, C. (2021). Menopause is a natural stage of aging: A qualitative study. *BMC Women's Health*, 21(1), 47. <https://doi.org/10.1186/s12905-020-01164-6>
- Irmak, H. S., & Artan, T. (2018). Feminist Gerontoloji Bağlamında Yaşlılığın Kadınsallaşması. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 5(2), 236-243. <https://doi.org/10.17681/hsp.370597>
- Karakoç, Y. (2019). *Emeklilerin yaşam doyumu, benlik saygısı ve sosyal istenirlik düzeylerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Yakın Doğu Üniversitesi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Karadeniz, O., & Durusoy Öztepe, N. (2013). Türkiye'de yaşlı yoksulluğu. *Çalışma ve Toplum*, 38(4), 15-38.
- Karlıdere, T. & Özşahin, A. (2008). Menopozda semptom örüntüsünün anksiyete, depresyon düzeyleri ve sosyal destek ile ilişkisinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 11(4), 159-166.
- Keen, M. U., Barnett, M. J., & Anastasopoulou, C. (2025, June 29). *Osteoporosis in females*. In *StatPearls*. StatPearls Publishing. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559156/>
- Kılıç, Ş. (2024). Maddi Eşitlik Çerçevesinde Emeklilikte Kadınlara Yönelik Farklı Düzenlemelerin Geleceği. *Çalışma ve Toplum*, 4(83), 1465-1504. <https://doi.org/10.54752/ct.1569659>
- Kim, E. (2023). Grandparenting the firstborn in Central Asia: Exploring the "Nebere Aluu" practice. In *Grandparenting practices around the world* (Chapter 12). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/978-1-80382-283-920231016>
- Kitaw, T. A., Baylie, A., Tekle, B. A., Fenta, S. M., Girmay, A., Alemu, M., Negash, A., Wubshet, M., & Gebremariam, A. (2025). Elder abuse without borders: A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 25, 2268. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-23548-9>
- Kupferberg, A., & Hasler, G. (2023). The social cost of depression: Investigating the impact of impaired social emotion regulation, social cognition, and interpersonal behavior on social functioning. *Journal of Affective Disorders Reports*, 14, 100631. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2023.100631>
- Kutlu, N. (2024). *Kırdan kente göç eden ailelerin aile yapısında meydana gelen değişimlerin kadının rolüne etkileri: Çanakkale Esenler Mahallesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kociolek, K. (2024). Ageing bodies and beauty in selected Polish women's magazines. *Communications*, 49(4), 561-577. <https://doi.org/10.1515/commun-2022-0043>
- Lawlor, E. R., Cupples, M. E., Donnelly, M., Tully, M. A., & Clarke, M. (2019). Promoting physical activity among community groups of older women in socio-economically disadvantaged areas: Randomised feasibility study. *Trials*, 20, 234. <https://doi.org/10.1186/s13063-019-3312-9>
- Majumdar, A. (2022, April 1-3). *Women-as-witch stereotype in early modern Europe*. Paper presented at the 4th International Culture, Art and Literature Congress, ANAS Folklore Institute, Baku, Azerbaijan.
- Mazzucchelli, N., Hedrer, L., Iníguez-Rueda, L., & Reyes-Espejo, M. I. (2024). Older women and political agency: A scoping review of the literature. *Psyke*, 33(1), 1-28. <https://doi.org/10.7764/psyke.2021.44367>
- Mehrotra, A. (2025, March). *A life-course approach to gender equality: Advancing the rights and empowerment of older women*. UN Women. <https://gendercoordinationandmainstreaming.unwomen.org/sites/default/files/2025-04/Ageing%20Paper.pdf>
- Mendez-Bustos P, Lopez-Castroman J, Baca-García E, (2013). Life cycle and suicidal behavior among women. *Sci World J*, 8(2).
- Merodio, G., Martínez Ortiz de Zárate, A., Zhu, F., & Morentin-Encina, J. (2024). The impact of gendered ageism and related intersectional inequalities on the health and well-being of older women. *Research on Ageing and Social Policy*, 12(2), 146-165. <https://doi.org/10.17583/rasp.15017>

- Mohamad Ishak, N. N., Jamani, N. A., Mohd Arifin, S. R., Abdul Hadi, A., & Abd Aziz, K. H. (2021). Exploring women's perceptions and experiences of menopause among East Coast Malaysian women. *Malaysian Family Physician*, 16(1), 84–92. <https://doi.org/10.51866/oa1098>
- Morgan, R., Kalbarczyk, A., Mohan, D., Jacobs, C., Mishra, M., Tyagi, P., Cox-Roman, C., & Williamson, C. (2024). Counting older women: Measuring the health and wellbeing of older women in LMICs. *Cell Reports Medicine*, 5(6), 101607. <https://doi.org/10.1016/j.xcrm.2024.101607>
- Mushtaq, R., Shoib, S., Shah, T., & Mushtaq, S. (2014). Relationship between loneliness, psychiatric disorders and physical health? A review on the psychological aspects of loneliness. *Journal of Clinical & Diagnostic Research*, 8(9), WE01-WE04. <https://doi.org/10.7860/JCDR/2014/10077.4828>
- National Institute on Aging. (2024, October 16). What is menopause? U.S. Department of Health and Human Services, National Institutes of Health. <https://www.nia.nih.gov/health/menopause/what-menopause>
- Onizuka, N., & Onizuka, T. (2024). Disparities in osteoporosis prevention and care: Understanding gender, racial, and ethnic dynamics. *Current Reviews in Musculoskeletal Medicine*, 17(9), 365–372. <https://doi.org/10.1007/s12178-024-09909-8>
- Pataky, M. W., Young, W. F., & Nair, K. S. (2021). Hormonal and metabolic changes of aging and the influence of lifestyle modifications. *Mayo Clinic Proceedings*, 96(3), 788–814. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2020.07.033>
- Pillemer, K., Burnes, D., Riffin, C., & Lachs, M. S. (2016). Elder abuse: Global situation, risk factors, and prevention strategies. *The Gerontologist*, 56(Suppl_2), S194–S205. <https://doi.org/10.1093/geront/gnw004>
- Prieler, M. (2020). Gender representations of older people in the media: What do we know and where do we go from here? *Asian Women*, 36(2), 73–95. <https://doi.org/10.14431/aw.2020.6.36.2.73>
- Reiner, A., & Steinhoff, P. (2024). The association of social networks and depression in community-dwelling older adults: A systematic review. *Systematic Reviews*, 13, 161. <https://doi.org/10.1186/s13643-024-02581-6>
- Reynolds, C. F., III, Jeste, D. V., Sachdev, P. S., & Blazer, D. G. (2022). Mental health care for older adults: Recent advances and new directions in clinical practice and research. *World Psychiatry*, 21(3), 336–363. <https://doi.org/10.1002/wps.20996>
- Romeu Gordo, L., Stypińska, J., & Franke, A. (2022). Gender differences in the determinants of mature entrepreneurship? The case of Germany. *Frontiers in Sociology*, 7, 998230. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2022.998230>
- Ryczkowska, K., Adach, W., Janikowski, K., Banach, M., & Bielecka-Dąbrowa, A. (2022). Menopause and women's cardiovascular health: Is it really an obvious relationship? *Archives of Medical Science*, 19(2), 458–466. <https://doi.org/10.5114/aoms/148939>
- Sağlık Bakanlığı. (2023). Kronik Hastalıklar ve Fiziksel Aktivite Danışmanlığı. Sağlıklı Hayat Merkezleri. <https://shm.saglik.gov.tr/shm/hizmetlerimiz/4-kronik-hastaliklarin-yonetimi.html>
- Salari, N., Darvishi, N., Bartina, Y., Abolfathi, M., Kazeminia, M., Mohammadi, M., & Shohaimi, S. (2021). Global prevalence of osteoporosis among the world older adults: A comprehensive systematic review and meta-analysis. *Journal of Orthopaedic Surgery and Research*, 16(1), 669. <https://doi.org/10.1186/s13018-021-02821-8>
- Sánchez-Román, M., Autric-Tamayo, G., Fernandez-Mayoralas, G., Rojo-Perez, F., Agulló-Tomás, M. S., Sánchez-González, D., & Rodríguez-Rodríguez, V. (2022). Social image of old age, gendered ageism and inclusive places: Older people in the media. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(24), 17031. <https://doi.org/10.3390/ijerph19241703>
- Suri, R. K. (2024, April 22). Older women and mental health. TalktoAngel. <https://www.talktoangel.com/blog/older-women-and-mental-health>
- Tellado, I., Gírbés-Peco, S., Joanpere-Foraster, M., & Burgués-Freitas, A. (2024). Digital literacy

- of older women with smartphones: A dialogic approach to overcoming barriers. *Research on Ageing and Social Policy*, 12(1), 44-61. <https://doi.org/10.17583/rasp.13864>
- Tunçer, M. (2023). Doing old(er) age in a translocal context: Turkish-born women's experiences of ageing, care and post-mortem care practices. *Journal of Women & Aging*, 36(2), 107-122. <https://doi.org/10.1080/08952841.2023.2250236>
- Turla, A., Kuloğlu, M. M., & Ayar, N. C. (2024). 65 yaş üstü bireylerde istismar/işmal şüphesi ile depresyon arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi: Öz farkındalık çalışması. *The Bulletin of Legal Medicine*, 29(2), 165-172. <https://doi.org/10.17986/blm.1702>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). *Ölüm istatistikleri, 2018*. TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-Istatistikleri-2018-30701>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 18 Mart). *İstatistiklerle yaşlılar, 2023* (Sayı: 53710). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2023-53710>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 28 Şubat). *Hayat tabloları, 2021-2023* (Yayın No: 53678). TÜİK. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hayat-Tablolari-2021-2023-53678>
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024, 10 Ekim). *Yoksulluk ve yaşam koşulları istatistikleri, 2023*. [Haber bülteni No. 53841]. Türkiye İstatistik Kurumu. <https://ty.tuik.gov.tr>
- Türkiye Geriatri Derneği. (2022). *Türkiye Yaşlılık Raporu*. Ankara: Türkiye Geriatri Derneği Yayınları.
- Türkseven, E., Öner, C., & Şimşek, E. (2020). Yaşlılarda algılanan sosyal desteğin geriatrik depresyon ile ilişkisi: Bir saha çalışması. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(1), 63-71. <https://doi.org/10.21763/TJFMPC.633760>
- Umberson, D., Lin, Z., & Cha, H. (2022). Gender and social isolation across the life course. *Journal of Health and Social Behavior*, 63(3), 319-335. <https://doi.org/10.1177/00221465221109634>
- United Nations. (2017). *Brief on violence against older women*. United Nations, Department of Economic and Social Affairs. https://www.un.org/esa/socdev/documents/ageing/vawg_brief_on_older_women.pdf
- UN Women (2024). *Facts and figures: Economic empowerment*. UN Women. <https://www.unwomen.org/en/articles/facts-and-figures/facts-and-figures-economic-empowerment>
- Üstün, A.G. (2025). 65 Yaş Üstü Bireylerin Dijital Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Bingöl University Journal of Social Sciences Institute*, 29, 440-458. <https://doi.org/10.29029/busbed.1621054>
- Yeşil, İ. ve Karakaş, M. (2023). Sosyal ilişkilerin taraflarından biri: Kırsaldaki yaşlı dul kadın. *Senectus*, 1, 19-50. <https://doi.org/10.26650/senectus.2023.1.1.0001>
- Wang, Z. (2025). Technological innovations in the silver economy: AI-driven financial management, smart products, and entrepreneurial support for aging populations. *Research Article (Open Access)*. <https://doi.org/10.54254/2755-2721/2025.20844>
- World Health Organization. (2024, 16 Ekim). *Menopause: Key facts*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/menopause>
- World Health Organization. (2024). *Elder abuse*. World Health Organization. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse>
- World Health Organization. (2025, March 31). *Dementia*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>
- Westwood, S. (2023). "It's the not being seen that is most tiresome": Older women, invisibility and social (in)justice. *Journal of Women & Aging*, 35(6), 557-572. <https://doi.org/10.1080/08952841.2023.2197658>
- Weßel, M. (2022). Feminist approach to geriatric care: Comprehensive geriatric assessment, diversity and intersectionality. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 25(1), 87-97. <https://doi.org/10.1007/s11019-021-10052-1>

TÜRKİYE'DE KADIN MEVZUATI

Hüsnünur ASLANTÜRK¹

GİRİŞ

Temel ilkeleri insan hakları ve sosyal adalet olan bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet ile adaleti sağlama ve uygulamaya geçirme gibi bir amacı olan hukuk birbiri ile yakın ilişki içindedir. Özellikle haklar temelinde kesişim noktasına sahip olan bu iki disiplin için de haklar ile hakların kullanımı temel odak noktasını oluşturur (Tatlıcıoğlu, 2021). Bu yakın ilişki çerçevesinde hukukçuların sosyal hizmetin temel değerlerine ve becerilerine sahip olarak dezavantajlı bireylere daha iyi hizmet verecek şekilde eğitim almalarına, özellikle sosyal hizmetin dönüştürücü yönünün hukuk eğitimine ve uygulamasına entegre edilerek hukukçuların sistemsel değişimin temsilcileri olmaları gerektiğine ilişkin görüşler bulunmaktadır (Aiken & Winzer, 2003). Diğer yandan sosyal hizmet uzmanlarının ve sosyal hizmetler alanında çalışanların da müracaatçıların çıkarlarını korumak için hukuk okuryazarlığını arttırmaları gerekmektedir (Braye, Preston-Shoot, & Wigley, 2011). Bu bağlamda kadın alanında çalışan meslek profesyonellerinin temel hukuk bilgisine ve bu hukuk bilgisi içerisinde kadın alanına ilişkin temel yasal düzenlemelere, diğer bir ifade ile mevzuata hakim olmaları gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Tüm uygulamaların temel çerçevesini belirlemesi sebebiyle diğer tüm alanlarda olduğu gibi kadın alanında da hukuki metinler merkezi bir yere sahiptir. Bu temel metinler bütün olarak mevzuat adıyla anılır. Kelime anlamına bakıldığın-

¹ Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet AD, husnunuraslanturk@anadolu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8174-4970

KAYNAKLAR

- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği. (2013). 18/01/2013, T.C. Resmî Gazete (28532). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>
- Acabey, M. B. (2007). Edinilmiş mallara katılma rejiminde mal grupları – ispat kuralları ve eşlerin paylı mülkiyeti altındaki mallara ilişkin düzenlemeler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(Özel Sayı), 491-534.
- Aiken, J., & Winzer, S. (2003). Law as social work. *Washington University Journal of Law & Policy*, 11, 63-82.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2022). *Türkiye’de Kadın*. Ankara: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kanun Numarası 6284. (2012). T.C. Resmî Gazete 20/03/2012, 28239. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-1.htm>
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kanun Numarası 6284, Resmî Gazete 20 Mart 2012 (28239). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf>
- Alemdar, Z., & Çetin, E. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erişimde Normlar ve Standartlar: Eğitim Materyali*. CEİD Yayınları.
- Avrupa Konseyi. (2011). Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi. CETS No. 210.
- Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 133-204.
- Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW). (1979). 1302 U.N.T.S. 217.
- Birleşmiş Milletler. (1979). Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW). <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm> adresinden alındı
- Braye, S., Preston-Shoot, M., & Wigley, V. (2011). Deciding to use the law in social work practice. *Journal of Social Work*, 13(1), 75-95.
- Centel, N. (2005). Yeni Türk Ceza Kanunu ve Kadın. *Polis Dergisi*, 44, 64-71.
- Ceylan, E. (2016). Yeni Türk Medeni Kanunu’na göre kadının hukuki durumu. *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 75-125.
- Devlet Memurları Kanunu, Kanun Numarası 657. (1965). T.C. Resmî Gazete 23/7/1965, 12056. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>
- Doğan, M. (2002). Medeni kanunun getirdiği yeni bir müessese: Aile konutu. *Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1-4), 285-300.
- Doğan, M. (2003). Türk Medeni Kanunu’nun evliliğin genel hükümleri bakımından getirdiği yenilikler. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(4), 93-129. doi: 10.1501/Huk-fak_0000000506
- Güneş, M. (2020). Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin normlar hiyerarşisindeki yeri ve denetiminde maddi içerik kriteri. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 167-179.
- İş Kanunu, Kanun Numarası 4857. (2003). T.C. Resmî Gazete 10/6/2003, 25134. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4857.pdf>
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine (CEDAW) İlişkin İhtiyari Protokol. (1999). 2131 U.N.T.S. 83.
- Kafkasyalı, E. G. (2023). CEDAW’dan İstanbul Sözleşmesine Kadın Hakları ve Türk İç Hukukuna Etkileri. *Giresun Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(1), 150-173. doi:10.46849/guiibd.1310854

- Kaya, E., & Dağlı, A. (2023). Uygulama boyutuyla normlar hiyerarşisi. *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 578-604. doi:10.47136/asbuhfd.1270364
- Kılıçoğlu, A. M. (2016). Medeni Kanunumuzu nasıl değiştirdik. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 1717 – 1757.
- Kırbaş Canikoğlu, S. (2015). Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun). *Ankara Barosu Dergisi*, 3.
- Kuluçlu, E. (2008). Türk Hukuk Sisteminde normlar hiyerarşisi ve Sayıştay denetimine etkileri. *Sayıştay Dergisi*, 71, 3-22.
- Moroğlu, N. (2016). Uluslararası ve ulusal hukukta kadının insan hakları. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 285-317.
- Özer, Y. Y. (2012). Türkiye’de evlilik içi tecavüz suçu tartışmaları. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(11), 1-20.
- Öztürk, N. (2017). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun getirdiği bazı yenilikler ve öneriler. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi –İnÜHFD*, 8(1). doi:10.21492/inuhfd.298121
- Parlak Börü, Ş. (2017). Kadının korunmasına ilişkin uluslararası sözleşmeler ve Türkiye’nin konumu. *Türk Barolar Birliği Dergisi*, (Özel Sayı), 43-63.
- Šimonović, D. (t.y.). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Audiovisual Library of International Law, United Nations. <https://legal.un.org/avl/ha/cedaw/cedaw.html> adresinden alındı
- Sümer, H. H. (2024). *Hukuka Giriş: Kavramlar & Kurumlar* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tamer, D. (2021). Edinilmiş mallara katılma rejimi kimi koruyor? *YÜHFD*, 18(2), 635-644.
- Tathcıoğlu, O. (2021). Hukuk ve sosyal hizmet. M. Zafer Danış ve B. Erkoç (Ed.) *Sosyal Hizmet Meslek ve Disiplininin Diğer Meslek ve Disiplinlerle İlişkisi* içinde (ss. 173-191). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türk Ceza Kanunu, Kanun Numarası 5237. (2004). T.C. Resmî Gazete 12/10/2004, 25611. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). [Mevzuat]. *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/?q=mevzuat&aranan=>
- Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası 4721. (2001). T.C. Resmî Gazete 8/12/2001, 24607. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). T.C. Resmî Gazete 17863. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>

KADIN VE BAĞIMLILIK: FEMİNİST SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRME

Osman AKAY¹

GİRİŞ

Bu bölümde kadın bağımlılığı yalnızca bireysel bir sağlık sorunu olarak değil; travma deneyimleri, sosyal refah politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile iç içe geçmiş çok boyutlu bir fenomen olarak ele alınmaktadır. Bağımlılık, biyolojik yatkınlıklar veya bireysel davranış kalıpları ile sınırlı bir olgu olmayıp; sosyal ilişkiler, ekonomik koşullar, toplumsal normlar ve kurumsal güç yapıları içinde şekillenen karmaşık bir süreçtir. Bu nedenle bağımlılığın anlaşılması, bireysel psikopatolojiyi aşan ve toplumsal bağlamı dikkate alan bütüncül bir perspektifi gerektirmektedir. Feminist sosyal hizmet yaklaşımı, bağımlılığı yalnızca bireyin içsel deneyimi üzerinden açıklamak yerine, kadınların yaşamlarını şekillendiren toplumsal güç ilişkileri içinde değerlendirmeyi önerir. “Kişisel olan politiktir” ilkesiyle ifade edilen bu yaklaşım, bireysel sorunların çoğu zaman toplumsal yapıların bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır (Hanisch, 1970). Bu çerçevede bağımlılık, yalnızca bireysel bir davranış örüntüsü olarak değil; aile ilişkileri, toplumsal normlar, ekonomik bağımlılık mekanizmaları ve kurumsal düzenlemeler tarafından şekillenen bir sosyal süreç olarak ele alınmaktadır. Bağımlılık literatürünün önemli bir bölümü tarihsel olarak erkek deneyimlerini merkez alan araştırma tasarımlarına dayanmıştır. Bu durum, kadınların bağımlılık deneyimlerinin hem ampirik araştırmalarda hem de klinik uygulamalarda görece görünmez kalmasına yol açmıştır (Greenfield et al., 2010). Oysa kadınların madde kullanım deneyim-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Seydikemer Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü, akaosman@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-2723-0901

Feminist sosyal hizmet yaklaşımı çerçevesinde bağımlılık çalışmalarında iyileşme hedefi yalnızca madde kullanımının sonlandırılmasıyla sınırlı değildir. İyileşme; kadının özneleşme kapasitesinin güçlenmesi, benlik algısının yeniden inşası, güvenli ve karşılıklı temelli sosyal ilişkilerin kurulması, sınır koyma becerilerinin desteklenmesi ve ekonomik ile barınma güvencesinin sağlanmasını içeren çok boyutlu bir süreç olarak ele alınmaktadır (Dominelli, 2002; Healy, 2014).

Sonuç olarak kadın bağımlılığı, kişisel bir zayıflık ya da ahlaki yetersizlik olarak değil, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin beden, zihin ve yaşam pratikleri üzerindeki kümülatif etkilerinin bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Bu perspektiften bakıldığında feminist sosyal hizmet yaklaşımı, bağımlılığı yalnızca bireysel bir sağlık sorunu olarak değil, aynı zamanda toplumsal adalet ve refah politikalarıyla ilişkili politik bir mesele olarak konumlandırmaktadır. Bu yaklaşım doğrultusunda yürütülen sosyal hizmet uygulamaları, kadını pasif bir tedavi nesnesi olarak görmek yerine, kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olan aktif bir özne olarak güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

- ACOG. (2017). *Opioid use and opioid use disorder in pregnancy* (Committee Opinion No. 711). American College of Obstetricians and Gynecologists.
- ACOG. (2024). *Guidance on cannabis use in pregnancy and lactation*. American College of Obstetricians and Gynecologists.
- Akay, O., Albal, E., Güleşen, G., & Umut, G. (2025). *Madde kullanım bozukluğu olan bireylerde bağımlılık şiddeti ile eşbağımlılık düzeyi arasındaki ilişki*. Bağımlılık Dergisi, 26(2), 162–175. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1491201>
- Becker, J. B., & Koob, G. F. (2016). Sex differences in addiction. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 18(4), 395–402.
- Biringen, Z. (2000). Emotional availability: Conceptualization and research findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 105–117.
- Butler, J. (2004). *Undoing gender*. Routledge.
- Covington, S. S. (2008). Women and addiction: A trauma-informed approach. *Journal of Psychoactive Drugs*, 40(sup5), 377–385.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the margins: Intersectionality, identity politics, and violence against women of color. *Stanford Law Review*, 43(6), 1241–1299.
- Díaz-Mesa, E. M., García-Portilla, P., Fernández-Artamendi, S., Sáiz, P. A., Bobes Bascarán, T., Casares, M. J., Fonseca, E., Al-Halabí, S., & Bobes, J. (2016). Gender differences in addiction severity. *Adicciones*, 28(4), 221–230.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Erol, A., & Karpyak, V. M. (2015). Sex and gender-related differences in alcohol use and its consequences: Contemporary knowledge and future research considerations. *Drug and Alcohol Dependence*, 156, 1–13.
- Everitt, B. J., & Robbins, T. W. (2005). Neural systems of reinforcement for drug addiction:

- From actions to habits to compulsion. *Nature Neuroscience*, 8(11), 1481–1489. <https://doi.org/10.1038/nn1579>
- Everitt, B. J., & Robbins, T. W. (2016). Drug addiction: Updating actions to habits to compulsions ten years on. *Annual Review of Psychology*, 67, 23–50. <https://doi.org/10.1146/annurev-psy-122414-033457>
- Federici, S. (2012). *Revolution at point zero: Housework, reproduction, and feminist struggle*. PM Press.
- Fraser, N. (1997). *Justice interruptus: Critical reflections on the “postsocialist” condition*. Routledge.
- Gilligan, C. (2009). *In a different voice: Psychological theory and women’s development*. Harvard University Press.
- Greenfield, S. F., Back, S. E., Lawson, K., & Brady, K. T. (2010). Substance abuse in women. *Psychiatric Clinics of North America*, 33(2), 339–355.
- Hanisch, C. (1970). The personal is political. In S. Firestone & A. Koedt (Eds.), *Notes from the Second Year: Women’s Liberation* (pp. 76–78).
- Healy, K. (2014). *Social work theories in context: Creating frameworks for practice* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
- hooks, b. (2000). *Feminism is for everybody: Passionate politics*. South End Press.
- Hunter, B. A., Jason, L. A., & Keys, C. B. (2013). Factors of empowerment for women in recovery from substance use. *American Journal of Community Psychology*, 52(3-4), 408–421. <https://doi.org/10.1007/s10464-013-9604-6>
- International Labour Organization. (2023). *World employment and social outlook: Trends 2023*. International Labour Organization.
- Khantzian, E. J. (1997). The self-medication hypothesis of substance use disorders: A reconsideration and recent applications. *Harvard Review of Psychiatry*, 4(5), 231–244.
- Lister, R. (2004). *Poverty*. Polity Press.
- O’Connor, M. J., & Paley, B. (2009). Psychiatric conditions associated with prenatal alcohol exposure. *Developmental Disabilities Research Reviews*, 15(3), 225–234.
- Sroufe, L. A. (2005). Attachment and development: A prospective, longitudinal study from birth to adulthood. *Attachment & Human Development*, 7(4), 349–367.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). (2009). *Substance abuse treatment: Addressing the specific needs of women* (Treatment Improvement Protocol (TIP) Series, No. 51). U.S. Department of Health and Human Services.
- Volkow, N. D., & Koob, G. F. (2015). Brain disease model of addiction: Why is it so controversial? *The Lancet Psychiatry*, 2(8), 677–679.
- World Health Organization. (2019). *Guidelines for the identification and management of substance use disorders in pregnancy*. World Health Organization.

KADIN REFAHI ALANINDA KURUMSAL YAPILANMA: MERKEZİ YÖNETİM, YEREL YÖNETİM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Hülya TÜRK¹
Hatun GÖK²

MERKEZİ YÖNETİM VE KADIN REFAHI POLİTİKALARI

Kadın refahının sosyal devlet anlayışı çerçevesinde merkezi düzeyde düzenlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadın haklarının korunması açısından kritik önem taşımaktadır. Devletin merkezi kurumları, kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel alanda eşit fırsatlara erişimini temin etmek amacıyla politika üretme, koordinasyon ve denetim işlevlerini yerine getirir. Bu kurumsal yapılanmalar, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliğini ana akım haline getirmeyi amaçlayan stratejiler geliştirmek ve uygulamakla yükümlüdür. Ülkemizde kadın refahının sağlanması, eğitimde fırsat eşitliği, sağlık hizmetlerine erişim, istihdamda cinsiyet eşitsizliğinin önlenmesi ve adalete erişim gibi çok boyutlu yönleriyle Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi birçok farklı bakanlık altında tanımlanan görev ve sorumluluklarla işlemektedir. Kadın refahı politikalarının koordinasyonu ve uygulanmasında en kapsamlı sorumluluğu merkezi düzeyde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı üstlenmektedir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, hulya.turk@kent.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2996-9168

² Uzman Sosyal Çalışmacı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, hatem.gk@hotmail.com, ORCID iD: 0009-0003-0432-2584

olmaktadır ancak vakanın istihdama katılmaması veya ekonomik bağımsızlığını inşa etmesine yönelik desteklerin yetersiz olması bu süreci sekteye uğratabilecek önemli eksikliklerdir. Ayrıca olumsuz deneyimler yaşayan kadına ve çocuklarına psikolojik destek sunulması bir diğer gerekliliktir. Ayrıca failin cezalandırılmaması ve tedbir kararlarının etkin uygulanmaması kadınların adalete olan inançlarını zedelemekte, aynı zamanda şiddetin görünmez bir düzlemde meşrulaştırma riskini doğurmaktadır. Bu durum kadınların güvenlik ve insan onuruna yakışır yaşam hakkını ihlal etmektedir. Sonuç olarak; toplumsal düzeyde cinsiyet eşitliğini önceleyen politika ve uygulamaların yaşama geçirilmesi ve kurumsal destek hizmetlerinin bütüncül bir perspektifle yapılandırılması toplumsal dönüşümün sağlanmasında temel bir gereksinimdir.

Tartışma Soruları

1. A.Ç'nin vaka yönetim süreci dikkate alındığında ülkemizde şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik mikro, mezo ve makro düzeydeki eksiklikler nelerdir? Tartışınız.
2. Aile ve toplumsal baskı, kadınların şiddet döngüsünden çıkmasını nasıl etkiler? Bu bağlamda sosyal hizmetin bireysel ve toplumsal müdahale olanaklarını tartışınız.
3. Çocuk bakım yükü ve istihdam engellerini toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında değerlendiriniz.

KAYNAKLAR

- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, (2004). T.C. Resmî Gazete, Sayı:25531, Tarih: 23.07.2004.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). Resmî Gazete (25874 sayılı), 13 Temmuz 2005. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm>.
- 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname. (2012, Kasım 1). Resmî Gazete (Sayı: 28473). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121101-7.htm>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (7 Ocak 2025). Tarihçe. <https://www.aile.gov.tr/bakanlik/hakkinda/tarihce/>
- Akatay, A., & Harman, S. (2017). *Sivil toplum kuruluşları: Yönetim, yönetim ve gönüllülük*. Ekin Basım Yayın.
- Apgar, D. (2018). *Social Work ASWB, Clinical Exam Guide A Comprehensive Study Guide for Success*. 2. Baskı, New York: Springer Publishing Company.
- Austin, M.J., Coombs, M. ve Barr, B. (2005). Community-centered clinical practice, *Journal of Community Practice*, 13 (4), 9-30.
- Busby, J. W. (2010). *Moral movements and foreign policy*. University of Texas at Austin LBJ School of Public Affairs; Cambridge University Press.

- Ceyhan, E. K. (2023). Afetlere müdahalede sosyal hizmetin çok boyutlu rolü. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 779-786.
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. (2025). Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitliğini izleme raporu 2023–2024 (İzleme Raporu). <https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/kadinmulteciler2025pdf.pdf>.
- Çaha, Ö. (1996). *Sivil kadın: Türkiye’de sivil toplum ve kadın*. Vadi Yayınevi.
- Çaha, Ö., Çaylak, A., & Tutar, H. (2013). TRA2 bölgesi sivil toplum kuruluşları profili. Serka Kalkınma Ajansı Raporu.
- Davaadorj, K. (2011). *Voices of non-governmental organisations on education*. International Public Policy at Columbia University; United Nations Headquarters DESA/NGO Branch.
- Demirovic, A. (1998). NGOs and social movements: A study in contrasts. *Capitalism, Nature, Socialism*, 9(3).
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave.
- Gemmill, B., & Bamidele-Izu, A. (2002). *The role of NGOs and civil society in global environmental governance*. World Agroforestry Centre.
- Giddens, A. (2000). *Üçüncü yol ve sosyal demokrasinin yeniden dirilişi* (M. Özay, Çev.). Birey Yayıncılık.
- Giddens, A. (2004). *The progressive manifesto*. Polity.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2014). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İç Şiddet Araştırması*. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Hampden-Thompson, G. & Galindo, C. (2017) School–family relationships, school satisfaction and the academic achievement of young people. *Educational Review*, 69 (2), 248-265. Doi: 10.1080/00131911.2016.1207613
- Heywood, A. (2011). *Global Politics*. Palgrave Macmillan.
- Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi. (2015). *Belediyelerin Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifi*. <https://ka-der.org.tr/wp-content/uploads/2020/12/Belediyelerin-Stratejik-Planlar%C4%B1nda-Toplumsal-Cinsiyet-E%C5%9Fitli%C4%9Fi-Perspektifi.pdf>
- Hibbs, L. (2022). “I could do that!” – The role of a women’s non-governmental organisation in increasing women’s psychological empowerment and civic participation in Wales. *Women’s Studies International Forum*, 90(102557), 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2021.102557>.
- Hill, K. M., Ferguson, S. M., & Erickson, C. (2010). Sustaining and strengthening a macroidentity: The association of macro practice social work. *Journal of Community Practice*, 18(4), 513–527
- <https://doi.org/10.1080/10705422.2010.519685>
- Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik. (2013, 5 Ocak). *Resmî Gazete* (Sayı: 28519).
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2021). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı (2021–2025)*. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.
- Kara, Y. (2019). Makro Sosyal Hizmet Çerçevesinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 155-169. <https://izlik.org/JA88KA54YE>
- Karataş, S., Şener, Ü., & Otaran, N. (2008). Kadın sığınma evleri kılavuzu. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Kaşıkkırık A. & Çil Arslan, I. (2023). *Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Rehberi. Yanındayız Derneği*. <https://www.yanindayiz.org/Upload/Dosyalar/isvec-kraliyeti-kitap-1743532580.pdf>
- Kaşıkkırık, A. (2023). *Stratejik Planlarda Kadımlar: Büyükşehir Belediyelerinin 2020-2024 Stratejik Planlarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzini Sürmek*. *Anadolu Strateji Dergisi*, 5(1), 125-159.
- Keyman, F. (2004). *Sivil toplum, sivil toplum kuruluşları ve Türkiye. Sivil Toplum ve Demokrasi Konferans Yazıları, No. 4*. İstanbul Bilgi Üniversitesi. http://stk.bilgi.edu.tr/docs/keyman_std_4.pdf
- Kline, B. R. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (2nd ed.)*. The Guilford Press.

- Lewis, D., & Kanji, N. (2009). *Non-Governmental Organizations And Development*. Routledge.
- Loğoğlu, E. (2022). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türk Kadın Hareketi. *Düşünce Dünyasında Türkiz*, 4(20), 47–62.
- Nal, M. (2018). *Hastanelerde acil yardım ve afet yönetimi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi
- Onbaşı, F. (2005). *Sivil Toplum*. L&M Yayıncılık.
- Report of the Task Force on Institutional Arrangements for Cooperation with Nongovernment Organizations. (2001). *ADB cooperation with civil society annual reports*.
- Sefer, B. K. (2024). Kırsal kalkınmada kadın emeği, sivil toplum kuruluşları ve kadın kooperatifleri. *Çalışma ve Toplum*, 1(80), 93–126.
- Sosyal Hizmetler Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği. (2013, Şubat 9). *Resmî Gazete* (Sayı: 28554). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130209-14>.
- Suseno, G. P., & Nataliningsih, N. (2023). The Role Of Women's Cooperatives As An Institution To Empower Women In Supporting The Achievement Of The Sdgs. *International Journal of Ethno-Sciences and Education Research*, 3(2), 45–53. <https://doi.org/10.46336/ijeer.v3i2.418>
- Şahin, L., & Öztürk, M. (2011). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye'deki Durumu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 54, 3-29.
- Şener, Ü. Ve İnanc, B. (2021). Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II Belediye Eşitlik Birimleri Mevcut Durum Analizi. Cinsiyet Eşitliği İzleme Demeği. CEİD YAYINLARI. Ankara. <https://www.stgm.org.tr/sites/default/files/2021-07/belediye-esitlik-birimleri-mevcut-durum-analizi01.06.2021.pdf>
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Yönetmeliği. (2012). *Resmî Gazete* (Sayı: 28493, 17 Mart 2012). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16079&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Tamer, M. G. (2010). Tarihsel süreçte sivil toplum. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27(1). 89-105.
- Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı (TESEV). (2021, 6 Aralık). Yerel yönetimlerde kadına yönelik sosyal politika ve hizmetler (Değerlendirme Notu, 2021/9). Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı. https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_yerel_yonetimlerde_kadina_yonelik_sosyal_politika_ve_hizmetler-1.pdf
- UN Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. (1987). *Development and international cooperation: Environment* (A/42/427). United Nations.
- UNFPA Türkiye. (2015). Kadın Dostu Kentler Uygulama Rehberi. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. Erişim adresi: https://turkiye.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/kdk_final_kit-19.08.2015.pdf
- WEF, 2013. 2013 Dünya Ekonomik Forumu. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf
- Willems, P. (2011). *Non-governmental organizations in world politics: The construction of global governance*. In T. G. Weiss & R. Wilkinson (Eds.), *Global institutions*. Routledge.
- Wodarski, J.S. ve Feit M. D. (2012). Social group work practice: An evidence-based approach. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 9: 414–420.
- Working with ECOSOC: A NGOs guide to consultative status. (2018). United Nations.
- Yatkın, A. (2008). Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları: Güçlü Sivil Toplum Kuruluşları, Avrupa Birliği Üyesi Türkiye. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 6(2), 29–38.
- Yıldırım, A. (1998). *Sıradan şiddet*. Boyut Yayınları.
- Zabunoglu, H. G. (2017). Geçmişten Günümüze Demokratikleşme Açısından Türkiye'de Sivil Toplum. *Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(10), s. 13-40.

KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET MÜDAHALELERİ

Aylin ARICI¹

Hatice Selin IRMAK YAŞAR²

GİRİŞ

Kadın refahı, yalnızca bireysel iyilik hâlini ifade eden bir kavram olmaktan öte; toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları, sosyal adalet ve yapısal dönüşüm süreçleriyle doğrudan ilişkilidir. Kadınların yaşam koşulları; ekonomik, politik, kültürel ve toplumsal yapılar tarafından biçimlendirilmekte ve bu alanlarda ortaya çıkan eşitsizlikler kadınların toplumsal yaşama katılımını ve genel refah düzeyini önemli ölçüde etkilemektedir (Acar Savran & Tura Demiryontan, 2020). Bu doğrultuda sosyal hizmet disiplini, insan hakları, sosyal adalet ve eşitliği temel alan bir meslek olarak, kadınların güçlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin kurumsal ve toplumsal düzeyde gerçekleşmesini hedefleyen müdahalelerde kritik bir role sahiptir (Erbay, 2021). Dolayısıyla kadınlara yönelik sosyal hizmet müdahaleleri, yalnızca bireysel sorun çözmeye odaklanan değil, aynı zamanda toplumsal yapıların dönüştürülmesini hedefleyen çok düzeyli bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Sosyal hizmet uygulamaları mikro, mezo ve makro düzeylerde yapılandırılmaktadır. Mikro düzey, birey ve aile temelli müdahaleleri; mezo düzey, küçük grup, kurum ve topluluk ölçeğinde yürütülen çalışmaları; makro düzey ise sosyal

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet AD, aylin.arici@iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-3872-2984

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji AD, haticeselin.irmak@iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-5032-1767

oluşturmakta; kadınların yaşam hakkı, güvenlik, eşitlik ve toplumsal katılım gibi temel haklarını güçlendiren sürdürülebilir bir sosyal politika perspektifine zemin hazırlamaktadır. Bu yapının güçlendirilmesi, sosyal hizmetin hem bireysel iyilik hâlini hem de toplumsal eşitliği hedefleyen dönüştürücü potansiyelini daha görünür kılacaktır.

KAYNAKLAR

- Acar Savran, G. & Tura Demiryontan, N. (2020). Kadının Görünmeyen Emeği, 4. Basım, Yordam Kitap, İstanbul.
- Akhund, S., & Yousafzai, A. (2011). *How successful are women's groups in health promotion and disease prevention?* Eastern Mediterranean Health Journal, 17(5), 446–452. https://applications.emro.who.int/emhj/V17/05/17_5_2011_0446_0452.pdf
- Allen, J., Robertson, J., & Patin, A. (2017). Improving emotional and cognitive outcomes for domestic violence survivors: The impact of shelter stay and self-compassion support groups.
- Alston, M. (Ed.). (2014). *Women, political struggles and gender equality in South Asia*. Springer.
- Bülbüller, G. (2023). *Türkiye’de kadın kooperatiflerinin sosyal dayanışma ekonomisi kapsamında incelenmesi: İzmir ili örneği* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Coşkun, E. ve Yılmaz, Ç. (2018). Sığınmacıların toplumsal uyum sorunları ve sosyal hizmetlere erişimi: Düzce uydu kent örneği. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 75, 269–305. <http://dx.doi.org/10.26650/jspc.2018.75.0016>
- Dalkılıç, R. A. (2021). *Kadına yönelik şiddetle mücadele kamu politikası süreç analizi*. Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 1–16. <https://doi.org/10.47613/reflektif.2021.15>
- Dominelli, L. (2017). *Feminist social work theory and practice*. Bloomsbury Publishing.
- Dominelli, L. (2002b). Theorising feminist social work practice. In *Feminist Social Work Theory and Practice* (pp. 17-40). Palgrave, London.
- Dominelli, L. (2002a). Contextualising Feminist Social Work Theory and Practice. In *Feminist Social Work Theory and Practice* (pp. 41-63). Palgrave, London.
- Edleson, J. L. (1999). The overlap between child maltreatment and woman battering. *Violence against women*, 5(2), 134-154.
- Erbay, E. (2019). Güç ve Güçlendirme Kavramları Bağlamında Sosyal Hizmet Uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(42), 41-64.
- Erseçen, D., & Tosun, Z. (2015). *Kadın Danışma Merkezi İşleyiş Eğitimi El Kitabı*. Kadın Dayanışma Vakfı.
- Fallot, R. D., & Harris, M. (2009). Creating cultures of trauma-informed care. *Washington DC: Community Connections*.
- Featherstone, B. (2001). Where to for feminist social work. *Critical social work*, 2(1), 1-8.
- Gutierrez, L. M. (1995). Understanding the empowerment process: Does consciousness make a difference?. *Social work research*, 19(4), 229-237.
- Heaney, C. A., & Israel, B. A. (2008). Social networks and social support. In K. Glanz, B. K. Rimer, & K. Viswanath (Eds.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice* (4th ed., pp. 189–210). Jossey-Bass/Wiley.
- Hepworth, D. H., Larsen, J. A., & Rooney, R. H. (1997). *Direct social work practice: Theory and skills*. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing.
- Hicks, S. (2015). Social work and gender: An argument for practical accounts. *Qualitative Social Work*, 14(4), 471-487.
- Htun, M., & Weldon, S. L. (2012). The civic origins of progressive policy change: Combating

- violence against women in global perspective, 1975–2005. *American Political Science Review*, 106(3), 548–569.
- Kara, E., Yapucuoğlu, M. D., & Eryılmaz Ballı, F. (2023). Göçmen kadınların sosyal uyum süreçlerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34, 420–442.
- Keçeci, G. (2017). Makro sosyal hizmet uygulamasında modeller, teknikler ve sosyal hizmet uzmanlarının rolleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 37(2), 115–132.
- Mattocks, N. O. (2018). Social action among social work practitioners: Examining the micro-macro divide. *Social Work*, 63(1), 7–16.
- Mayoux, L. (2005). Women's empowerment through sustainable micro-finance: Rethinking best practice. 57, 76–81. Erişim Tarihi: Kasım 2025, Erişim Linki: https://www.findevgateway.org/sites/default/files/publications/files/mfg-en-paper-womens-empowerment-through-sustainable-micro-finance-rethinking-best-practice-2005_0.pdf
- Röger-Offergeld, U., Kurfer, E., & Brandl-Bredenbeck, H. P. (2023). Empowerment through participation in community-based participatory research: Effects of a physical activity promotion project among socially disadvantaged women. *Frontiers in Public Health*, 11, 1205808. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1205808>
- Rubin, A. (1991). The effectiveness of outreach counseling and support groups for battered women: A preliminary evaluation. *Research on Social Work Practice*, 1(4), 368–382. <https://doi.org/10.1177/104973159100100401>
- Seff, I., Meinhardt, M., Sarraf, D., Abu Zuhair, A., Sofia, J., Atuheire, R., Lee, J., Ahmed, N., Poulton, C., & Stark, L. (2024). Women's collectives and social support: Exploring pathways and impacts among forcibly displaced women. *Frontiers in Sociology*, 9, 1409332. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2024.1409332>
- Şahankaya Adar, A., & Dedeoğlu, S. (2023). Türkiye'de kadın kooperatiflerinin kadınların güçlenmesine etkisi. *fe dergi*, 15(2), 8–49.
- Şahankaya Adar, A., Dedeoğlu, S., & Kurtuluş, G. (2023). Türkiye'de kadın kooperatifleri: Mevcut durum analizi, kadın güçlenmesi ve istihdam yaratma potansiyeli. *Çalışma ve Toplum*, 2023(2), 1171–1208.
- Thoreson, R. W., Miller, M., Krauskopf, C. J., Williams, B. E., Pomerantz, A. M., Segrist, D. J., ... & Lammers, C. J. (2015). Micro, Mezzo, and Macro Applications. *Social Workers' Desk Reference*, 66, 176.
- Toprakçı Alp, G., & Aksoy, B. (2019). Kadın girişimciliği ve sosyal sermaye: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 126–148. <https://doi.org/10.20875/makusobed.504848>
- Tutty, L. M., Bidgood, B. A., & Rothery, M. A. (1993). Support groups for battered women: Research on their efficacy. *Journal of Family Violence*, 8(4), 325–343. <https://doi.org/10.1007/BF00978097>
- Uçar, C. (2011). *Kadın yoksulluğu ile mücadelede sosyal politika araçları ve etkinlikleri* (Uzmanlık tezi). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Walker, L.E. (2017). *The Battered Woman Syndrome* (4th ed.). Springer Publishing Company.
- Wendt, S., & Moulding, N. (Eds.). (2016). *Contemporary feminisms in social work practice*. London: Routledge.
- World Health Organization & UN Women. (2019). *RESPECT women: Preventing violence against women – A framework for policymakers*. WHO Press. Erişim Tarihi: 20 Kasım, 2025, Erişim Linki: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-RHR-18.19>
- Yaylı, H., & Eroğlu, G. (2015). Yerel katılım bağlamında Türkiye'de kadın temsili. *International Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 3*, 504–518

TÜRKİYE’DE KADININ KONUMU: GÜNCEL BİR TARTIŞMA

Mira ASSADI¹

GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyılda dünyada ve Türkiye’de kadınların konumunu tartışmak, “kadın olmanın” toplumlar tarafından (anlaşılmamış) kabullenilmemiş bir kimlik/cinsiyet olduğunu göstermektedir. İnsanları cinsiyetlerine göre sınıflandırmak, erkekleri insan kategorisinde, kadınları ise farklı bir kategoride ele almak, toplumların insan hakları ve sosyal adalet anlamında ilerlememiş olduğunun göstergesidir. Kadın biyolojisini, bir farklılıktan ziyade eşitsizliğe temel oluşturan bir unsur gibi algılamak, kadın hakları çalışmalarını kaçınılmaz kılmaktadır. Nitekim kadınların temel hak ve özgürlüklere erişiminde süregelen eşitsizlikler, kadınların yaşam koşullarını, refah düzeylerini ve toplumsal konumlarını etkilemeye devam etmektedir. Bu çerçevede, bu bölümde Türkiye’de kadınların konumu, hukuk, eğitim, istihdam, sağlık ve siyasete katılım bağlamlarında kültürel ve sosyal boyutlarıyla ele alınmıştır.

Kadınların hak ve adalet arayışı, “kadın olmanın” doğurduğu yapısal dezavantajların kadınlar tarafından fark edilmesiyle birlikte görünür hâle gelmiş ve kadınların kendi konumlarına ilişkin bilinç geliştirmeye başlamalarıyla ivme kazanmıştır. Dünya genelinde örgütlü kadın hareketleri 19. yüzyılda ortaya çıkmış; 1920’li yıllara gelindiğinde ise kadınlar arasındaki dayanışma güçlenmiş, hak talep etme kapasitesi genişlemiş ve toplumsal dönüşüm yönündeki çabalar

¹ Doç. Dr. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, miraassadi@aydin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7131-2701>

Kategori	Gösterge	Yıl	Türkiye Geneli	Kadın	Erkek
Siyasi temsil ve karar alma	Dışişleri Bakanlığı Büyükelçi oranı	2023	-	%27,3	%72,7
	Milletvekili sayısı	2023	600	119 / %19,83	480 / %80,1
	Yönetici pozisyonu	2022	-	%19,6	%80,4
Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Kadın Cinayetleri	Kadın cinayetleri	2025	196 kadın cinayet, 203 şüpheli kadın ölümü	-	-
	Kadına yönelik psikolojik ekonomik ve fiziksel şiddet oranı	2024	-	%59,3	-
	Gece yalnız yürümeden güvensizlik hissi	2023	%18,9	%27,4	%10,2
	Evde yalnızken güvensizlik hissi	2023	%4,6	%6,3	%2,7

*Bu tablo yazar tarafından ulusal ve uluslararası resmi verilere göre oluşturulmuştur.

KAYNAKLAR

- Adalı, T., & Çavlin, A. (2019). Türkiye’de kürtajın yaygınlığı ve kürtaj kararını etkileyen faktörler. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 39(2), 359-378.
- Ağar, A. (2025). Türkiye’de kadın çalışan olmak: OECD ve TÜİK verileri üzerine bir analiz. *Sosyal Güvence*, 28, 1666-1687. doi.org/10.21441/sosyalguvence.1440897
- Akdoğan, N., & Doğan, D. (2023). Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden 5 no’lu toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmada Türkiye’de sürdürülebilirlik raporu düzenleyen işletmelerin 2020 ve 2021 yılı beyanlarının incelenmesi ve sonuçların değerlendirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 227-248.
- Allen, A. (2012). The public sphere: Ideology and/or ideal? *Political Theory*, 40(6), 822-829.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2014). Türkiye’de kadın işgücü profili ve istihdamı raporu. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/turkiye-de-kadin-isgucu-profil-ve-istatistiklerinin-analizi-nihai-rapor.pdf>
- Arık, B., & Akay, S. (2022). Kız çocukların eğitim hakkı. Eğitim Reformu Girişimi (ERG). <https://egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2023/09/KizCocuklarınEgitimHakki.pdf>
- Ataca, B., Kagıtcıbası, C., & Diri, A. (2005). The Turkish family and the value of children: Trends over time. The value of children in cross-cultural perspective. Case studies from eight societies, 91-119.
- Bardakçı, Ş., & Oğlak, S. (2022). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksi ve Türkiye. *Toplumsal Politika Dergisi*, 3(1), 71-90.
- Çampınarı, E. (2008). 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun ve uygulamalarının değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

- Çelik, G., Malak, A., Öztürk, Z., & Yılmaz, D. (2009). Menapoz sonrası dönemdeki kadınların kendi kendine meme muayenesini uygulama, mamografi çekirme ve PAP Smear yaptırma durumlarının incelenmesi. *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 3(3), 159.
- Doğan, İ. (2009). *Dünden bugüne Türk ailesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- (2022). Eğitim izleme raporu. Eğitim Reformu Girişimi (ERG). <https://egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2022/12/EIR2022.pdf>
- Ertan, S. (2024). Kadın dernekleri üyeleri perspektifinden Türkiye’de kadın sağlığı ve kürtaj politikalarının değerlendirilmesi. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 7(1), 337-357.
- (2020). Eurostat. Eurostat Press Office. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10474926/3-06032020-AP-EN.pdf/763901be-81b7-ecd6-534e-8a2b83e82934>
- Global Gender Gap report. (2025). World Economic Forum.
- Gültekin, M. (2013). *Aile niçin dağılıyor: Aile politikaları ve İstanbul Sözleşmesi*. Bursa: Aile Akademisi Derneği Yayınları.
- Güngör, A., & Üste, R. (2025). Türkiye’de kadınların siyasal haklara erişimi: Fatma Şakir Memik örneği üzerinden tarihsel bir inceleme. *Holistic Economics*, 4(1), 1-16. doi:10.55094/hoec.2962
- Holton, S. (2003). *Feminism and democracy: Women’s suffrage and reform politics in Britain, 1900-1918*. Cambridge: Cambridge University Press.
- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatistikleri-2024-53937>. (2025, 9 26). Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ulusal-Egitim-Istatistikleri-2024-53937>
- Kızılırmak, B., Memiş, E., & Toksöz, G. (2022). Turkey’s gender equality performance from 2000 to 2019: A Rights-Based Analysis via UNDP Human Development and Gender Development Indices. Ankara: UNDP Turkey CEID (Association for Monitoring Gender Equality).
- Komut, S. (2011). Türkiye’de kadın, cinsellik ve kürtaj. *Sosyal ve Beşerî Bilimleri Dergisi*, 1, 87-95.
- Krollokke, C., & Sorensen, A. (2006). Three waves of feminism: From suffragettes to grrls. *Gender Communication Theories & Analyses: From Silence to Performance*, 1-23.
- Kurucu, Ö., Polat, S., & Tosun Güleröğlu, F. (2025). Kürtaj: Kadının karar hakkı ve yasal Boyutu. *YÖBU Faculty of Health Sciences Journal*, 2, 267-273.
- (2022). LMF1.6: Gender differences in employment. OECD Family Database, [oe.cd/fdb](https://data.oecd.org/fdb/).
- Miller, A. (2014). The separate spheres ideology: An improved empirical and litigation approach to family responsibilities discrimination. *Minnesota Law Review*, 343-379. <https://scholarship.law.umn.edu/mlr/239>
- Nişancı, A. (2016, March). Continuity or Shift? A Multiple Streams Framework Analysis of the Family Policy in Turkey. *Journal of Sociology & Social Welfare*, XLIII, 19-36.
- (2025). OECD Economic Surveys: Türkiye. OECD. https://www.oecd.org/en/publications/2025/04/oecd-economic-surveys-turkiye-2025_fa62886d/full-report/executive-summary_07fe0e4b.html#figure-d1e1570-ab18a0692e
- Remy-Hébert, B. (2016). The first women’s movement. Suffragist struggles in the 19th and early 20th centuries. *Sd Disponivel*. https://www.jfki.fu-berlin.de/academics/SummerSchool/Dateien2011/Papers/juncker_remy.pdf
- Ross, C. (2006). Separate spheres or shared dominions? *Transformation*, 23(4), 228-235.
- Sar, E. (2021). Çalışma hayatında kadın istihdamı ve Türkiye’de yansımaları. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 20-40.
- Sayar, T., & Kılıç Öztürk, Y. (2018). Türkiye’de uygulanan kürtajda eşin rızasını alma zorunluluğu ve Amerikan yargısından bir örnek: Planned Parenthood of Southern Pennsylvania V. casey kararı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(10), 321-349.
- Sirman, N. (2004). *Kinship, politics and love: honour in post-colonial contexts—the case of Turkey*. S. Mojab, & N. Abdo içinde, *Violence in the name of honor: Theoretical and political challenges*

- ges (s. 39-56). İstanbul: Bilgi University Press.
- Taylor, R., & Jasinski, J. (2011). Femicide and the feminist perspective. *Homicide Studies*, 15(4), 341-362. doi:10.1177/1088767911424541
- Tekin, B. (2024). Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi: Etkileyici faktörler ve bölgesel farklılıklar. *Şura Akademi Dergisi*, 7, 111-123.
- TÜİK. (2024). Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675#:~:text=Hanehalk%C4%B1%20%C4%B0%C5%9Fg%C3%BC%-C3%BC%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rmas%C4%B1%20sonu%C3%A7lar%C4%B1na%20g%C3%B6re,ise%20%71%2C4%20oldu>.
- TÜİK. (2025, Ağustos). Türkiye İstatistik Kurumu: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Is-gucu-Istatistikleri-Agustos-2025-54065&dil=1#:~:text=Bu%20oran%20erkeklerde%20%66%2C6,%32%2C6%20olarak%20ger%C3%A7ekle%C5%9Fti.&text=%C4%B0%-C5%9Fg%C3%BC%C3%BC%2C%202025%20y%C4%B1l%C4%B1%20A%C4%9Fustos%20ay%C4%B1n>
- TÜİK (2024). Women in Türkiye: A Statistical Overview. Turkish Statistical Institute (TURKS-TAT) and UN Women. doi:https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2025-03/unwomen_turkiye_istatistiklerdekadın_english_digital.pdf?utm_source=chatgpt.com
- UN Women. (2021, 3 20). 09 2025, 21 tarihinde Statement by UN Women on Turkey's withdrawal from the Istanbul Convention: <https://eca.unwomen.org/en/news/stories/2021/03/statement-un-women-turkey-withdrawal-from-the-istanbul-convention>
- UN Women. (2025). 9 21, 25 tarihinde Türkiye: <https://eca.unwomen.org/en/where-we-are-turkiye#:~:text=According%20to%20the%20World%20Economic,th%20in%20health%20and%20survival>.
- Why a woman is killed every 10 minutes; the rising wave of global femicide. (2025, 11 25). United Nation: <https://news.un.org/en/story/2025/11/1166450#:~:text=Femicide%20is%20defined%20as%20an,with%20a%20gender%2Drelated%20motivation>.
- UN Women (2023). Women in politics. UN Women Headquarters Office. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2023/03/women-in-politics-map-2023>
- Ministry of Family and Social Services (2023). Women in Türkiye. Ankara: Republic of Türkiye, GDSW. https://www.aile.gov.tr/media/142380/women-in-tu-rkiye_july-2023.pdf
- World Health Organization. (2024. 5. 17). Abortion: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abortion>
- Yaşam Memnuniyeti Araştırması. (2024. 9. 17). Türkiye İstatistik Kurumu TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2024-53785>
- Yıldırım, S. (2005). Aftermath of a revolution: A case study of Turkish family law. *Pace Int'l L. Rev.*, 17(2), 347-371.

ULUSLARARASI BAĞLAMDA KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Betül ÇOLAK¹

GİRİŞ

Kadın refah alanı sosyal hizmetin temel çalışma alanlarından biridir. Sosyal hizmet kadınların refahını teşvik etme ve geliştirmede önemli bir rol oynar. Kadın refahı ile ilgili olarak özellikle öne çıkan sorunlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadına yönelik şiddet, göç, yoksulluk sorunlarıdır. Ancak bu sorunların neredeyse tamamının dayandığı kaynak sorun kadınların pek çok alanda karşılaştıkları sistemik eşitsizliklerdir. Sosyal hizmet bu eşitsizlikleri kadınları güçlendirme odağı ve kadın haklarını temele alan yaklaşımı ile ele almaktadır ve savunuculuk, danışmanlık ve politika geliştirme gibi araçlarla somut çözümler üretmeyi amaç edinmiştir. Kadınların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik bu çalışmalar, kadınların bireysel iyilik hâlinin yanı sıra toplumsal adaletin sağlanmasını da hedefler.

Kadınların eğitimden istihdama, sağlıktan sosyal güvenliğe, bakım emeğinden karar alma mekanizmalarına kadar pek çok alanda karşılaştığı eşitsizlikler yalnızca ulusal politikaların değil, aynı zamanda küresel süreçlerin de etkisi altında şekillenmektedir. Bu nedenle kadın refahına ilişkin konuların yalnızca ulusal politikalarla ele alınması yeterli değildir. Sosyal hizmetin kadın çalışma alanına ilişkin uluslararası boyutu, kadınların refahında rol oynayan küresel politikaları, insan ve kadın haklarına odaklanan belgeleri, ülkelerin iyi uygulama örnekleri ve kadın sorun alanlarına ilişkin çalışma yürüten uluslararası kuruluşların çalış-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, betul.colak@nisantasi.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0051-914X

yaklaşımların etkisini göstermektedir. Aile içi şiddet alanında geliştirilen erken müdahale mekanizmaları, hukuki bilgilendirme sistemleri, kriz hatları ve güçlendirme temelli sosyal hizmet uygulamaları, yalnızca şiddete maruz kalan kadınların korunmasını değil, aynı zamanda şiddetin tekrarını önlemeyi amaçlayan koruyucu bir çerçeve sunmaktadır. Benzer şekilde, göçmen ve mülteci kadınlara yönelik hizmetlerde dil, sağlık, hukuk ve sosyal uyum alanlarında sunulan destekler, kadınların daha derin ve kalıcı sosyal sorunlarla karşılaşmasının önüne geçmeyi hedefleyen önleyici sosyal hizmet anlayışını yansıtmaktadır.

Uluslararası sözleşmeler ve küresel düzeyde faaliyet gösteren kadın örgütleri, kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda sosyal hizmet uygulamalarına önemli bir yön verici işlev üstlenmektedir. CEDAW, Pekin Deklarasyonu ve İstanbul Sözleşmesi gibi düzenlemeler, sosyal hizmetin kadın refahı alanındaki müdahalelerine hak temelli bir zemin kazandırmakta; devletlerin ve profesyonellerin sorumluluklarını açık biçimde tanımlamaktadır. Bu çerçeve, sosyal hizmet uygulamalarının yalnızca iyileştirici değil, aynı zamanda eşitsizlikleri ortaya çıkarmadan ya da derinleşmeden engellemeyi amaçlayan koruyucu bir niteliğe sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, kadın refah alanında yürütülen sosyal hizmet uygulamalarının uluslararası örnekleri, önleyici ve koruyucu yaklaşımların kadınların yaşam kalitesini artırmada ve toplumsal adaletin güçlendirilmesinde merkezi bir role sahip olduğunu göstermektedir. Sosyal hizmet eğitimi alan öğrenciler için bu bölüm, kadın refahına ilişkin sorunların küresel niteliğini kavramaya ve mesleki uygulamalarda hak temelli, güçlendirici ve önleyici bir bakış açısı geliştirmeye katkı sunmayı amaçlamaktadır. Kadınlara yönelik sosyal hizmet uygulamaları, yalnızca ortaya çıkan sorunlara müdahale eden bir çerçeveye sınırlı kalmamakta; eşitsizlikleri ve riskleri erken aşamada tanımlayan, önleyici ve koruyucu politikalarla desteklenen bütüncül bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır.

OKUMA ÖNERİLERİ

- Beblo, M. (2011). Exchange of good practices on gender equality, Reducing the pay gap Germany, European Commission.
- Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW), 1979.
- Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 2011.
- Pekin Deklarasyonu, 1995.
- Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council

- of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), Germany, GEREVIO, 2022
- Protection against Violence Strategy based on the Istanbul Convention, Federal Government strategy to prevent and combat violence against women and domestic violence based on the Istanbul Convention 2025–2030, Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth. Germany, 2024.
- Mokay-Rinke, Shiloe. (2021). The Integration of Female Refugees in Germany: Perspectives of Women and an Analysis of Federal and Selected State and City Integration Policies from 1998 to 2019. Doctoral Dissertation, Julius-Maximilians-Universität Würzburg. DOI:10.25972/OPUS-24304
- Kienzler, H. (2024) Community integration, quality of life, thriving, and mental health among refugees and asylum seekers. a london service provider perspective. *Frontiers in Public Health*, 12, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1358250>
- MacRae, A., Kertesz, M., Gavron, T., (2024). Therapeutic interventions with women and children in domestic violence shelters: A systematic scoping review. *Children and Youth Services Review*, 166, 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107913>

KAYNAKLAR

- Asif, Z. & Kienzler, H. (2022) Structural barriers to refugee, asylum seeker and undocumented migrant healthcare access. perceptions of doctors of the world caseworkers in the uk. *SSM-Mental Health*, 2, 100088. <https://doi.org/10.1016/j.ssmmh.2022.100088>
- Federal Government, Information from the Federal Government, 20/14479, 2024.
- Federal Association for Unaccompanied Refugee Minors, Die Situation geflüchteter junger Menschen in Deutschland, June 2024.
- Fisher, E. & Stylianou, A. M. (2016) To stay or to leave: factors influencing victims' decisions to stay or leave a domestic violence emergency shelter. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(4), 785-811. <https://doi.org/10.1177/0886260516645816>
- Fitz-Gibbon, K. & Walklate, S. (2016). The efficacy of clare's law in domestic violence law reform in england and wales. *Criminology & Criminal Justice*, 17(3), 284-300. <https://doi.org/10.1177/1748895816671383>
- Freeland, J. (2022) *Feminist transformations and domestic violence activism in divided Berlin 1968-2002*. İngiltere: Liverpool University Press.
- Frost, E., Markham, C., & Springer, A. E. (2018) Refugee health education: Evaluating a community-based approach to empowering refugee women in Houston, Texas. *Advances in Social Work*, 18(3), 949-964. <https://doi.org/10.18060/21622>
- Giesbrecht, C. J., Kikulwe, D., Watkinson, A. M., Sato, C., Este, D., & Falihi, A. (2022) Supporting newcomer women who experience intimate partner violence and their children: insights from service providers. *Affilia*, 38(1), 127-148. <https://doi.org/10.1177/08861099221099318>
- Evaluation Report on legislative and other measures giving effect to the provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), Germany, GEREVIO, 2022
- Haynes, J. M. (2014) Safe third country agreement: closing the doors on refugee women seeking protection. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 95(2), 140-148. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.2014.95.18>
- Iyengar, R., Sabik, L. M., Southworth, C., Tucker, S., & Fraser, C. (2008) 50,000 people a day: the use of federally funded services for intimate partner violence. *National Bureau Of Economic Research*. <https://doi.org/10.3386/w13785>
- Kadınlara Karşı Her türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW), 1979.

- Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), 2011.
- Kienzler, H. (2024) Community integration, quality of life, thriving, and mental health among refugees and asylum seekers: a london service provider perspective. *Frontiers in Public Health*, 12, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1358250>
- MacRae, A., Kertesz, M., Gavron, T., (2024). Therapeutic interventions with women and children in domestic violence shelters: A systematic scoping review. *Children and Youth Services Review*, 166, 1-16. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107913>
- Mokay-Rinke, Shiloe. (2021). The Integration of Female Refugees in Germany: Perspectives of Women and an Analysis of Federal and Selected State and City Integration Policies from 1998 to 2019. Doctoral Dissertation, Julius-Maximilians-Universität Würzburg. DOI:10.25972/OPUS-24304
- Nygren, K., Walsh, J., Ellingsen, I. T., & Christie, A. (2020) Gender, parenting and practices in child welfare social work? A comparative study from England, Ireland, Norway and Sweden. *The British Journal of Social Work*, 51(6), 2116-2133. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa085>
- Nygren, K., Walsh, J., Ellingsen, I. T., & Christie, A. (2018) What about the fathers? the presence and absence of the father in social work practice in England, Ireland, Norway and Sweden, A comparative study. *Child & Family Social Work*, 24(1), 148-155. <https://doi.org/10.1111/cfs.12592>
- Odierna, B. (2025) 'They Only Focus on Violence and Nothing Else': Questioning the Idea of 'Refugee Women's' General Vulnerability to Violence. *Geopolitics*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/14650045.2025.2454913>
- Ottósdóttir, G. and Evans, R. (2014) Ethics of care in supporting disabled forced migrants: interactions with professionals and ethical dilemmas in health and social care in the south-east of england. *British Journal of Social Work*, 44(1), 153-169. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu048>
- Peek-Asa, C., Wallis, A., Harland, K. K., Beyer, K., Dickey, P., & Saftlas, A. F. (2011) Rural disparity in domestic violence prevalence and access to resources. *Journal of Women's Health*, 20(11), 1743-1749. <https://doi.org/10.1089/jwh.2011.2891>
- Pekin Deklarasyonu, 1995.
- Protection against Violence Strategy based on the Istanbul Convention, Federal Government strategy to prevent and combat violence against women and domestic violence based on the Istanbul Convention 2025–2030, Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth. Germany, 2024.
- Rai, A., Choi, Y.J., & Khandare, L. (2019) State of domestic violence content in MSW curriculum in the U.S. *Perspectives on Social Work*, 13(1), 15-27.
- Ross, F. J. (2018). Professional feminists: challenging local government inside out. *Gender, Work & Organization*, 26(4), 520-540. <https://doi.org/10.1111/gwao.12271>
- Sullivan CM, Guerrero M, Simmons C, López-Zerón G, Ayeni OO, Farero A, Chiamonte D, Sprecher M. (2023) Impact of the Domestic Violence Housing First Model on Survivors' Safety and Housing Stability: 12-Month Findings. *J Interpers Violence*, 38(5-6):4790-4813. doi: 10.1177/08862605221119520
- SteelFisher, G. K., Findling, M. G., Bleich, S. N., Casey, L. S., Blendon, R. J., Benson, J. M., ... & Miller, C. R. (2019) Gender discrimination in the united states: experiences of women. *Health Services Research*, 54(S2), 1442-1453. <https://doi.org/10.1111/1475-6773.13217>
- Taylor, J., Bates, E., Colosi, A., & Creer, A. J. (2021) Barriers to men's help seeking for intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(19-20), 18417-18444. <https://doi.org/10.1177/08862605211035870>
- Teufel, J., Renner, L. M., Gallo, M. A., & Hartley, C. C. (2021) Income and poverty status among women experiencing intimate partner violence: a positive social return on investment from ci-

- vil legal aid services. *Law & Society Review*, 55(3), 405-428. <https://doi.org/10.1111/lasr.12572>
- Walker, R., Koh, L., Wollersheim, D., & Liamputtong, P. (2014) Social connectedness and mobile phone use among refugee women in Australia. *Health & Social Care in the Community*, 23(3), 325-336. <https://doi.org/10.1111/hsc.12155>
- Walsh, J. & Mason, W. (2018) Walking the walk: changing familial forms, government policy and everyday social work practice in England. *Social Policy and Society*, 17(4), 603-618. <https://doi.org/10.1017/s1474746418000209>
- Wright, E. M. & Valgardson, B. (2017) Intimate partner violence. *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.97>
- Vaccaro, Giannina & Wydra-Somaggio, Gabriele & Homrighausen, Pia. (2024) Effectiveness of the German pay transparency law and the gender pay gap. *German Journal of Human Resource Management: Zeitschrift für Personalforschung*, 39(1), 1-31. DOI: 10.1177/23970022241280877.

İNTERNET KAYNAKLARI

- https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5d401dd640f0b60aa2af4267/GEO_GEEE_Strategy_Gender_Equality_Roadmap_Rev_1__1_.pdf#:~:text=I%20am%20proud%20that%20we,challenges%20of%20the%20UK%20labour Erişim: 05.12.2025
- <https://www.gov.uk/government/news/new-shared-parental-leave-regulations-come-into-effect> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.gov.uk/government/news/new-shared-parental-leave-regulations-come-into-effect> Erişim: 05.12.2025
- <https://assets.publishing.service.gov.uk/> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.refugeewomenconnect.org.uk> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.refugeecouncil.org.uk> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.dol.gov/sites/dolgov/files/WB/factsheets/WB-About-Us-Fact-Sheet.pdf> Erişim: 05.12.2025
- <https://acf.gov/ofvps/programs/fvpsa/fvpsa-grants-state-and-territorial-domestic-violence-coalitions> Erişim: 05.12.2025
- <https://nij.ojp.gov/topics/courts/domestic-violence-courts> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/evaluating-impact-specialized-domestic-violence-police-unit> Erişim: 05.12.2025
- <https://acf.gov/orr/programs/refugees> Erişim: 05.12.2025
- <https://acf.gov/orr/programs/refugees/star> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.dhs.gov/immigration-options-victims-crime> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/meta/en/equality/gender-equality-policy> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.frauenhauskoordinierung.de/> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.frauen-gegen-gewalt.de/> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.bmbfsfj.bund.de/bmbfsfj/meta/en/equality/gender-equality-policy> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.baff-zentren.org> Erişim: 05.12.2025
- <https://archive.unescwa.org/our-work/beijing-declaration-and-platform-action> Erişim: 05.12.2025
- <https://turkiye.unwomen.org> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.unfpa.org> Erişim: 05.12.2025
- <https://www.womenforwomen.org> Erişim: 05.12.2025
- <https://equalitynow.org> Erişim: 05.12.2025
- www.globalfundforwomen.org Erişim: 05.12.2025

KADINLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI: ŞÖNİM ÖRNEĞİ

Derya ALAÇAYIR¹

Nur Banu ŞEN SEVİNÇ²

GİRİŞ

ŞÖNİM'İN YAPILANMASI

Günümüzde toplumların en önemli sorunlarından birisini oluşturan şiddet, her geçen gün artış göstermektedir. Şiddet, bir kişinin başka bir kişiye ya da topluma, diğer tarafın isteği dışında, zor kullanarak zarar vermesi olarak ifade edilmektedir (Kumcağız, vd., 2018). Ülkemizde kanunlara bakıldığında, kadına yönelik şiddete dair değişim gösteren anlayışın 1990'lı yılları itibariyle kurumsallaşma ile ortaya çıkmaya başladığı ve 21. yüzyılın başından itibaren de birçok çalışma ile devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu gelişmeler toplumların şiddeti konuşmasını ve meşrulaştırmasını, hatta şiddete karşı önlemler almasını zorunlu kılmıştır. Son yıllarda şiddet olgusu daha görünür hale gelmiş ve şiddet mağdurlarını korumaya yönelik daha etkin önlemler geliştirilmiştir. Önlem alınan bu konulardan birisini de aile içi şiddet oluşturmaktadır (Altıparmak, 2015). Aile içi şiddet, çeşitli isimlerle ifade edilir. Bunlardan bazıları; evlilik içi saldırı, eşe yönelik şiddet, eşe yönelik istismar, kadına yönelik şiddet, evlilik içi şiddet, partner şiddeti, dayak ve partner istismarıdır. Bu terimler bazen birbirlerinin yerine kullanılırken, bazen de

¹ Dr. Sosyal çalışmacı, Kocaeli ŞÖNİM, deryaunlu62@hotmail.com,
ORCID iD: 0000-0002-1550-0775

² Uzman Sosyal çalışmacı, İstanbul ŞÖNİM, nurbanusen123@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0002-8971-8865

Şiddet uygulayan C.D.'nin davranış örüntüsü ve şiddet mağduru Ş.D. üzerindeki etkileri, Kanunun 15/3 (c-1) maddesi kapsamında değerlendirilmiş; C.D.'nin şiddet eğilimini azaltmaya yönelik eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılımı için ilgili mahkemeden tedbir kararı talep edilmiştir. Bu yaklaşım, yalnızca mağdurun korunmasını değil, failin davranışsal dönüşümünü de hedefleyen bütüncül bir müdahale anlayışını yansıtmaktadır.

Mevcut durumda, ilgili mahkeme tarafından 6284 Sayılı Kanunun 12/1 maddesi uyarınca elektronik kelepçe tedbiri uygulanmakta olup, bu tedbirin süresi dolmadan 10 gün önce Ş.D.'nin durumu yeniden değerlendirilmiş; kişinin güvenlik endişesinin devam ettiği ve tedbirin sürdürülmesine yönelik talebi doğrultusunda gerekli mesleki çalışma yürütülmüştür. Süreç, ŞÖNİM koordinasyonunda, sosyal çalışmacı eşliğinde izlenmekte ve destekleyici hizmetler devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun. (2012). T.C. Resmî Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Akyıldız, M. (2014). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede bir model olarak şiddet önleme ve izleme merkezi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Algan, T., & Alev, M. M. (2024). Şiddet önleme ve izleme merkezlerinde (ŞÖNİM) sosyal hizmet uygulamaları. H. Z. Kara (Ed.), *Sosyal hizmet uzmanının uygulama kılavuzu: Bütüncül bir rehber* (ss. 53–75). Eğitim Yayınevi.
- Altıparmak, İ. B. (2015). *Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede bir sosyal politika örneği olarak ŞÖNİM'ler üzerine nitel bir araştırma: Ankara örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Aysu, C. A. (2020). *Kadına yönelik erkek şiddetiyle mücadelede kurumlar: ŞÖNİM'ler ve kadın konukları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Baykara Acar, Y., & Acar, H. (2002). Sistem yaklaşımı, eko-sistem yaklaşımı ve sosyal hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 13(1), 29-35.
- Birleşmiş Milletler. (1948). *İnsan hakları evrensel beyannamesi*. <https://www.ihd.org.tr/insan-haklari-evrensel-beyannamesi/>
- Birleşmiş Milletler. (1995). *Pekin deklarasyonu ve eylem platformu: Dördüncü dünya kadın konferansı, Pekin, 4–15 Eylül 1995*. <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/>
- Can, S. (2021). Şiddet önleme ve izleme merkezleri ile uygulamadaki eksiklikler. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 5(2), 74-114.
- Dede, C. (2021). *Suç mağduru kadınlara sosyal hizmet ekseninde sunulan psiko-sosyal rehabilitasyon hizmetlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi.
- Duyan, V. (2016). *Sosyal hizmet: Temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Sosyal Çalışma Yayınları.
- Elliott, D. E., Bjelajac, P., Fallot, R. D., Markoff, L. S., & Reed, B. G. (2005). Trauma-informed or trauma-denied: Principles and implementation of trauma-informed services for women.

- Journal of Community Psychology*, 33(4), 461-477. Doi: 10.1002/jcop.20063
- Ganley, A. L. (1995). Understanding domestic violence. In C. Warshaw & A. L. Ganley (Eds.), *Improving the healthcare response to domestic violence: A resource manual for health care providers* (pp. 14-45). The Family Violence Prevention Fund.
- Günsoy, B. (2024). *Sosyal hizmet çalışanlarında suç korkusu: ŞÖNİM ve huzurevi karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Herman, J. L. (1992). *Trauma and recovery: The aftermath of violence-from domestic abuse to political terror*. Basic Books.
- Honor, G. (2005). Domestic violence and children. *Journal of Pediatric Health Care*, 19(4), 206-212. Doi: 10.1016/j.pedhc.2005.02.002
- International Federation of Social Workers. (2014). *Global definition of the social work profession*. <https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/>
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2016). *Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı* (2016-2020). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan-2016-2020-icin-tiklayiniz.pdf>
- Kadushin, A., & Kadushin, G. (2019). *Sosyal hizmet görüşme teknikleri* (A. Karataş, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kumcağız, H., Aydın, İ. A., Talay, T., Gürkan, S., & Kinsiz, D. N. (2018). Samsun Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran şiddet mağduru kadınların başvuru durumları ve gereksinimleri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 401-414.
- Reçber, B. (2018). Türkiye'de şiddet önleme ve izleme merkezleri etkin mi? *Journal of Management and Economics Research*, 16(4), 367-376. Doi: 10.11611/yead.477211
- Sağlık, G. N. (2021). *Sosyal hizmet ve sistem yaklaşımı* (Yayınlanmamış makale). Karabük Üniversitesi.
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). *SAMHSA's concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach*. U.S. Department of Health and Human Services. https://ncsacw.samhsa.gov/userfiles/files/SAMHSA_Trauma.pdf
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik. (2016). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>
- Tekindal, M., Özlem, Ş. Ö., & Emre, M. (2018). Şiddet mağduru kadına yönelik sosyal hizmet müdahalesi: Ayşen ve Zehra vakası. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 18(1), 45-58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uobild/issue/42540/512716>
- Teater, B. (2015). *Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri: Uygulama için bir giriş* (A. Karataş, Çev. Ed.). Nika Yayınevi.
- Tuncay, T., & Erbay, E. (2006). Güç ve güçlendirme kavramları bağlamında sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(1), 65-72. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/686565>
- Yalçın, M. (2023). Travma bilgisine dayalı yaklaşımın şiddete maruz bırakılan kadınlarla çalışmalarda kullanımı. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34(2), 513-526. Doi: 10.33417/tsh.1086574

KADIN REFAHININ YERELLEŞMESİ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN HAK-TEMELLİ "İBB KADIN" VİZYONU VE POLİTİKALARI

Özlem Gonca YALÇINKAYA AKDAĞ¹

Nazlı Enif YAVUZ DİPŞAR²

Kezban ALACÜCÜK³

GİRİŞ

Bu bölüm, yerel yönetimlerin kadınların sosyal, ekonomik ve psikolojik refahını artırmadaki rolünü; İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) 2019–2025 yılları arasında geliştirdiği İBB Kadın hizmet modeli üzerinden incelemeyi amaçlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı (İBB SHDB) bünyesinde, cinsiyet eşitliği ilkesi kurumsal politikalara entegre edilmiştir. Bu yaklaşımın operasyonel yürütülmesi ise, Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır (İBB SHDB, n.d.-a). Birimin hak temelli ve bütüncül sosyal hizmet yaklaşımı, yönetim yapısı ve sahadaki uygulamaları aracılığıyla kurumsal bir hizmet modeline dönüşmüştür. Bu çalışma kavramsal tartışmalardan ziyade uygulamaya odaklanarak; hizmetlerin işleyişi, erişim mekanizmaları, hizmet kalitesi ve kurumsal uygulama örneklerini analiz etmektedir.

Bu bölümde, İBB'nin kadın odaklı hizmetleri temel etki alanlarına göre sınıflandırılmıştır: Şiddetle mücadele ve güvenli yaşam (danışmanlık, 7/24 hatlar,

¹ Sosyal Hizmetler Dairesi Projeler Koordinatörü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, ozlem.akdag@ibb.gov.tr, ORCID iD: 0009-0005-2598-4899

² Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, nazli.dipsar@ibb.gov.tr, ORCID iD: 0009-0000-1178-9797

³ Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, kezban.alacucuk@ibb.gov.tr, ORCID iD: 0009-0009-3592-1540

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016, 17 Mart). *Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik*. Resmî Gazete (Sayı: 29656). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-8.htm>
- Birleşmiş Milletler. (n.d.). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi* [Metin]. Hâkimler ve Savcılar Kurulu. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, <https://www.hsk.gov.tr/eklentiler/dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf>
- Birleşmiş Milletler. (1979). *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)*. <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>
- Council of Europe. (2019). *GREVIO Baseline Evaluation Report on Legislative and Other Measures Giving Effect to the Provisions of the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention): Turkey*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- European Institute for Gender Equality (EIGE). (2022). *Gender Mainstreaming in Local Government: Toolkit*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://eige.europa.eu>
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.
- International Labour Organization (ILO). (2019). *Women at Work: Trends 2019*. Geneva: International Labour Office.
- Internet Encyclopedia of Philosophy. (n.d.). *Care ethics*. <https://iep.utm.edu/care-ethics/>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (n.d.). *Yerel Eşitlik Eylem Planı* [Web sayfası]. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, https://uploads.ibb.istanbul/uploads/yerel_esitlik_eylem_plani_tr_85bf4ba251.pdf
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-a). *Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı*. <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 14 Ekim 2025).
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-b). *İBB Mahalle Evleri*. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/faaliyetlerimiz.aspx>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-c). *Kadın ve Aile Hizmetleri Şube Müdürlüğü*. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, <https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/mudurluk-detay.aspx?ID=1>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-d). *Kadın Destek Hattı: Veri Raporu Ve Analizi* [Rapor]. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/dosyalar/Kadin_Destek_Hatti_Veri_Raporu_ve_Analizi.pdf
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-e). *Kadınlarm Ürettiği Gelecek: Kooperatifleşme Ve Ekonomik Güçlenme Rehberi* [Rehber]. Erişim Tarihi 14 Ekim 2025, https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/dosyalar/İBB_kadin_kooperatifleri_rehberi.pdf
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-f). *Mor Rehber: Kadınlara Yönelik Şiddet Ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Konusunda Bilinmesi Gerekenler* [Rehber]. https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/dosyalar/Mor_Rehber.pdf
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (n.d.-g). *Sosyal Belediyecilikte Hizmete Devam* [Rapor]. https://sosyalhizmetler.ibb.gov.tr/dosyalar/Sosyal_Belediyecilikte_Hizmete_Devam.pdf sosyalhizmetler.ibb.gov.tr
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı. (2024). *25 Kısım: Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (Ek: Çocuk Güvenliği Eylem Planı)* [Eylem Planı]. https://webapi.ibb.istanbul/uploads/İBB_KADIN_VE_COCUK_RAPOR_2024_2_46e7f90d4e.pdf
- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, No. 6698, Resmî Gazete (Mevzuat). (t.y.). *Mevzuat.gov.tr*. Erişim tarihi 14 Ekim 2025, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Massey, D. (1994). *Space, place and gender*. Polity Press.

- Mor Haritam. (2025). *Mor Haritam*. <https://morharitam.istanbul/>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). *Gender Equality in Public Life: Bridging Gender Gaps for Better Governance*. Paris: OECD Publishing.
- Sassen, S. (2001). *The global city: New York, London, Tokyo* (2nd ed.). Princeton University Press.
- Tronto, J. C. (1993). *Moral boundaries: A political argument for an ethic of care*. Routledge.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). Kanun No. 2709. *Resmî Gazete* (Sayı: 17863, Mükerrer). <https://www.resmigazete.gov.tr/>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2012). *Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun* (Kanun No. 6284) [Kanun metni]. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2005). *Belediye Kanunu* (Kanun No. 5393). *Resmî Gazete* (Sayı: 25874, 13.07.2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004). *Büyükşehir Belediyesi Kanunu* (Kanun No. 5216). *Resmî Gazete* (Sayı: 25531, 23.07.2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf>
- United Nations. (1979). *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)*. *United Nations Treaty Series*, 1249, 13. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-elimination-all-forms-discrimination-against-women>
- United Nations Conference on Environment and Development. (1992). *Agenda 21*. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- United Nations General Assembly. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development* (A/RES/70/1). <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- United Nations Development Programme (UNDP). (2020). *Gender Equality Strategy 2020–2025*. New York: United Nations Publications.
- UN Women. (2011, February 25). *Survivor-centred approach*. <https://www.unwomen.org/>
- World Health Organization (WHO). (2019). *RESPECT Women: Preventing Violence Against Women Framework*. Geneva: World Health Organization.

KADIN DAYANIŞMASINDAN FEMİNİST MÜCADELEYE: MOR ÇATI DENEYİMİ

Açelya UÇAN¹

Elif EGE²

Gülsun KANAT³

GİRİŞ

Mor Çatı, cinsiyet eşitsizliğinden ve patriyarkadan güç alan, erkek şiddetine karşı mücadele etmek için dayanışma merkezi ve sığınak destekleri ile şiddete maruz kalan kadınlarla bire bir dayanışma kuran feminist bir kadın örgütüdür. Tüm kadınlar cinsiyet eşitsizliğinden etkilenir. Mor Çatı’da kadınlarla kurulan dayanışmanın temelinde, aynı sistem tarafından baskı altında bırakılan kadınların; şiddete maruz kalan ve şiddete maruz kalan kadınlara destek olan Mor Çatı gönüllülerinin birlikte güçlenmesi yatmaktadır. Dayanışma, kurtarılmış kadınlar olarak değil, kadın olmanın getirdiği şiddeti yaşamaya veya yaşama olasılığına karşı; hayatları özgürleştirme, birlikte güçlenme ve kadına yönelik erkek şiddetine karşı durabilme hedefiyle kurulmaktadır. Kurulan dayanışma sayesinde başvuruda bulunan kadının güçlenmesi ve hazır olduğu zaman şiddetten uzaklaşabilmesi için gerekli desteklerin sağlanması veya o desteklerle buluşturulması amaçlanır. Bu dayanışma kurulurken kadın ve erkek arasında toplumsal cinsiyet rolleri ile pekiştirilen güç ilişkileri de sorgulanmaktadır. Kadınların yaşadığı şiddet nedeniyle oluşan ihtiyaçları ve şiddetten uzaklaşmak için ihtiyaç duydukları destekler oldukça çeşitli olabilmektedir ve bunların farklı kaynaklardan sağlanması gerekebilir. Dayanışmayı birebirde kuran Mor Çatı gönüllüleri, kadının

¹ Sosyolog (MA), Serbest araştırmacı acelyaucan@gmail.com, ORCID iD: 0009-0003-9719-5114

² Sosyolog (PhD), Serbest araştırmacı eelifege@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-1608-9826

³ Sosyal çalışmacı, Serbest danışman gulsunkanat@gmail.com, ORCID iD: 0009-0002-7593-9381

Yasaların ve yönetmeliklerin kadınların ve çocukların şiddetten uzak, bağımsız bir yaşam kurma mücadelesinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği dinamiklerini göz ardı etmemesi; iyi örneklerin, politikaların ve kaynakların cinsiyet eşitliği perspektifiyle uygulanması kadına yönelik şiddetle mücadelenin başarılı olması için zorunludur. Bu noktada Mor Çatı, politik sözünü yalnızca politika izleme faaliyetleriyle ve raporlarla dile getirmekle kalmaz; hizmet sağlamakla yükümlü kamu kurumlarıyla iletişim kurar; alanda çalışan kadınlara yönelik atölyeler düzenler, yayınlar, staj programı gibi faaliyetleriyle mücadelenin parçası olmaktadır. Aynı zamanda gerektiğinde politik baskı araçlarını kullanarak, kadınların deneyimlerinden öğrenilenleri değişim talebine dönüştürmektedir.

KAYNAKLAR

- Büyükgöze, S. (17.02.2021). *Mor Çatı*. Feminist Bellek. Erişim adresi: <https://feministbellek.org/mor-cati/>
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (1989). *Şimdi Sığınmak İçin: Dayağa Karşı Kadın Dayanışma Kampanyası*. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/kitaplar/91-simdi-siginak-icin/>
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (bd-a). *Dayanışma Merkezi*. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/dayanisma-merkezi/>
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (bd-b). *Gönüllü olmak istiyorum*. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/gonullu-olmak-istiyorum/>
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (bd-c). *Sığınmak*. <https://morcati.org.tr/neler-yapiyoruz/siginak/>
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (19 Şubat 2025). *Mor Çatı 2024 Yılı Faaliyet Raporu*. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/faaliyet-raporlari/mor-cati-2024-yili-faaliyet-raporu/>
- Orme, J. (2002) "Feminist social work". In Adams, R., Dominelli, L. & Payne, M. (eds) *Social Work: Themes, Issues and Critical Debates*. Palgrave Macmillan.
- Şahinoğlu-Özen, A. (1998). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınaklarının rol ve işlevleri: Türkiye'den bir deneyim – Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı].
- Taylı, Ü., & Ekal, B. (Eds.). (2016). *Feminist Dayanışma ile 25 Yıl*. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2022/02/Feminist-Dayanisma-ile-25-Yil.pdf>
- Uçan, A. (2023). *Mor Çatı: erkek şiddetine karşı mücadele etmek için dayanışma merkezi ve sığınakta şiddete maruz kalan kadınlarla bire bir dayanışma kuruyor* [Bildiri]. In Büyükgöze, S. (Ed.), *Erkek Şiddetiyle Mücadelede Sosyal Çalışmaya Feminist Yaklaşımlar – Dünya Deneyimleri: Konferans Kitabı*. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. Erişim adresi: <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2023/07/dunya-deneyimleri-konferans-kitabi-web.pdf>
- Uçan, A., Ülkümen, A., Özadık, A., Hacısofaoğlu, Ç., Gürkan, D., Bayram, D., Özdemir, E., Tilki, E., Eroğlu, F. N., Güneri, F. Y., Ekin, F., Dinç, G. K., Karagöz, K., Soyding, L., Gaidzik, M., Keleş, M., Akarsu, M., Sunata, Ö. C., Özkan, Ö., Zorca, S., Tuna, U. D., Taylı, Ü., Işıldak, Z., & Güreli, Z. (2014). *Erkek şiddeti ile başa çıkmak: Sosyal çalışmacılar ve gönüllüler için el kitabı*. İstanbul: Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. Erişim adresi: https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2014/05/Sosyal_Gonullu_calisan_elkitabi-13ocak.pdf
- Yalçın, G. (2024, 18 Mart). *Mor Çatı sosyal çalışmacıları anlattı: Feminist sığınmak nedir?* bianet. <https://bianet.org/haber/mor-cati-sosyal-calismacilari-anlatt-feminist-siginak-nedir-293170>